

Догађаји

*Велимир
Еlez*

РОМАНИЈУ
ОБАСЈАЛА
ВЕЛИКА
ДУХОВНА
РАДОСТ

Сјећање

ДЕЧАНСКИ
ПОДВИГ
АРХИМАНДРИТА
ЈУСТИНА
(ТАСИЋА)

Догађаји

*Милица
Кусмук*

ОБНАВЉА СЕ
СПОМЕН
КАПЕЛА СА
КОСТУРНИЦОМ

Интервју

*Мр Стеван
Мојсиловић*

“СЛОГА” ЈЕ
ОПСТАЛА УЗ
ДОБРЕ ЉУДЕ
И БОЖИЈИ
БЛАГОСЛОВ

Култура

*Бисенија
Терешченко*

ГЛАВНИ
СЛИКАР
АНДРИЋГРАДА

Сјећање

*Момо
Капор*

1937 -
2010 -
2015.

Освећтање спомен-капеле у Вардишту 1932. године.
У средини су ктитори Јосиф и Стана Матковић из Београда

ОБНОВА СПОМЕН КАПЕЛЕ У ВАРДИШТУ

Навршило се стотину година од страдања 440 српских војника у Првом свјетском рату на подручју од Шаргана до Вардишта.

Већи број српских војника је страдао у борбама које су ту вођене са окупаторском аустроугарском војском, док је један дио преминуо од тифуса.

Њима у част 1932. године у Вардишту је, на великој Видовданској свечаности, тадашњи Митрополит дабробосански Петар Зимоњић, уз саслужење великог броја свештенства и монаштва дабробосанске и жичке епархије, осветио спомен капелу. Ктитори капеле су били Јосиф и Стана Матковић из Београда, желећи да њоме овјековјече трајну успомену на своја два сина, војника Богољуба и поднаредника Велизара, који су погинули на ширем међуграничном подручју око Вардишта.

Нажалост, и поред повремених акција на одржавању, капела у Вардишту је стогодишњицу од страдања српских војника дочекала у изузетно лошем стању, уз бројна оштећења и запуштен прилаз.

Због тога је Српско соколско друштво "Соко", заједно са парохијом Вардишком, покренуло широку акцију која има за циљ обнову и ревитализацију овог изузетно значајног споменика који нас сјећа на храброст и страдање српске младости.

- Очекујемо широку подршку овој нашој иницијативи, како би у години кад се навршава цијели вијек од погибије 440 српских јунака обновили спомен обиљежје и тако се одужили према њима, јер ако се ми не сјећамо наших упокојених, ни Бог се неће нас сјетити - поручио је архимандрит Гардовић, духовник Сокола и предсједник Одбора за обнову и ревитализацију спомен капеле у Вардишту.

О томе овај двоброј Сокола доноси опшiran текст и по први пут фотографије са ослећења 1932. године.

Поред традиционалних порука Митрополита дабробосанског Николаја, у овом двоброју значајну пажњу и простор посветили смо двјема посјетама његове светости Патријарха Иринеја Епархији дабробосанској током 2014. године.

Прва је била на Видовдан протекле године на великој свечаности освећења новоизграђеног храма Светог Цара Лазара и косовских јунака у комплексу Андрићграда, у Вишеграду, када је овај културно-образовни и туристички центар свечано отворен.

Патријарх Иринеј, за вријеме другог боравка у Епархији дабробосанској крајем 2014. године, посјетио је Соколац, када је Митрополиту дабробосанском Николају уручио Орден Светог краља Милутина, за који је рекао да је симбол љубави и захвалности за све што је Митрополит Николај учинио у животу.

Из бројних текстова које можете прочитати у овом двоброју, издвајамо: "Биљег мученичког страдања 6000 Срба у Старом Броду", интервју са мр Стефаном Мојсиловићем, диригентом сарајевског Српског пјевачког друштва "Слога", "Дечански подвиг архимандрита Јустина (Тасића)", "Зла судбина капетана Боривоја Деспотовића - Тајне чува јелика на Деветаку", предавање Владике Григорија у Андрићграду - "Удаљавање од Бога је сједињавање са страхом", "Соколов средбрни орден спасилачком клубу "Волф" из Фоче", "Црква Рођења Пресвете Богородице на Мегдану у Вишеграду - храм на темељима мале цркве", а ту су и текстови који упозоравају на тешко стање у јергели коња на Борикама код Рогатице, као и на оштећења средњовјековне Маркове куле у Вишеграду.

У тематским блоковима овај Соколов двоброј објављује и бројне текстове из културе, спорта, пјесничку страну, разне вијести, као и странице посвећене активностима чланова Соколових секција.

Ту су и текстови о јагорчевини, корисној и љековитој прољећној биљки, као и текст о опасностима везаним за трихинелу.

Ту је и рубрика "Сјећање на велики рат", са текстовима који подсећају на страдање, али и храброст српске војске током Првог свјетског рата.

И у овом двоброју читаоце млађе генерације посјећамо на српског великана: Краља Петра Карађорђевића..

Цијењене читаоце позивамо на сарадњу. Добро ће нам доћи информације из ваших средина, како би их овјековјечили на страницама Сокола, што је наш основни задатак.

Славко Хелета

ЧАСОПИС ЗА ДУХОВНУ И КУЛТУРНУ ПРОСВЈЕТУ

С БЛАГОСЛОВОМ МИТРОПОЛИТА
ДАБРОБОСАНСКОГ Г. НИКОЛАЈА

Издавач:
Српско соколско друштво
“Соко”-Добрин-Вишеград
у сарадњи са ИК “Дабар”

Уређивачки савјет:
Милан Комад, предсједник

Чланови:
Хаџи Бранко Никитовић,
Драгутин Станчић,
Благоје Андрић,
јерођакон Гаврило (Ђурић),
Александар Савић,
архимандрит Јован (Гардовић)

Главни и одговорни уредник:
Славко Хелета
тел: +387 65 536-386
e-mail: heleta.vg@gmail.com

Технички уредник:
архимандрит Јован (Гардовић)

Уредник у редакцији:
Александар Савић

Редакција:

Славко Хелета, Александар Савић,
Радоје Тасић, Милица Кусмук,
јерођакон Гаврило (Ђурић),

Адреса редакције:
ССД “СОКО”, 73247 Добринска ријека,
Манастир светог Николаја, РС
Тел: (058) 612-112, (065) 684-040, (065) 536-386
caspis.soko@gmail.com
sokodobrun@yahoo.com

Компјутерска припрема:

Издавачка кућа “ДАБАР”

Мирољуб Радуловић

Тираж:

1500 примјерака

Штампа:

„Графичар”, Ужице

Часопис излази полугодишње

Активности секција ССД “Соко”
финансијски подржавају Митрополија
дабробосанска и Општина Вишеград.
Главни спонзор је Зависно предузеће
“Хидроелектране на Дрини” Вишеград

Садржај

Уз Соколов (дво) број 27-28	3
ОБНОВА СПОМЕН КАПЕЛЕ У ВАРДИШТУ	3
Митрополитова порука	
О ОВОМ ВРЕМЕНУ, ГДЕ СТОЈИМО МИ ДЕЦА ЏРКВЕ?	5
Догађаји	
ОСВЈЕШТАНА ЏРКВА СВЕТОГ ЏАРА ЛАЗАРА И КОСОВСКИХ МУЧЕНИКА.....	6
РОМАНИЈУ ОБАСЈАЛА ВЕЛИКА ДУХОВНА РАДОСТ.....	9
ОБНВЉА СЕ СПОМЕН КАПЕЛА СА КОСТУРНИЦОМ	11
Записи у времену	
У ТРЊУ СКРИВАНА ИСТИНА О ЗАПАЉЕНИМ СРБИМА.....	14
БИЉЕГ МУЧЕНИЧКОГ СТРАДАЊА 6000 СРБА ...	15
Интервју	
“СЛОГА” ЈЕ ОПСТАЛА УЗ ДОБРЕ ЉУДЕ И БОЖИЈИ БЛАГОСЛОВ	17
Сјећање	
ДЕЧАНСКИ ПОДВИГ АРХИМАНДРИТА ЈУСТИНА ТАСИЋА	21
Репортажа	
КАКО САЧУВАТИ БОРИЧКЕ КОЊЕ	24
ФОРМИРАН ОДБОР ЗА ОБИЉЕЖАВАЊЕ 500 ГОДИНА ГОРАЖДАНСКЕ ШТАМПАРИЈЕ ...	26
КАКО ЈЕ СРПСКИ ПРЕИМЕНОВАН У СРПСКОХРВАТСКИ	27
ТАЈНЕ ЧУВА ЈЕЛИКА НА ДЕВЕТАКУ	28
КЊИГА ЗА НАУК СВИМ ГЕНЕРАЦИЈАМА	30
ЗИМИ МУ ТРЕБА ОСАМ ЛИТАРА ГАСА И СТОТИНУ СВИЈЕЋА.....	32
ХРАМ ЗА МАСОВНЕ СУСРЕТЕ, ЗАЈЕДНИЧКЕ МОЛИТВЕ И СЛАВЉА	33
НЕОПХОДНА ХИТНА И СТРУЧНА САНАЦИЈА. .	34
Актуелности	
ОБАВЕЗНО ПРЕГЛЕДАТИ МЕСО КОД ВЕТЕРИНАРА	36
СЕДАМ ПЕСАМА ЗА КОЈЕ МИСЛИМО ДА СУ НАРОДНЕ, А НИСУ	37
Сјећање	
БОЖИДАР ПОЛИЋ.....	41
Актуелности	
УДАЉАВАЊЕ ОД Бога је СЈЕДИЊАВАЊЕ СА СТРАХОМ	42
Љековито биље	
ЈАГОРЧЕВИНА - ЧУВАР СРЦА И ПЛУЋА.....	43
Актуелности	
ЗАВРШТАК У СЕПТЕМБРУ УЗ ОБИЉЕЖАВАЊЕ 70 ГОДИНА УНЕСКО-а.....	44
СПАСИЛАЧКОМ КЛУБУ “ВОЛФ” ИЗ ФОЧЕ.....	44
ХРАМ НА ТЕМЕЉИМА МАЛЕ ЏРКВЕ	45
Култура	46
Поетска страна	60
Сјећање на Велики рат	
БОСИ КРОЗ ХЛАДНУ ШКУМБУ И ВОЈУШУ	61
МАЈКА КОЈУ КРАЉ НИЈЕ ЗАБОРАВИО	62
СЛИКАО СОЛУНЦЕ ПА ОСТАЛИ ЖИВИ.....	34
Активности “Сокола” и његових секција	65
Српски великаны	
КРАЉ ЧИКА ПЕРА	74
Вијести	76
Спорт	86
Сјећање	
МОМО КАПОР	90

МИТРОПОЛИТОВА ПОРУКА

О ОВОМ ВРЕМЕНУ, ГДЕ СТОЈИМО МИ ДЕЦА ЦРКВЕ?

Ми стојимо на задатку оживљења човекове духовне пустоши. У савести, одговорности према друштвеним обавезама и човеку појединачно, било би наше стојање пред Црквом. Ако чинимо то, неће код нас бити патолошких исходишта, него живот по Светом Писму.

Ваљда никада није било потребније толико бораца против зла као данас? Никада није било толико потребно удрживање снага на плану проповедања Истине као данас! У овим приликама најбоља и најефикаснија проповед је лични живот, опрактикован Јеванђељем Христовим.

Човек чистога срца зрачи међу људима, сматра људе за људе. Он неће да мисли зло о људима, све док се људи не покажу зли на делу. У томе је узвишеност човека доброг рода. Ако човек злог рода подозрева и види људе у злу, клевета их за ружне мисли и намере, добар је показатељ, он је пред Богом и својом савешћу одговоран за нарушени морални однос са њим и собом. Човек рђавог рода уопште не верује у добро у људима. Нису ретки примери, да је добар човек поверовао у доброту онога који је нема, па је допадао тамнице и још тежих последица. Бар наша света

Православна и, посебно, Српска црква има мноштво таквих примера и искустава.

Ово не говорим да бих вас уплашио, него охрабрио, још више у својој Цркви учинио будним и одговорним. Да би сте се у акцији узвишеног хришћанској позива, пред Богом показали још одговорнији. Нема сумње, вели Берђајев, “лаж се престаје сазнавати као лаж када се збива преиначавање сазнања, при чему се губи разлика између истине и лажи”.

Треба нагласити: данас се заборавља да су се сви културни напори човечанства, ако нису потицали из живе етичке свести, срушили као привиђења. Једини позитивни циљ свих човекових напора, ради превазилажења себе и стварности око себе, јесте приближавање идеалу, зачетом давно, када су сви људи имали високу моралну свест, били деца Божја и чеда своје Цркве, не само по створености, по кр-

штењу, него по сопственим позитивним напорима, по светости.

Митрополит
дабробосански
Николај

ДОГАЂАЈИ

Видовданске свечаности у Вишеграду 2014. године

ОСВЈЕШТАНА ЦРКВА СВЕТОГ ЦАРА ЛАЗАРА И КОСОВСКИХ МУЧЕНИКА

Негова светост Патријарх српски Иринеј на Видовдан 2014. године освештао је храм

Светог цара Лазара и косовских мученика у Андрићграду и служио Литургију, чиме је почело обиљежавање 100 година од почетка Првог свјетског рата.

- "Нека је хвала Господу што нас је данас сабрао у најновијем храму посвећеном косовском великомученику цару Лазару" - рекао је Патријарх Иринеј, поздрављајући вјернике који су присуствовали овом чину, а посебно предсједника Републике Српске Милорада Додика и принца Александра Карађорђевића.

Патријарх Иринеј је у бесједи истакао велику радост због данашњег окупљања у храму посвећеном светом цару Лазару, јер вјерници тиме показује да су на путу којим је и великомученик косовски ходао.

- "Велика је радост свих нас, али је радост и на небу, радују се свети што виде свој народ тамо где су они узрастали и Богу се приближавали, од кога су добили благодат и милост. Радују се што идемо њиховим путем" - рекао је Патријарх и поручио да нема другог пута од Христовог.

Он је благословио данашње сабрање у новој Лазарици и све који су учествовали у рођењу данас освештаног величанственог храма, - поноса нације и вјере и пред Богом и пред историјом.

Патријарх Иринеј је посебно истакао заслуге руководства Републике Српске, на челу са предсједником Милорадом Додиком, и идејног творца Андрићграда Емира Кустурице, као ктитора овог храма.

- "Нека су благословени сви који су помогли да буде подигнут овај величанствени храм", - рекао је патријарх Иринеј и захвалио на могућности да се од данас до краја свијета и времена у Андрићграду слави Бог и сабира народ.

Његово преосвештенство Владика захумско-херцеговачки и приморски Григорије, који је у Андрићграду дочекао Патријарха Иринеја, у име вјерујућег народа, Митрополије дабробосанске и Митрополита Николаја захвалио је Патријарху за освјештање храма и Андрићграда.

Свечано отворен Андрићград

Чин отварања Андрићграда, пресјецањем црвене врпџе, који је обављен испред његове препознатљиве капије, најавио је оркестар Гарде Војске Србије. Александар Вучић, Милорад Додик и Емир Кустурица су на улазу у град од камена дочекани старим српским обичајем - послужена им је погача, со и по чашица ракије.

Потом је домаћин Кустурица, заједно са гостима, уз звуке корачнице прошетао Улицом "Младе Босне" до Трга Петра Петровића Његоша и споменика Његошу.

"Данас је велики дан. Ово је прва велика прослава Видовдана кроз који видимо мир и присуство

Божје у овому народу у и свету који је дело руку његових”, - поручио је Патријарх окупљенима.

“Ово је мој највећи филм. У ствари ово је подухват који је стварао Милорад Додик у последњих неколико година и који подсећа на фазу неке могуће ренесансе.

Из тог подухавата направљен је огроман простор кроз који људи пролазе као кроз секвенце филма”, - истакао је Кустурица.

После свечаног отварања на Тргу је наступио Војни оркестар Министарства одбране Србије “Станислав Бинички”.

Са Византијског трга у небо је пуштено јато бијелих голубова, а потом је на тргу одржан музички перформанс групе “Врело”, Василисе, Марте Хаџиманов и хора “Јединство” из Котора.

Сценски приказ Сарајевског атентата “Побуњени анђели”

У оквиру обиљежавања 100 година од Сарајевског атентата и почетка Првог свјетског рата, откријен је велики мозаик “Млада Босна” на зиду биоскопа “Доли Бел” у Андрићграду на коме су представљени видовдански хероји Гаврило Принцип и младобосанци, рад магистра сликарства из Београда Бисеније Терешченко.

Након тога, на улицама Андрићграда приказана је реконструкција Сарајевског атентата у сценском приказу у три чина - “Побуњени анђели”, рађеном према идеји Емира Кустурице.

Овај сценски приказ представља Сарајевски атентат са савременим конотацијама, у коме су у првом чину Гаврило Принцип и младобосанци са крилима анђела ци-пи-есом доведени до аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда.

У другом чину приказано је суђење Гаврилу Принципу и младобосанцима, у којем су, између осталих, играли глумци Небојша Глоговац, Ненад Јездић, Зоран Џвијановић. Трећи чин односио се на комеморацију српским жртвама у Првом свјетском рату.

Прије сценског приказа “Побуњени анђели”, у којем је учествовало око 300 глумаца и статиста,

на тргу су наступили “Но смокинг оркестра” и оркестар виолинисте Немање Радуловића.

Свечаност отварања града од камена и обиљежавања 100 година од почетка Првог свјетског рата завршена је на Тргу Петра Другог Петровића Његоша великим ватрометом и концертом чуvenог Академског хора руске армије “Александров”.

У мултиплексу “Доли Бел”, у поподневним часовима, приказан је филм “Атентат, Сарајево 1914” аустријског редитеља Андреаса Прохаске. У овом филму, рађеном у продукцији националне аустријске телевизије и њемачке телевизије, приказане су историјске чињенице у вези са Сарајевским атентатом, којима се негира умијешаност Србије у атентат.

Промовисана је и књига “Сарајевски атентат - повратак документима” аутора Мирослава Перешића, у издању Андрићевог института и Архива Србије, као и Међународни историјски часопис “Векови” у издању Андрићевог института и јунски број “Историјских свесака”.

Цјелокупан програм рађен је према идеји Емира Кустурице, а у реализацији режисера Милана Нешковића.

Најмасовнији и најрадоснији сабор у историји Вишеграда

Академик Матија Бећковић је истакао да је овај скуп у Андрићграду, у Вишеграду, најмасовнији, најљепши и најрадоснији сабор у историји града Вишеграда.

Он је подсјетио да је српски народ 2014. године прославио 900 година од рођења Стефана Немање, оца српског православља, државе и слободе, а да је девет вијекова послије Емир Кустурица подигао Андрићград.

“Андрићград није ништа друго него обретење главе цара Лазара, али не само то, него и обретење поезије Иве Андрића који је симбол свеукупног стваралаштва. У овом граду се укрштају висока култура и непоколебљива вера. Ово је град где су поново збрађени Мехмед и Макарије, паша и патријарх српске цркве, обновитељ Пећке патријаршије, која је ставила српски народ под један кров и тај кров траје до дана данашњег”, истакао је Бећковић.

Он је подсјетио на ријечи патријарха Павла, који је говорио да цар Лазар није имао ништа против царства земаљског, али када је морао да бира између земаљског и небеског - изабрао је небеско и то је најдалекосежнији избор у српској историји и судбини.

“То се д догодило пре 625 Видовдана, који је српски празник од памтивека, а тај дан је све од тада остао оно што славимо, а то је да је Црква један кров, Видовдан један дан, Косово једно поље, божур један једини цвет”, - навео је Бећковић.

Он је напоменуо и да је српски народ прославио 200 година од рођења Петра Другог Петровића Његоша, да обиљежава и 150 година од смрти Вука Каракића и 120 година од крунисања краља Петра Првог, као и 80 година од убиства краља Александра Карађорђевића, врховног комandanata српске војске у Првом светском рату.

“Славимо и 100 година од почетка Првог светског рата који је огласио пуцањ малолетног Г. П. чије је име и презиме, како је написао Милош Ћрњански, састављено од имена једног архангела и једног начела”, - рекао је Бећковић.

Он је додао да се обиљежава и 100 година од смрти Јована Скерлића, 100 година од рођења Бранка Ђопића, 70 година од смрти Николе Тесле и Јована Дучића.

“Сваки дан је једна годишњица и једна задушница, а сва та имена су жилиште на којима почива српски народ и његова судбина” - поручио је Бећковић.

Андрићград - времеплов и симбол пацифизма

Идејни творац Андрићграда Емир Кустурица рекао је да је град од камена његово највеће остварење и својеврсни времеплов при чијој градњи су поштовани сви утицаји који су обликовали то место током вијекова, али да се при том није придржавао архитектонских правила већ је слиједио своје инстинкте.

Кустурица је у интервјуу за британски “Financial Times” рекао да би Андрићград требало да буде “симбол пацифизма, срце које треба да откуџава једну велику идеју, да охрабри источну Босну као симбол мира”.

“Мислим да је овај град најснажнији орган друштвене меморије човјечанства”, истакао је Кустурица.

Истичући да је Андрићград изграђен за будућност и за културу, британски дневник наводи да је то Кустуричин лични омаж Иви Андрићу, чије је познато дјело “На Дрини ћуприја” предивно написана историја судбинских промјена Вишеграда у распону више од четири вијека, обухватајући страну окупацију, вјерски сукоб, рат, револуцију и љубав.

У тексту се наводи да прослављени српски режисер Емир Кустурица, али и многи други, роман опишују као ремек дјело, које је надахнуло све његове пројекте и обликовало гледишта о прошлости БиХ.

Његова светост Патријарх српски крајем децембра 2014. године посјетио Соколац

РОМАНИЈУ ОБАСЈАЛА ВЕЛИКА ДУХОВНА РАДОСТ

Велики број вјерника, међу којима је било највише младих, свештенство и монаштво Митрополије дабробосанске, вечерас су у порти цркве Светог пророка Илије дочекали Његову светост Патријарха српског господина Иринеја. Међу бројним духовницима Српске православне цркве били су Митрополит дабробосанки Николај, Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, Епископ банатски Никанор и Епископ сремски Василије.

У најстаријем соколачком храму служено је вечерње. Његову светост Патријарха српског Иринеја поздравио је Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, који обавља и дужност замјеника Митрополита дабробосанског Николаја.

- Ваша светости, добро нам дошли у ову славну и дивну српску гору Романију, да нас благословите благословом светог нашег оца Саве. Молим вас да овај благочестиви православни народ поучите јеванђелским ријечима и благословите светосавским благословом - рекао је Епископ Григорије.

У надахнутој бесједи, у ноћи која је најављивала сутрашњи празник Дјетињце, Његова светост је изразио радост што је посјетио Соколац, Митрополита Николаја и срео се са православним наро-

дом на Романији. Патријархово обраћање преносимо у цјелини.

- Благодарим Господу што ми се указала прилика да вас посетим, браћо и сестре, на челу са вашим Митрополитом Николајем. Драго ми је што сам у Сокоцу, у предграђу града Сарајева, где се налази велики број нашег народа који је избегао из Сарајева и овде скућио нови дом, праг кућни, чиме је омогућио да настави живот на овим просторима, на којима је наш народ вековима живео као народ благочестиви, народ хришћански, народ који је имао своју историју, своју културу. Историју и културу којом се ми данас поносимо. То је светосавска култура и историја, која нас је уздигла и подигла у ред културних народа, у ред народа који зна за своје име, за своје претке, своје порекло и који се труди да својим животом оправда своју историју и своју славну прошлост. Посебно ми је драго што вас видим у овако великому броју, што значи да гледате на наш центар светосавски. Срећан сам што сам дошао к вама као свој својима. Ми смо своји. Наше сродство је дубоко, освећено вером и светим хришћанским обичајима. То нас чини народом, даје нам пуно право да се боримо за своје име, за свој језик и, пре свега, за своју веру. Веру која нас је очувала, веру коју смо бранили кроз читаву своју историју, не само речима, не само обичајима, него и својим животима. Тиме нисмо ништа ново учинили. Само смо поновили оно што су наши преци радили. И они су се борили да опстану на овим просторима, као што се читава Србија борила да опстане на тој великој ветрометини балканској. Одржала се и опстала, јер је имала дубоке духовне, моралне и верске корене на којима се коренио народ, који је знао за шта страда, шта брани и за шта често полаже и своје животе. Ту поруку светосавску вама могу да упутим овом приликом у овом дивном храму у којем смо се сабрали и у којем смо се увек сабирали, и у добру и у злу. У добру смо налазили мотиве за свој узвишени

живот, а у тешким временима смо налазили мотиве да се боримо, са вером и надом да нас Господ неће оставити. И у овом времену се потврдила та велика истина. Није нас Господ оставил, али смо зато позвани да сведочимо о својој вери, да сведочимо оним духовним наслеђима које смо наследили и које су темељ нашег живота. То су чинили наши преци. То морамо чинити и ми да би били и остали достојни наследници својих великих и славних предака.

Држимо се, браћо и сестре, вере наше, свете вере православне. Држимо се наших дивних обичаја, нашег језика. А када говоримо о језику, морам да кажем да се држимо нашег светог писма Ћирилице, нашег Ћирилометодијског писма, светосавског писма, оног писма којим смо писали историју свога живота. То писмо свету Ђирилици, морамо чувати и сачувати.

Драго ми је што видим велики број дечије у овом храму. Она су наша будућност, она су понос својих родитеља, али и понос своје Цркве, јер Црква у њима види будућност, наставак свете традиције, наше историје и наше културе.

Зато, нека вас Господ благослови, вас и дечију вашу и све оно што служи вама, вашем животу и ономе у чему можемо да Господу угодимо, да потврдимо да нисмо народ без корена, него да имамо своје дубоке корене - свете и светле и да на тим коренима, данас и сутра, и свагда, темељимо наш живот - рекао је вечерас Његова светост патријарх српски господин Иринеј у цркви Светог пророка Илије у Сокоцу.

У име најмлађих Сокочана, вечерас се огласила дјевојчица Милица Маловић из Установе за предшколско васпитање и образовање Соколац.

Она је стиховима поздравила Патријарха и друге јерархе. Милица је уручила пригодан дар Његовој светости Патријарху српском господину Иринеју.

Његова светост, након вечерње службе, нашао се у Духовном центру Романијске Лазарице, где се срео са малишанима, дејцем из Установе за предшколско васпитање и образовање, Основне школе "Соколац" и члановима Удружења за помоћ лицима са посебним потребама "Подршка", који учествују у никољданским радионицама.

Патријарх Иринеј уручио орден Митрополиту Николају

Другог дана посјете Сокоцу, 21. децембра његова светост Патријарх српски Иринеј служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог пророка Илије на Сокоцу и Митрополиту дабробосанском Николају уручио Орден светог краља Милутина, за који је рекао да је симбол љубави и захвалности за све што је Митрополит учинио у животу.

Орден светог краља Милутина Црква је додијелила митрополиту Николају за његов дјелотворни, плодносни четрдесетогодишњи архијеријски рад на пољу црквене мисије и просвјете, као и на пољу градитељства и обнове светиња и богословских установа наше Цркве.

Патријарх Иринеј је у обраћању приликом додјеле ордена истакао да га радује што му је пружена прилика да испоштује одлуку Светог архијерејског Синода и уручи признање Митрополиту Николају.

- Од првог дана његове службе у нашој Цркви прихватао се велике дужности и све што му је Црква повјеравала обављао је на најбољи начин, истакао је патријарх Иринеј.

Патријарх је у бесједи подсјетио на све што је до сада Митрополит Николај учинио за Српску православну Цркву.

- Још као професор Богословије био је душа Богословије и свих наших богослова. Када је отворена Богословија у Крки отаџ Николај је све што му је Бог дао ставио у службу школе, ученика, своје Цркве и то је обавио на најбољи начин, рекао је српски Патријарх.

Према његовим ријечима, у Аустралији је, када је изабран да буде епископ у тој далекој земљи, све приводио најбољем путу и циљу, а као дalmatinски Епископ учинио је најбоље што је могао у том времену.

- И овде је као Митрополит урадио све на најбољи начин, славу Божију и на добро и радост своје цркве и свог народа. Све то имајући у виду, Црква му је осим других одликовања, додијелила и овај орден, рекао је патријарх Иринеј.

Патријарх је подсјетио присутне да је краљ Милутин, који је подигао и обновио највише цркава и оставио добра дјела у то вријеме, добар примјер свима.

- Његов примјер следио је Митрополит Николај, љубећи свој народ и Цркву, а Господа изнад и прије свега. Као симбол захвалности, црква је додијелила ово високо одликовање са жељом да дugo живи и дugo слави Господа, на радост Божију и добро и радост народа, нагласио је Његова светост.

Митрополит Николај захвалио је за одликовање, које су му додијелиле Црква и државне институције.

Позив вјерницима да долазе у свете храмове

Његова светост Патријарх српски Иринеј позвао је вјернике на Сокоцу да долазе у свете храмови јер су они најкориснији за спасење душе човјека.

Патријарх Иринеј је послије Свете архијерејске Литургије у храму Светог пророка Илије на Сокоцу истакао да Господ жели, а Црква позива на окупљање на заједничку молитву у дому Божијем.

“Господ прима и наше појединачне молитве, не само у храму већ ма где се налазили. Када се Богу обратимо јавно или тајно Господ чује наше молитве и по својој љубави и доброти их испуњава. Али, Господу је најмилије и за наше душе најкорисније када се нађемо у светим храмовима”, рекао је српски патријарх у бесједи.

Према његовим ријечима, Бог је дао снагу, моћ и благодат хришћанима да својом љубављу могу да се боре против зла “које је присутно и у нама и у читавом свету”.

Велимир Елез - СРНА

**Вијек након погибије 440 српских бораца
у Првом свјетском рату на ширем
подручју око Вардишта**

ОБНАВЉА СЕ СПОМЕН КАПЕЛА СА КОСТУРНИЦОМ

Дакон што су обишли спомен капелу у Вардишту, подигнуту 1932. године у знак сјећања на 440 српских војника погинулих 1915. године, чланови Одбора за обнову и санацију овог спомен обиљежја договорили су приоритетне и dugорочне активности.

Архимандрит Јован Гардовић, предсједник овог Одбора, на сједници одржаној у конаку женског Манастира Вазнесења Господњег у Вардишту, нагласио је да ће се током ове године урадити најхитнији послови чишћења и санације капеле, а да ће главни радови, укључујући и грађевинске, потрајати до наредне године.

-Не тако давно овде су служене Литургије. Док није било цркве у Вардишту православни вјерници су се могли причестити или овде или у Добруну. Желимо да се поново чује звон са ове капеле, обављају вјерске службе и људи причешћујују, поручио је архимандрит Гардовић, рекавши да Одбор има читав спектар идеја како би се све ово довело у пристојно стање и приближило људима.

Најавио је да ће Соколова Грађевинска секција наредних дана сачинити пројекат и план радова.

- Након тога ће почети и прве активности у које ће се укључити чланови свих Соколових секција, а надамо се и бројних удружења, наших спортиста, јавних и културних радника, рекао је архимандрит Гардовић.

Он је најавио да ће ускоро бити упућен позив ресорним министарствима Влада Србије и Републике Српске, Општини Вишеград, Митрополији дабробосанској, Борачкој и другим патриотским организацијама, предузећима, установама, медијима и појединцима да се на разне начине укључе у акцију обнове и санације спомен капеле у Вардишту.

- Очекујемо широку подршку овој нашој иницијативи, како би у години кад се навршава цијели вијек од погибије 440 српских јунака обновили спомен обиљежје и тако се одужили пре-ма њима, јер ако се ми не сјећамо наших упокојених, ни Бог се неће нас сјетити, поручио је архимандрит Гардовић.

Архимандрит Гардовић је подсјетио да је спомен капелу на Видовдан 1932. године осветио тадашњи Митрополит дабробосански Петар Зимоњић уз саслужење великог броја свештенства и монаштва дабробосанске и жичке епархије.

У надахнутој бесједи Митрополит Петар је тада позвао присутне да не забораве вјечну гробницу српских јунака из Првог свјетског рата, захваливши се свима који су помогли изградњу спомен капеле са костурнијцом.

- Освећењу је присуствовало око 5.000 вјерника који су у Вардиште дошли ванредним возовима из Србије и Босне и Херцеговине, рекао је архимандрит Гардовић, додавши да су ктитори капеле били Јосиф и Стана Матковић из Београда, желећи да овјековјече трајну успомену на своја два сина, војника Богољуба и Велизара, који је био поднаредник., који су међу 440 српских војника погинули или умрли од тифуса на ширем међуграницном подручју око Вардишта.

-Већи број српских војника изгинуо је у биткама око Вардишта, а један дио је преминуо од тифуса. Ратне 1915. године били су сахрањени у оближњем гробљу, одакле су њихове кости 1932. године похрањене у ову капелу.

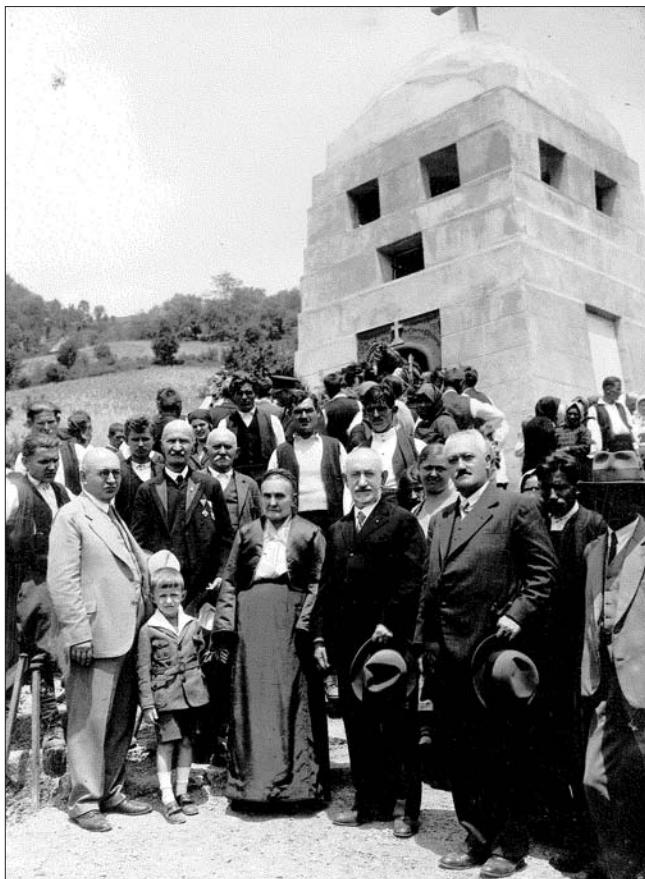
Хроничари су забиљежили да су посебну слику освећењу дали чланови Соколских друштава из Вишеграда и Ужица, те припадници Краљеве гарде, а да је након освећења положено 440 вијенаца од свежег izza, по један за сваког погинулог српског војника. Док је владика Зимоњић бесједио на освещтању капеле, небом су кружила два авиона тадашње југословенске војске из којих су бачена два вијенца izza која су пала у близини.

Активиста у Мјесној заједници Вардиште, Драго Јевтић, је подсјетио, не кријући разочарење сбог велике зауштености капеле, да је спомен капела до сада два пута санирана и да је оба пута учествовао у тим радовима, али су, како каже, зуб времена и небрига надлежних учинили своје.

- Биле су овдје у доњем дијелу кости похрањене у сталажама, али је то пропадало, а долазили су људи и самоиницијативно тражили своје погинуле и носили кости, да их сахране у завичају, без неке провјере. То је 1983. године бетонирано и сачувано од даљег пропадања, истиче Јевтић.

Он додаје да ће се у акцију обнове и санације, свакако, укључити и становници Вардишта.

- Очекујемо да нам се приклуче и наше комшије из Мокре Горе у Србији, неколико километара удаљене од нас, одмах преко границе, каже Јевтић.

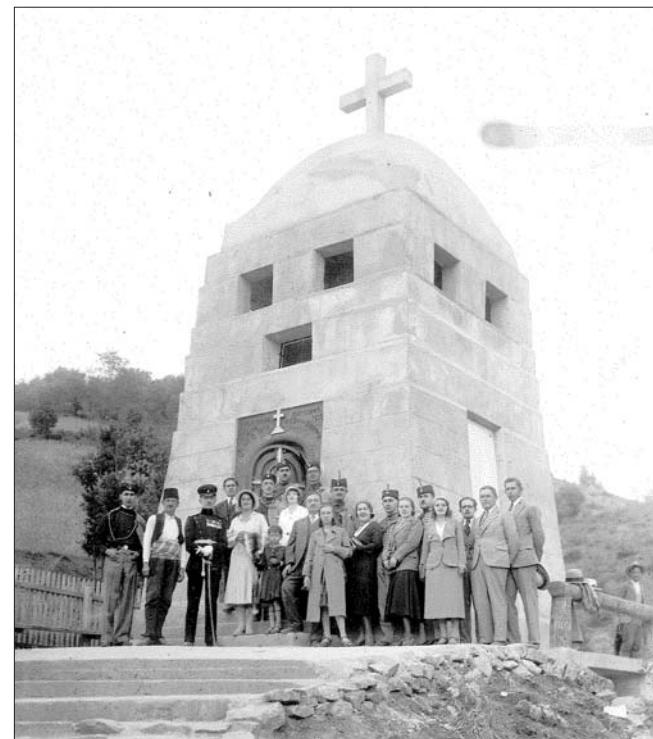

Милан Комад, предсједник Соколове грађевинске секције, је најавио скори почетак радова на обнови и санацији спомен капеле, која је што се тиче статике чврста, али је, како каже, завршни слој доста оштећен и објекат се мора потпуно санирати изнутра и вани.

-Добро ће нам доћи помоћ сваке врсте, почев од новца, преко грађевинског материјала, радних машина, па до личног рада, посебно искусних мајстора, прецизирао је Комад, додавши да ће се упоредо са радовима на капели, у чијем сутерену је и костурница, велика пажња поклонити уређењу

простора око ње, чишћењу пута за пјешаке од граничног прелаза Вардиште, као и санацији постојећег пута, што ће све бити саставни дио будућег Спомен парка Вардиште.

Предсједник Српског соколског друштва Соко из Добрена, Славко Хелета истиче да је Одбор за обнову и санацију спомен капеле у Вардишту планирао и штампање посебне брошуре, као и проспеката, који би били доступни и туристима, имајући на уму близину магистралног пута, граничног прелаза, као и станице обновљене ускотрачне туристичке пруге Мокра Гора-Вишеград.

Хелета је подсјетио да су Одбор за обнову и санацију овог спомен обиљежја формирали заједно са Управом парохије Вардишке.

- Планирамо да ово подручје прерасте у Спомен парк, у склопу кога би се уредио мањи музеј у коме би биле изложене медаље, одликовања и неки од сачуваних личних предмета погинулих српских јунака, рекао је Хелета, додавши да очекује широку подршку како би се успјешно реализовао патриотски дуг према овим родољубима који су дали своје животе за српску слободу.

Милица Кусмук

ЗАПИСИ У ВРЕМЕНУ

Осово код Рогатице - заборављени усташки злочин

У ТРЊУ СКРИВАНА ИСТИНА О ЗАПАЉЕНИМ СРБИМА

У селу Осову код Рогатице тачно 62 године скривана је истина о томе да су у кући и штали Које Ристановића и Ристе и Митра Коранџа 27. априла 1942. године усташе озлоглашеног Јуре Францетића живе запалиле више од 90-тора српске нејачи међу којима је било десеторо дјеце.

Мјесто где се незапамћен злочин догодио било је зарасло у трње и шикару јер комунистичке власти нису дозволиле родбини настрадалих мученика да им подигну достојно спомен-обиљежеје, мјесто окаде тамјаном и одрже паастос њиховим душама.

Учиниле су то породице запаљених тек 2004. године када су поставиле крст и скромну спомен-плочу.

Милован Бојат је на годишњицу и на мјесту мученичке смрти сестре, два брата и баке на споменику запалио свијеће.

“Народ су, причали су ми, натјерали у шталу, затворили је, мог дједа су приковали ексерима с поља за брвна и запалили,” прича Бојат.

У живој ломачи у штали у прикрајку села изгорјело је 24 чељади родбине Петра Ристановића из Осова.

“Једну дјевојчицу је моја бака избацила кроз кидјоницу (прозорчић) на штали и она је побјегла у шуму и чудом се спасила. Никада није хтјела да прича шта је видјела тога дана у усташком пиру,” испричао је Петар Ристановић.

Чобаниће, дјевојчице, Гојка Бојат и Перса Сав-

чић су из шуме видјеле све шта су усташе урадиле са њиховим најмилијим. Оне су и откриле спомен-обиљежје настрадалим. Никад их нико није позвао као свједоке страшног злочина над српском нејачи. Ни једна више није међу живима. Да ли свједоци умиру прије злочинаца?

Владе Лошић прича да му је дјед причао да је у пламену у штали Ристановића запаљено више од 90 Срба а на спомен-плочи нема ни свих имена.

Многе српске породице или њихове чланове овдје је стигла смрт када су у изbjeglichim колонама бјежећи испред усташа са романијског и боричког платоа према Виешграду и спасоносном преласку преко Дрине у Србију сустигли зликовици и пресекли им пут.

Недалеко од Осова тих ратних дана 1942. године усташки зликовици су у селу Џрквинама побили збијег од 165 људи од тога 42 члана фамилије Пушоња.

Начелник општине Рогатица Томислав Пухалац подсећа да су ћрнокошуљаши сустигли збијег српске нејачи на Старом Броду на Дрини низводно од Виешграда и побили и бацали у ријеку 6.000 Срба.

“Ти људи, жене, дјеца су, као и ови у Осово два пута умрли. Први пут физички а други кад се дејенијама “убијала” истина о злочину и њима и кад је над њиховом патњом владала тишина,” рекао је Пухалац.

Хроничар рогатичких збивања публициста Зоран Јанковић каже да су се комунистичке власти упорно понашале тако као да се злочин није ни додио.

“Вјероватно разлог треба тражити у чињеници да је један број учесника у усташком масакру у Осово 1942. године касније промијенио униформу

Осово данас

и представљао окосницу оснивања Прве муслиманске партизанске чете а преживјели су послије рата били "угледни" комунистички кадрови," пише Јанковић.

Спомен запаленим Србима у Осову

Дјевојчица која је била свједок дивљања усташа у Осову недавно је умрла у Чачку. О њој је писац Драгослав Угарчанин написао књигу "Гојкин животни пут". Ријеч је о Гојки Бојат Зорановић.

Pismoje TACIB

У Старом Броду, у кањону Дрине испод Вишеграда освећена капела у Спомен комплексу подигнута у знак сјећања на 6000 уморене српске нејачи с прољећа 1942. године

БИЉЕГ МУЧЕНИЧКОГ СТРАДАЊА 6000 СРБА

Вишеград - У кањону Дрине, петнаестак километара низводно Дрином, у Старом Броду освјештана је капела у Спомен комплексу која је доброочинством бројних дародаваца изграђена у знак сјећања на 6000 звјерски убијених Срба из источне Босне с прољећа 1942. године, од стране усташа злогласне црне легије Јуре Франџетића, чијим редовима су већином били муслумани из овог Дринског краја.

Свету литургију и помен жртвама усташког безумља обавио је архимандрит Данило Павловић,

игуман намастира Житомислић, уз саслужење свештенства и монаштва Митрополије дабробосанске.

-На жалост увијек понављамо исте грешке да заборављамо сопствене жртве, попут ових 6000 српских мученика убијених у прољеће 1942. године у Старом Броду и Милошевићима у једном планираном усташком етничком чишћењу, јер се о овом злочину ћутало преко 60 година, нагласио је архимандрит Данило у пригодној бесједи.

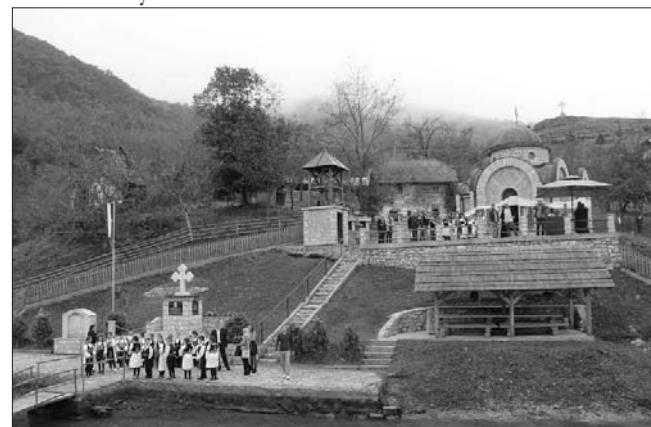
Он је подсјетио да су овдје убијени жене, дјеца и старци, који су бежали према Србији да сачувају живу главу.

-Злочин би имао још веће размјере да усташки пир нису зауставили Нијемци, рекао је Архимандрит Данило, поручивши да се морамо сјећати својих жртава због себе и свог памћења.

Он је изразио очекивање да ће на једном од наредних сабора Синода Српске православне Цркве пострадали Срби из Старог Брова и Милошевића бити проглашени светим мученицима.

Надлежни парох Драган Вукотић је рекао да су ова капела и Спомен комплекс у Старом Броду, чија градња је започета пре шест година, истински свједок који подсећа на мученичко страдање српске нејачи којима је Дрина заједничка гробница.

-Након што смо овдје поставили велики крст и спомен обиљежје 2008. године покренули смо акцију на градњи Спомен капеле. Захваљујући бројним мјештанима и власницима бродица и чамаца овдје смо довезли сав грађевински материјал, а хвала Богу од пре две године Шумско газдинство "Сјемећ" из Рогатице изградило је пут којим је овај вјековно беспутни крај повезан са свијетом и својом матичној општином Рогатица, истакао је свештеник Вукотић.

Он је додао да је Спомен комплекс у Старом Броду, за кратко вријеме, постао незаobilazna дестинација коју посјећују православни вјерници и све бројнији туристи, који овдје долазе бродовима из Бајине Баште и Вишеграда, те возилима из Рогатице.

Ретки преживели

Милован Ђебић је пореклом из Бранковића код Рогатице, а одавно живи у Београду. Један је

од ријетких преживјелих из ратниог пакла у Старом Броду.

Како каже радо долази на ово стратиште, где се од прије шест година може поклонити сјенима сапатника уз споменик и помолити у новоизграђеној капели.

Милован Ђебић

-Као голубари десетогодишњи дјечак овде сам стигао са народом романијског и других српских крајева, бјежећи испред усташа. У Милошевићима и овде у Старом Броду они су свакодневно чинили велика звјерства, јер је обустављан превоз скелама и чамцима преко Дрине, сјећа се Ђебић, додавши да је имао среће да заједно са 12 чланова своје породице пређе Дрину у њемачком потномском чамцу, након што је њихов спас платио дукатима његов стриц.

-Већина је, на жалост, завршила у Дрини као жртве усташких злодјела. А они који нису хтјели под њихову каму хватали су се за руке и једноставно нестајали у ријеци, присјећа се Ђебић тих тужних дана.

Признања дародавцима

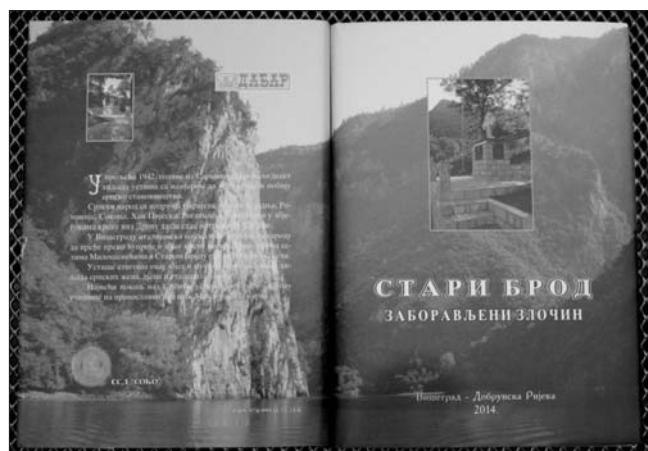
Светој литургији је предходила литија, на којој су црквене барјаке носили начелници Рогатице и Вишеграда, Томислав Пухалац и Славиша Мисковић, те кум крста и капеле Горан Крлић.

Иначе, кум темеља капеле био је Бобан Ињић, а крста на капеле браћа Синиша, Славиша и Саша Шпиньо.

На свечаности, након свете литургије, Горану Крлићу је уручена сребрна плакета "Светог Петра Дабробосанског", а грамате захвалности за помоћ у градњи Спомен комплекса добили су Александар Фулурија и Ненад Радовић, те Шумско газдинство "Сјемећ" из Рогатице, за градњу пута до Старог Бroда.

Промоција филма и књиге

У великој сали биоскопа "Доли бел" у Андрићграду, 19. септембра промовисан је документарни филм "Спокој крај", аутора Милана Никодијевића из Врњачке Бање, који говори о уста-

Нова књига о злочинима над Србима у Старом Броду

шком злочину над 6000 српских цивила у априлу 1942. године у Старом Броду и Милошевићима.

О порукама овог филма, у коме о стравичним злочинима над српском нејаци, бесједио је Ђарко Ђого, декан Православног Богословског факултета "Свети Василије Острошки" у Фочи.

У наставку је промовисана нова, знатно комплетнија књига "Стари Брод-заборављени злочин", Издавачке куће "Дабар" Митрополије дабробосанске и издавачке секције Српског соколског друштва "Соко" из Доброта.

Поред вишеградског сликара Хаџи Бранка Никитовића о књизи је говорио уредник у "Дабру" и "Соколу", вишеградски новинар и публициста Славко Хелета, те приређивач ове књиге, Александар Савић.

Промоција филма и "Даброве" књиге предходно је, 18. септембра одржана и у Рогатици.

Славко Хелета

ИНТЕРВЈУ

Мр Стефан Мојсиловић, диригент сарајевског Српског пјевачког друштва "Слога"

"СЛОГА" ЈЕ ОПСТАЛА УЗ ДОБРЕ ЉУДЕ И БОЖИЈИ БЛАГОСЛОВ

Српско пјевачко друштво "Слога" из Сарајева, основано је далеке 1888. године и од тада, без прекида, постоји и опстаје упркос многобројним историјским околностима и препрекама.

Диригент "Слоге" мр Стефан Мојсиловић, рођен је 1988. године у Сарајеву. Послије завршене богословије Светог Петра Дабробосанског у Фочи, 2007. године уписао је Смјер за црквену музику и појање на Музичкој академији Универзитета у Источном Сарајеву, где је дипломирао 2011. године. Кроз цијело школовање пјевао је у разним хоровима и вокалним ансамблима, а највеће искуство стекао је у Хору богословије и у Камерном хору Смјера за црквену музику и појање, под диригентским руковођењем професора Рада Радовића.

Упоредо са студијама био је појац у храмовима Митрополије дабробосанске, те је по завршетку факултета, појачко и академско искуство спојио као диригент "Слоге", на чијем је челу од септембра 2012. године. Са "Слогом" наступа и успјешно диригује на Литургијама и концертима у Сарајеву и шире. У исто вријеме, наставио је образовање па је у новембру 2013. године одбранио мастер рад и стекао звање магистра црквене музике и појања.

У посљедње дviјe године са "Слогом" је остварио преко стотину отпјеваних Литургија и на десетине концерата и наступа у БиХ и региону. Поред рада са хором обављао је и педагошки рад као наставник на предметима Музичка култура и Православна вјеронаука у Источном Сарајеву и Вогошћи. Осим ангажмана као диригент у СПД "Слога", уједно је њен руководилац и организатор свих активности.

Осврћуји се на традицију коју Српско пјевачко друштво Слога баштини још од далеке 1888.

године, када је основано на иницијативу сарајевских свештеника и трговаца, започели смо интервју са Стефаном Мојсиловићем, хоровођом најстаријег сарајевског хора.

Будући да је историја Слоге слојевита и бурна попут историје града у коме је поникла, шта бисте могли издвојити као догађаје који су обиљежили њено постојање од настанка до минулог грађанског рата у БиХ?

На првом мјесту настанак Слоге у једном окупаторском режиму Аустроугарске империје, посебан је догађај за себе. Отпор монархији, која је гушила идентитет српског народа у БиХ, почeo је борбом за црквено-школску независност, а огледао се и у стварању културних, пјевачких и других друштава. Сва ова друштва заједно са Слогом чувала су језик, културу, музику и умјетност, чак су у тим "ланцима" пјевала о слободи. Сва тежња за слободом коју је наш народ исказивао, касније је преточена у чувени Принципов пуцањ, а један од пјевача и диригената нашег хора, Михајло Пушара, био је један од саучесника атентата на Франција Фердинанда.

Тешко је поименије навести догађаје који су у тако дугом периоду обиљежили постојање Слоге, али ипак посебно треба истаћи вријеме између два

свјетска рата, када Слога достиже врхунац, када броји 80 чланова, изводи дјела највећих композитора... У том периоду Слога је изградила сопствenu зграду за пробе и концерте која је 50-их одузета. Један од најбитнијих догађаја новијег времена који је обиљежио постојање Слоге, а који излази из оквира вашег питања, јесте добијање највећег ордена Српске Православне Цркве - Ор-

дена Светог Саве првог степена - ког је Слога добила 2002. године, за вријеме блаженопочившег патријарха Павла.

Из архиве "Слоге"

Бројне културне институције под "оловним небом" нама знаног ратног Сарајева, проживјеле су велико страдање, укључујући и Слогу. Слога је и тада, под великим напором опстајала и одговарала на Литургијама у Старој цркви на Башчаршији. Да ли данас у хору имате чланове који су били активни пјевачи у том периоду?

Данас су у хору активни многи пјевачи из тог периода и често се присјећају тешких ратних услова у којима су радили. Они су заправо најзаслужнији што Слога данас постоји и што опстаје упркос свему. Диригент из тог периода, професорица Бранка Бошњак, која је успјела одржати хор на окупу у ратном невремену, и данас нам дође, посјети нас и помогне нам бројним драгоцјеним савјетима.

Слога се, по мом мишљењу, одржала управо уз труд и храброст тих диригената и пјевача, а једним дијелом одржала се и због самог мјesta на коме су се одржавале пробе, а то су складни и древни сводови Старе башчаршијске цркве, која је својом вриједношћу и значајем успјела да "заштити" и најстарији сарајевски хор.

Не можемо а да не истакнемо подршку свештеника који су у то вријеме били у Сарајеву. Један од њих је био и прота Крстан Бијељац. Тај опстанак кроз вријеме зла и страдања, говори нам да је Слогу заиста одржао Божији благослов и молитве Светог Димитрија, који је крсна Слава нашег Друштва.

Након рата је наступио период када се чинило да Слога постоји тек да би се рекло да није угашена. Вјероватно је и то био огроман успјех и велико признање за људе који су бринули о овом пјевачком друштву у то, нимало једноставно вријеме. Слога је, као ниједно друго српско пјевачко друштво са толико дугом традицијом, доживјела несрећу расипања чланства како у самом рату, тако и након њега. Како то коментаришете? Какво је било радно искуство ваших претходника у периоду након рата па до вашег доласка на место хоровође?

Слога је, већ са првим назнакама рата, остала без великог броја пјевача, које је својом појавом и именом успио да окупи професор Бранко Глумац. Веома мали број њих касније је поново дошао у хор.

Овде ћу нагласити да је хор претрпио много већу несрећу на крају Другог свјетског рата, када нам је одузета зграда и када је хор препуштен самом себи. Да нас у том времену Црква није узела под своје окриље и у своје наручје, сигурно се не бисмо одржали до данас.

Слично се десило и након послеђњег рата. Диригенти и пјевачи су својим квалитетним пјевањем и православном духовном музиком коју су изводили, успјели да привуку нове чланове и тако зауставе гашење хора. Велику захвалност у том послијератном периоду Слога дuguје митрополиту дабробосанској господину Николају, који је све вријеме водио бригу о диригентима и пјевачима и који је несебично помагао хор, како духовно тако и материјално.

Такође, постојање Музичке академије у Источном Сарајеву, дало је резултате и помогло хору да напредује са радом. У Слогу долазе студенти ове академије, који убрзо постају и њени диригенти и веома успјешно је воде. Морам поменути Мирослава Иванковића који је водио хор од 2001. до 2004. године и Душка Сандића који је био активан од 2004. до 2012. године. Посебно бих истакао

Из архиве "Слоге"

рад, тада Ђакона а данас свештеника Душка Сандића, који је успио да "подмлади" састав, да окупи групу младих људи који и данас чине окосницу хора. Његовим залагањем хор је 2006. године поново регистрован у данашњим законима и враћен му је законски статус који му је и од оснивања припадао.

Свако од ових диригената дао је себе на неки начин у хор и успио чак у тим тешким временима да очува Слогу. Друштвене промјене, политичка ситуације и околности у граду Сарајеву и околини утицали су на хор и његов рад, а тако ће бити и убудуће, а на овој генерацији је задатак да то бреме носи и даље.

Уколико појемо од податка да Слога већ дуже од једног вијека одговара на светим Литургијама у сарајевским храмови-

ма и широм митрополије Дабробосанске, нећемо погријешити ако кажемо да је изузетна част или истовремено и велика одговорност бити на челу овог пјевачког друштва. Када сте дошли на мјесто хорово-ђе у каквом сте стању затекли Слогу? Како сте добили тај ангажман?

Као што сте рекли, велика је част и одговорност, а и једна врста изазова, да ја, још као студент Музичке академије у Источном Сарајеву, добијем мјесто диригента и руководиоца оваквог Друштва. У хору Слога сам био пјевач и солиста 4-5 година прије него што сам добио понуду да будем диригент. Познавао сам чланове Слоге, био сам један од њих (и данас се трудим да будем) а хористи су то препознали и добро су прихватили мој начин рада.

Хор сам затекао у сасвим солидном саставу, тако да сам од првог дана почeo да радим на побољшању и квалитету пјевања, што се узима као прво мјерило у оцјењивању неког ансамбла - у овом случају мјешовитог хора. Стигајем околности, отварањем аудиција, квалитетним рекламирањем, хор је добио много нових квалитетних пјевача и направљени су свјежи темељи за један озбиљнији рад.

Постављен је нови репертоар, по први пут су пјеване свјетовне композиције, пробе су биле интензивније и подијељене на рад по групама (хорским гласовима), што је убрзо дало одличан резултат. Потребно је много труда, времена, одрицања и љубави на првом мјесту према овом позиву, да би се тај искорак направио. Управо на томе на радимо упорно и константно. Радићемо и даље.

Многи су већ заборавили да је Слога имала своју зграду са великим концертном двораном и просторијама за вježbanje у центру Сарајева. Након Drugog svjetetskog rata zgrada je национализована и у њој je dugi niz godina smješteno sve sem Слоге. Да ли имате информацију о томе докле се дошло са враћањем зграде? Где се данас одвијају пробе? Колико су честе? Да ли је простор у коме одржавате пробе услован?

Зграда Слоге ће бити враћена нама, када за то буде политичке воље. Када буду враћене зграде и

имовина свим оним друштвима, вјерским заједницама и појединцима, у свим градовима у БиХ (Бања Луџи, Сарајеву, Mostaru), тада ће и зграда Слоге бити враћена онима којима и припада. До тада нам остаје, да се на сваки легитиман начин боримо за доношење Закона о реституцији који ће помоћи у враћању наше имовине.

Пробе хора се тренутно одвијају у просторијама Дома Свете Текле у комплексу Старе цркве на Башчаршији у Сарајеву. Састајемо се два пута седмично, по два сата, а простор дијелимо и са другим корисницима, тако да зависимо и од њих, али у принципу имамо задовољавајуће услове, иако смо ту, такође, подстанари.

Колико се репертоар Слоге промијенио од када сте на челу хора?

Кроз нови репертоар хора настављен је пут и жанр који је у једној мјери био присутан и прије. Репертоар се освјежава озбиљнијим композицијама, као што сам навео, свјетовну музику хористи одлично прихватају и окрећемо се једном другачијем и правилнијем тумачењу хора као учесника на молитви у храму и на концертној сцени.

На Литургији се хор прилагођава служитељима и самој служби и доприноси њеној љепоти и свечаности. Тада се мијења темпо (брзина) и динамика (гласноћа) композиција и оне не смију да ремете службу и да дају предност вокалним способностима појединача и хорске групе. То многи диригенти, и уопште хорови, данас заборављају или тога нису свјесни, па служба све чешће поприма карактер концерта коме само фали аплауз.

То је нешто о чему посебно водимо рачуна. Недјељом у храмовима, са вјерницима и са нашим свештеницима, покушавамо "једнодушно исповиједати" живу вјеру у правом смислу а то нас можда одваја од других хорова. Тако многи коментаришу и виде наше пјевање.

Какве су концертне активности Слоге? Да ли огласите на такмичења и какви су резултати?

Поред поменуте богослужбене активности, хор његује и богату концертну активност. Само у 2014. години имали смо око 20 јавних наступа, што

је за један аматерски хор изузетан успјех. На сваком од њих Слога добија позитивне критике и оваџије публике. Низом хуманитарних и цјелове-черњих концерата у претходној години пјевачи су стекли неопходно искуство и сигурност за даљи рад.

Након тридесетак година Слога је учествовала на такмичењу које је 12. маја 2014. године одржано у Бијељини. Био је то фестивал "Мајске музичке свечаности". Том приликом Слога је освојила златну медаљу што нам је дало велики импулс и подстrek да радимо и да се трудимо још више.

Данас у Сарајеву постоје многи хорови. Неки од њих имају мултиетничку структуру па под плаштом мултиетничности обилазе свијет и привлаче пажњу много-бројних невладиних организација које имају нарочиту финансијску наклоност према таквим појавама. Да ли Слога поред православних окупља припаднике других конфесија? Ко су данас чланови Слоге?

Слога окупља чланове свих узраста, од средњошколца па до старијих чланова који имају и преко 80 година. То су људи који са огромним жаром пјевају и данас и служе за примјер свима. Слога је одувијек окупљала, а и данас окупља припаднике свих конфесија и није нам то нешто што желимо да истичемо и да стављамо у први план. Ми смо тиме богатији као ансамбл, у сваком смислу. Нама је музика заиста битнија од тога како се ко од хориста зове и ком народу припада. Репертоар Слоге је познат и увијек ће ићи у истом правцу - православна црквена музика са акцентом на српске композиторе, а затим на домаће ауторе хорске музике уопште, а пратимо и савремене музичке токове у региону и свијету.

У Рудом са Патријархом Павлом
и Митрополитом Николајем

У Слози су већином млади људи, различитих занимања и професија, а све их спаја љубав према хорској музici и том заједништву којем тежимо у овом хору. У посљедњих неколико година са нама су и студенти Музичке академије из Источног Сарајева, који нам много помажу својим знањем стеченим на академији.

Да ли имате икакву подршку власти Републике Српске и ФБиХ с обзиром на историју и значај?

Имамо подршку власти оба ентитета, јер смо активни у цијелој БиХ. Од предсједника Републике Српске Рајка Кузмановића, 2009. године добили смо Орден Његоша првог реда. Зависно од наших пројекта и њиховог значаја за одређене институције, до сада смо неколико пута добијали помоћ и захвални смо на томе како надлежним установама Федерације тако и надлежним установама Републике Српске. Неку већу подршку, као ни остали хорови, немамо. Обично су та "средства предвиђена за нешто друго".

Какво је ваше миљење о ситуацији у култури и музици у Српској и БиХ?

Данаšње стање у култури осликоваше друштво и ове генерације људи који, да кажемо, воде политику ове земље. За културу се издавају мала средства, а неке друге области се увијек подржавају, иако то не заслужују. Подршка је предвиђена за страначко/партијски оријентисана друштва, институције, појединце и сл. Конкретно у музici којом се ми бавимо, не постоји, а и не жели се направити једна категоризација хорова, друштава, различитих ансамбала, којима ће се на основу онога што та друштва прикажу и какве резултате донесу, дати предност или финансијска помоћ.

Затим систем образовања је никакав, постavlјају се директори музичких школа који немају никакве везе са музиком, штампају се уџбеници музичке културе са нетачним подацима. Комисије и инспекције су састављене од нестручних особа и то све одбија људе да се уопште баве музиком или они који желе нешто више одлазе из земље. Критеријуми су спуштени на минимум.

Данас свако може да заврши било коју школу или факултет и тако се ствара једна лијеност код младих људи. Тако испрофилисани млади људи не желе да се потруде у својој области, они немају потребу да напредују и углавном само површно одрађују своје задатке. Иако постоје свијетли примери да се може нешто више урадити, код већине влада једна апатија, као да свима одговара ово стање, нико се не буни, вријеме одмиче и све тоне у једну рупу безвриједности и питање је има ли ико-га ко би то зауставио.

Који су планови Слоге у 2015. години?

Имамо великих планова које ћемо покушати остварити, али то зависи од много фактора. Већ сада у јануару, поред директног телевизијског преноса Божићне Литургије на којој смо пјевали, имали смо један концерт у Дубровнику и два у Сарајеву. Планирамо у мају концерт у Београду, па поново у Дубровнику и неколико концерата код куће. Својим пјевањем смо мало више скренули пажњу јавности на нас и то ћемо покушати оправдати у будућем периоду.

Дабар-инфо

СЈЕЋАЊЕ

Сјећање на Милисава Тасића - Архимандрита Јустина Дечанског и Савинског

ДЕЧАНСКИ ПОДВИГ АРХИМАНДРИТА ЈУСТИНА ТАСИЋА

Можда некоме изгледа и чудно тражити повезаност између Републике Српске и Косова, али свако од нас носи свијесно или несвјесно Косово у срцу

Има и много оних који су све дали за Косово, такав је и Милисав Тасић, рођен 5. 2. 1936. године у заједнику Тасићи, село Бијела општина Вишеград.

Крштен је у Манастиру Добрун, који је био на сат времена од Тасића, па су као и сав народ тог краја, били везани за то свето место.

Породица Тасић била је чувена због своје бројности и угледности па је због тога много пропатила од комунистичких власти, јер су их због изражене Православне вере и стабилне породице били проглашени четничком. Основну школу завршио је у Добрунској Ријеци, Гимназију у Вишеграду, а после одлази у Вучитрн на одслуђење војног рока, где се разболева и после операције бива отпуштен из Војске.

Милисав Тасић као службеник у Сарајеву

После повратка из Војске често је одлазио у Цркву у селу Кршање, подно Мокре Горе. Лета 1957. године изненада Милисав одлази у Манастир Бању где постаје искушеник. Због деловања УДБЕ, на простору Добрена и угрожености његових родитеља, браће и сестара, Милисав се морао вратити из Манастира кући, што му

је изузетно тешко пало. Да би лакше преboleo повратак из Манастира, старији брат Милован налази му посао у Сарајеву у једној Грађевинској фирмама где бива постављен на место благајника и референта за пријаву и одјаву радника. Због жеље за проширивањем знања и усавршавањем у Сарајеву завршава и Вишу економску школу. У том периоду упознаје се и са градским начином живота, што ће му касније бити од великог значаја за његов пастирски подвиг.

Нико, међутим, није наслуђивао шта је у Милисавовом срцу. Њега није интересовало напредовање у предузећу, нити је имао планове за заснивање породице. Добар део свог градског живота он је проводио читајући Јеванђеље, напајајући се вером, молећи се Богу и чекајући тренутак да му он отвори пут ка манастиру. И коначно, с пролећа 1961. године, по промислу Божијем и савету игумана Паҳомија из манастира Бање Прибојске, Милисав као двадесетгодишњи младић, одлази у Метохију, у манастир Високи Дечани, на реку Бистрицу.

Промисао је хтела да је игуман Макарије, који га је дочекао у Дечанима, био везан и за први Милисавов Манастир Бању код Прибоја у којем је боравио пошто су припадници ОЗНЕ затворили тадашњег игумана Паҳомија. После повратка игумана Паҳомија, игуман Макарије враћа се у Манастир Свету Тројицу код Пљеваља, али и он је безаконито ухапшен и држан три године без суђења у затвору у Богдановом крају на Цетињу. У пролеће 1956. године игуман Макарије, после пуштања из затвора одлази у фрушкогорски Манастир Беочин, одакле на позив новопостављеног епископа рашко-призренског Павла, долази у Дечане где је завршио прерата монашку школу и провео неко време и у току рата.

Игуман Макарије дошао је у готово опустио Манастир у коме су послије упокојења дотадашњег архимандрита Теодосија били стари јеромонах Калиник и млади, али тешко болесни монах Јаков.

Отаџ Макарије постављен је за Игумана дечанског 15. новембра 1957. године, где у то смутно време обновља дух монашке ревности у богослужењу, а поред редовних богослужења уводи и молебан са Акадистом Светом Краљу. Осим тога успео је да обнови манастир заједно са конацима и да уведе ред у обраду манастирског имања и винограда у Великој Хочи. Ипак најважније дело оца Макарија у тим тешким временима била је обнова монашког братства у Дечанима, а међу њима је био и Милисав Тасић као искушеник, чији ће каснији постриг обележити ту обнову, а касније дати и печат манастирском животу.

Искушеник Милисав, кога архимандрит Јован Радосављевић описује као ведрог и готово увек насмејаног, примио је монашки постриг из руке тадашњег епископа рашкопризренског Павла, 6. марта 1963. године и дато му је име Јустин, исто оно које је носио ду-

ховни отац архимандрита Макарија, који је без трага нестао на Косову у току Другог светског рата. На Томину недељу 1964. године монах Јустин је рукоположен за јеромонаха. Дечани су тада били духовно гнездо за многе монахе чија имена до данас блистају у нашој помесној Цркви.

Пре оца Јустина 1961. године у Дечанима замонашен је Милан Столић из Руме - епископ жички Хризостом, а потом у Манастир долази и Милорад Микић који 1962. године постаје расофорни монах са именом Николај. Станко Рашковић из Пећи замонашио се 17. августа 1963. године, добивши име Гаврило, а касније ће бити архимандрит манастира Светог Марка у Америци. Убрзо у Дечане из Пећке патријаршије прелази и млади монах Гаврило Вучковић, родом из Источне Србије, који после неколико година одлази у Хиландар, где остаје више од две година, а касније је архимандрит и старешина Манастира Лепавина у Загребачкој митрополији. Привремени искушеници и богослови били су Милош Милошевић, архимандрит студенички Сава и Владимир Гроздановић - отац Варнава, архимандрит и игуман манастира Савина у Херцег Новом. Тада су у Дечанима боравили и Ристо Радовић - митрополит Амфилохије, као и будући свештеници Живко Тодоровић, Драгомир Рвовић, Радослав Филиповић и Звонко Тодоровић, двојица задњих касније су били свештеници у Америци. Од монаха у Дечанима су се дуже или краће време подвизавали јеромонах Калиник, монах Јаков, јеромонаси Доротеј, Јован, Георгије, Пантелејмон, Мирон, Андреј и монаси Урош и Данило.

O. Јустин (Tasicih)

Седамдесетих година прошлог века у Дечане долазе и два свршена теолога, као искушеници - Томислав Гачић из села Чечаве у Републици Српској, сада епископ врањански Паҳомије, и Миломир Богићевић из Пећи, сада архимандрит Алексеј у манастиру Св. Луке у Башњану. Дечанским духом напајао се и владика Иринеј Буловић. Скоро сви искушеници оца Макарија успешно су окончали богословске школе. Тако је отац Јустин 1971. године завршио призренску богословију где су му професори били садашњи патријарх Иринеј, блаженопочивши архимандрит Никодим Ђураков, протојереј Милутин Тимотијевић ...

Године 1977. због болести оца Макарија за игумана манастира Дечани постављен је отац Јустин, који ће наредних година водити бригу о старом и слепом Игуману Макарију, за кога му није било тешко ни да нешто

прочита, одведе га до цркве, окупа га и пресвуче. Њему ништа није било тешко да уради за свога Машу, како су сви звали свог мудрог старца и духовног оја. Све до своје смрти 1981. године, отац Макарије биће му увек ослонац и савјетодавац око материјалног пословања, администрације, рачуноводства. Из тог времена потичу и многа пријатељства оца Јустина и многих истакнутих научника и интелектуалаца који су били укључени у радове на обнови Манастира.

Приповедајући о оцу Јустину, академик Владета Јеротић каже: "посећујући православне манастире током низа година, нисам срео" природнијег "монаха од игумана дечанског (30 година игуман манастира који је најмање од свих манастира био угрожаван од Шиптара), а онда и архимандрита савинског Јустина. Од младих дана калуђер, стекао је знање и умеће хришћанског живљења поред надалеко чувеног пре оца Јустина Дечанског, игумана Макарија.

Причајући о свом духовном оцу, игуману Макарију, увек са вољом и задовољством, отац Јустин га наводи као редак пример калуђера у српском православном свету, који је носио и живео православну хришћанску духовност са природношћу живљења простог српског човека, али и са дипломатским умећем, тако ретким дајом у православљу уопште, у православној црквеној политици поготово (такав редак дар по мишљењу оца Јустина имао је и српски патријарх Герман).

Говорећи са уважавањем и симпатијама о оваквим особинама дугогодишњег игумана дечанског Макарија, отац Јустин као да непрестано говори о себи. Идентификација сина са оцем, ученика са учитељем, у случају оца Јустина и игумана Макарија, остваривала се током година њиховог заједничког живота у Дечанима природно и лако, јер су неке битне урођене карактерне црте, као и темперамент једног и другог дечанског игумана биле скоро истоветне. Није ту било потребно ни наметање, ни претерано угледање. Једноставно син је волео оца, а отац сина.

Због живота у више националној средини, прво у Босни где се родио, затим више деценија на Косову, у манастиру Дечани у коме је духовно узрастао уз оца Макарија, Војвођанина, отац Јустин показује задивљујућу толеранцију према свим народима бивше Југославије, али и свим религијама на том простору. Отац Јустин није био оптерећен човек. Своје српско и монашко определење чувао је за себе и није га истицао у први план зато је био много поштован од локалног шиптарског становништва, па су га много уважавали, за савете питали, на измирења, сахране и свадбе звали.

Када би се повело питање о вери са припадницима других вероисповести отац Јустин никада није улазио у било каква полемисања, већ је увек читирао тумачење једног локалног старца, монаха Дамјана, родом из села Оптеруша, код Манастира Зочиште у Метохији, који би на такво питање одговарао: "Ми ги имамо наше, ви ги имате ваше, а они тамо имају ги њино. Отац Јустин има иза себе читаву историју односа са локалним Шиптарима и успео је да изгради међусобно поштовање.

Дешавало се да шиптарски сватови понекад изненада дођу у Манастир. Тако су једном приликом Игуману Јустину показали младу, што је изузетна части, пошто младу испод вела неможе видети нико, па чак ни младожења. Отац Јустин се није дао збунити већ је младу, кад му је целивала руку, даривао петоликом (злат-

ним дукатом), што се код Шиптара посебно ценi, и тако им је показао да познаје њихове обичаје. Поред тога, међу локалним становништвом уживао је такво поверење и поштовање да је понекад морао ићи код њих и да изјављује саучешће, а онда би га домаћини постављали поред хода и најближе родбине, па је и сам често примао саучешћа. Забележене су и разне договориштине од обичаја бацања цигара, преко испијања безбройних чајева, до питања које се по хиљаду пута понавља: "Како ти је фамиља, како су ти деца, жена ..."

Имао је потпуно разумевање и за људе друге вере који су долазили у Манастир и молили се Богу на свој начин, објашњавајући да никог не треба ометати у молитви. У свакој вери има моралних и честитих људи, а Божија помоћ сваком је потребна, па је отаџ Јустин често знао да пред моштима светог Краља чита молитве и шиптаркама, које су га често ради својих разних невоља молиле за то.

Разуме се да је у оно време и на оном месту отаџ Јустин морао доживљавати и разне непријатности, а за њега су првачи напаст биле шиптарске школске екскурзије, пошто је знао да њих уопште не интересују ни свети Краљ, ни лоза Немањића, ни вера православна, већ само да што пре уђу и изађу. Колонама тамошњих основаца сметала је светиња и мирис тамјана у њој, па би сви запуштили носеве, протрчали кроз Цркву и кренули према излазу како би напољу удахнули "свежег ваздуха", а по својственом му хумору и довитљивости-уствари проширијивости без које међу њима неби могао опстати-старац би им се у том њиховом трчању придруживао, тако да нити су они њега нешто питали нити им је он ишта објашњавао.

Поред свих тих ситних искушења која су неверујући правила, многи шиптари ценili су оца Јустина, па су га често питали за савет, помоћ или да се пред Светим Краљем помоли за њих, а многима се захваљујући њиховој вери у помоћ Светог Краља тражено и испунило. Заиста отаџ Јустин би као какав искусан душезнанаџац са сваким човеком дуго и детаљно пропресао његову "анамнезу", занимао се за сваки значајни детаљ живота, па је његова молитва била праћена и психотерапеутским саветом болесноме. Отаџ Јустин био је упамћен по врлинама које су обасјавале сваког ко би се сусретао с њим.

Са радошћу и Аврамовски гостољубљиво дочекивао је све добронамерне људе без разлике, и Србе и Албаније. У личности духовника и монаха он је сјединиолик традиционалног србског домаћина, који плени љубазношћу, благодарношћу и достојанством. Садашњи епископ рашко-призренски Теодосије Шибалић признаје се карактеристичне сцене која би се откривала посетиоцу манастира: отаџ Јустин, лети и с јесени, седи на пространој манастирској тераси, прима госте и намернике, наслеђан и спокојан, спреман да утеши и нађе благу реч, која лечи сваку тугу и бол.

Отаџ Јустин често је говорио да Дечани нису обичан манастир: то је царска Лавра, чији је домаћин свети Краљ. Попут свих правих Дечананаџа, он је био и остао дубоко духовно везан за Светитеља дечанског, прибегајући му у тузи и невољи, прпећи од њега утеху.

О односу државе и Цркве, отаџ Јустин говорио је са својственом му уравнотеженошћу: "Било каква да је власт, немогуће је поделити односе на жмиж и жониж. Треба бити више сарадње, неке сагласности, тежње ка

хармонији. Црква увек треба да налази начине да се људи измире, ваљали и неваљали, и поштари и књижевници, и попови и лопови ...

Говорио је да су сви људи Божији поданици ... Иако увек обасјан радошћу, отаџ Јустин је непрестано туго-ва што у манастиру није било више монаха, па се увек трудио да тај недостатак надокнади сопственим трудом и жртвом. На првом месту било му је богослужење, молитва и гостопримство, богољубље и човекољубље. Живећи за манастир и за све што му је као игуману било поверило, отаџ Јустин сведочио је велику одговорност и савјесност. Непрестано се опомињући речи Светог Краља из Дечанске повеље-да од повреног ништа не изгуби нити занемари-настављао је велики подухват свог предходника анхимандриста Мандарија.

Њима је допао нарочит подвиг-да ову древну светињу чувају у време безбожних власти и албанских зулума. "Ко жели да служи Светом Краљу овде у Дечанима, тај мора себе и своје биће да преда на службу овој светињи. Другачије се овде не може опстати" говорио је отаџ Јустин: и како је учио тако је годинама служио Богу, преносећи на сваког духовно расположење и љубав према Богу и Његовом угоднику светом Краљу Дечанском.

Љубав оца Јустина према Дечанима никад није била себична, увек је тежио да Манастир буде испуњен великим бројем монаха, зато је његова радост била неизмерна када је марта 1992. године, по благослову тадашњег епископа рашко-призренског Артемија, братство из Манастира Црна Река прешло у Дечане. Према сведочењу сабратника оца Јустина, осећало се да се у оцу Јустину борила његова лична везаност за Дечане и Светога Краља са свешћу да је потребно манастир духовно обновити и подмладити. Као и увек он је потребе манастира претпоставио својим личним, те је и у овом тренутку препознао Божију Промисао и вољу Светога Краља Стефана, који је манастир спремао за једно време пуно нових искушења, а њега позивао да духовни дар Дечана, као и своје богато искуство пренесе бројним душама којима је била потребна духовна помоћ и утеша.

Новопридошли монахе отаџ Јустин дочекао је пред кивотом светитеља речима: "Срећан сам што сада у манастиру видим младе и образоване монахе. Бог и свети Краљ ће Вас све благословити, ако будете савесно служили овом месту, знајте да вас свети Краљ ни у једном тренутку неће оставити неспокојне и жалосне.

Пред сам одлазак из Дечана отаџ Јустин је и своју пастирску и духовну дужности на један чудан начин предао новоизабраном младом Игуману. Наиме, у манастир је дошла једна стара шиптарка да се опрости, како је рекла од светог Краља, јер је снаја не може да трпи, а она не жели да буде на сметњи и разлог свађи. Отаџ Јустин, разумевши њену невољу, поче је одвраћати од намере да учини самоубиство, посаветова је да преноћи у манастиру и да се сутра заједно помоле Богу, те да ће онда бити све много боље. Старица се замислила, па послушала савет духовника, који потом позва младог игумана да и он чује причу. Тиме му је отаџ Јустин и симболично предао дужност коју је годинама обављао, оставивши му у наслеђе и пастирску бригу, да би сам свој монашки подвиг наставио на другом месту.

РЕПОРТАЖА

Ергела “Борике”, суочена са разним проблемима, тешком муком настоји одржати узгој арапских, а посебно босанско-брдских коња

КАКО САЧУВАТИ БОРИЧКЕ КОЊЕ

Узгој арапских и босанско-брдских коња на Боричкој висоравни у општини Рогатица датира од давне 1903. године.

За потребе Аустроугарске војске, али и за пољопривреду и шумарство, укрштањем арапских и традиционалних босанских коња добијена је изузетно издржљива пасмина босанско-брдских коња, која се убрзо показала погодном за народни узгој, а поготово за потребе војске.

У почетку се кренуло са неколико приплодних линија, да би се стручњаци временом определили за двије: Мишку и Барута.

Истовремено, задржана је и изворна линија арапских приплодних коња, код којих је најпознатија Газал и Сабих.

Интересантно је да су коњи ергеле “Борике” успјели преживјети разне економске кризе, владаре, директоре, па чак и три рата: Први и Други свјетски, те овај посљедњи у БиХ.

У Ергели ће вам рећи да су у сва три рата примјенили једини и најједноставнији рецепт: једноставно су кобиле са ѡдребадима пустили на испашу на Сјемећ, а пастуве на подручје Борике. И тако је највећи број спашен, а што је најважније задржане су оригиналне линије пастува.

Но, оно што нису успјели чак ни ратови чини се да најнегативније утиче на узгој коња нагла модернизација и запостављање ове, прије посљедњег рата, познате ваздушне бање и туристичке дестинације, када су коњи овдашње ергеле били први хит, а мора се признати да је то било вријеме када је друштво много више бринуло о овој врсти пољопривредне производње.

У најбољим времененика ергеле “Борике”, шездесетих, седамдесетих и осамдесетих година минулог вијека, босанско-брдски коњи редовно су побјеђивали на домаћим и иностраним пољопривредним сајмовима. Тако је пастув Мишко 11 шездесетих година прошлога вијека био међу првопласираним на међународном сајму у Падови, а Мишко 672 посљедњих година редовно је побјеђивао на пољопривредном сајму у Бањалуци. Бројне награде босанско-брдски коњи односили су и на сајмовима у Новом Саду. Слично су пролазили и коњи арапске пасмине.

Пројењује се да је број коња у БиХ спао на свега пет до шест хиљада, колико их је некада било на подручју Рогатице.

Само у ергели “Борике” крајем осамдесетих година прошлога вијека узгајано је око 400 грла коња, не рачунајући знатно већи број у оквиру кооперативног народног узгоја. На жалост, на под-

ручју Месне заједнице Борике у приватним стајама данас се узгајају само три приплодна коња, а у оквиру ергеле “Борике” њихов број је спао на 98, од чега 56 босанско-брдске и 40 коња арапске пасмине.

“Пожурите коњи моји”

Коњи арапске, а посебно босанско-брдске пасмине временом су постали изузетан бренд Боричке висоравни.

Посебно у златном периоду развоја овдашњег туризма осамдесетих година минулог вијека.

Било је то вријеме када су овдје снимани филмови и телевизијске драме, а и легендарна група “Бијело дугме” управо на Борикама и уз коње овдашње ергеле боравила је неколико мјесеци, након чега су настале њихове најбоље пјесме.

О томе овдје живе само сјећања, као и пожутјели исјечак тадашње “Илустроване политике” у рецензији мотела “Борике”, који је то овјековјечно.

На жалост, на Борикама и не размишљају да неким догађајем оживе некадашњи естрадни и туристички интерес за коњима овдашње ергеле.

А можда би само једно гостовање Горана Бреговића и његовић “дугмића” привукло медијску пажњу и на ову ваздушну бању поново довело нову генерацију заљубљеника исконске природе.

Из седла у пензију

Ергела “Борике” била је најприхватљивије радно мјесто за бројне овдашње пољопривреднике, одакле су многи и пензионисани.

Тако је Радомир Станишић након пуног стажа од 40 година, прије пет година буквально из седла отишао у пензију.

“На жалост немам свог коња, али сам зато за успомену добио уљану слику пастува Мишка. Кад

пијем кафу окренем се према њему, гледам га и сјетим се добрих времена наше ергеле која је сада, на жалост, у кризи”, сјећа се Станишић, који и данас као пензионер редовно обилази њихове стаје.

-Човјек се једноставно сроди са коњима. Све до недавно, кад су их кротили знали су ме звати да им помогнем. Чим ме угледају смире се. Ваљда ме познају, а и временом сам једноставно проникао у њихову душу, казује овај старица.

Куда иде ергела Борике?

Од оснивања до данашњих дана имала је својих успона и падова, али чини се никад није била на низим гранама од стања у коме се сада налази иако број од 120 грла, од чега 62 арапа и 58 “босанаца”, то баш и не говори.

- Основни проблем је у лошем односу друштва као цјелине према овој врсти сточарства. Због нагле механизације у свим сферама живота коњи су потпуно занемарени и о њима нико не води рачуна. Све се свело на ријетке узгаиваче у народном узгоју и нашем Добру као једином организованом узгајивачу ове племените и некад врло корисне животиње, каже Зора Гојковић ру-кловодилац ДОО Планинско добро “Рогатица” у оквиру кога као посебна радна цјелина дјелује ергела “Борике”.

- Дошли смо, додаје Гојковићева, у позицију да не знамо шта даље. Коњи су ту и чак расте њихов број, трошкови су све већи, а ми “копнимо”. Ресорно министарство, истина, нас прати субвенцијом. За прошлу годину одобрили су нам 30.000 марака, али их ни до данас нисмо добили и то је само један од наших проблема. Други је у томе што би могли одмах да испоручимо најмање тридесетак грла, али их нико неће иако су цијене врло приступачне. И оно што продамо најчешће заврши у клаоницима, што је права штета јер се ради о потомцима елитних грла из наших штала у којима код арапске пасмине и даље води линија Газал и Сабих, а код “босанаца”, Мишко и Барут, истиче Гојковићева.

Трећи и највећи проблем који притиска ергелу и који, ако се брзо не ријеши, пријети њеном укуданju, јесте храна.

- Ми практично немамо ни дунум земље са кога би скинули траву и обезбиједили сијено и другу храну за исхрану стоке. Стручњаци су израчунали да би нам требало најмање 50 хектара ливада за кошење траве, 50 хектара њива за сјетву зоби и осталих травнатних смјеса и 100 хектара за пашу коња, каже Гојковићева.

Сона додаје да су са овим количинама земљишта, по узору на производњу сјеменског кромпира, тражили намјенски за узгој коња од општине у запоуп дио државног земљишта од око 1000 хектара, којим је некад газдовало ПД “Борике”.

- Нисмо га добили, већ смо упућени на конкурс као и сва друга физичка и правна лица, преко којих се полако крчми земљиште на Борикама, на-глашава Гојковићева.

Ако се питање закупа земљишта не ријеши још овог пролећа, упозоравају у ергели, озбиљно долази у питање њен опстанак. И не само ергеле. У питање ће доћи и опстанак фарме високомлијечних крава у којој је тренутно 100 грла са тенденцијом пораста, јер је у току интензивно телење стеоних крава.

О угрожености ергеле и фарме крава одговори у Планинском добру упознали су све надлежне од локалне заједнице до ресорног министарства и Савјета министара БиХ.

- Никаквих одговора још нема, а ми из више разлога не би жељeli да будемо судионици ликвидације и нестанка, посебно ергеле која ове године навршава 112 година од оснивања.

Ништа од међународног удружења

У циљу заштите коња босанско-брдске пасми-не, за које се некад тврдило да су “чудо природе”, љубитељи ових пламенитих животиња из БиХ, Словеније, Србије и Хрватске, марта 2010. године на Борикама су формирали међународно удружење.

За предсједника је тада изабран Антон Долиншек, познати узгајивач коња из Словеније, у нади да ће обезбиједити нешто средстава из европских фондова за спас босанско-брдског коња.

Од формирања овог удружења ергела “Борике”, на жалост, није имала никакве користи.

Чак шта више, руководство Планинског до-бра, које датира од октобра 2011. године, и не зна да је поменуто удружење формирало годину дана прије него су они преузели бригу о ергели!?

Славко Хелета
Сретен Митровић

Нови власници Планинског добра и ергеле

Након што је нешто више од три године по-словало као друштво са ограниченој одговорношћу Планинско добро “Рогатица”, у оквиру кога је позната ергела коња босанско-брдске и арапске пасмине, фарма крава и хотел “Борике”, крајем марта је добило новог власника.

Купило га је породично предузеће “XXX” из Рогоушчића код Пала, које у основи своје дјелатности има примарну и финалну прераду дрвета са фабриком пелета и транспорт за трећа лијда.

Зоран Ђеливић, нови власник Планинског добра “Борике”, обећава да ће сачувати надалеко чувену ергелу коња, која датира од 1895. године, као и фарму крава.

Ђеливићи су на путу да проектно осмисле спортске терене за фудбал, кошарку и тенис, а у току су радови на припреми простора за зоолошки врт у који планирају смјестити седам јелена лопатара и једног бивола, које су обезбиједили преко Зоолошког врта у Сарајеву.

У Доњој Сопотници код Новог Горажда 1. јула 2014. године обиљежено 495 година од штампања Службенника

ФОРМИРАН ОДБОР ЗА ОБИЉЕЖАВАЊЕ 500 ГОДИНА ГОРАЖДАНСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

У храму Светог Ђорђа у Доњој Сопотници код Новог Горажда 1. јула протекле године је обиљежена 495-та годишњица штампања Службеника у Горажданској штампарији, прве на просторима БиХ и друге на Балкану, у којој су штампане ћириличне црквене књиге од 1519. до 1523. године, одакле је под најездом Турака пресељена у Трговиште у Румунији.

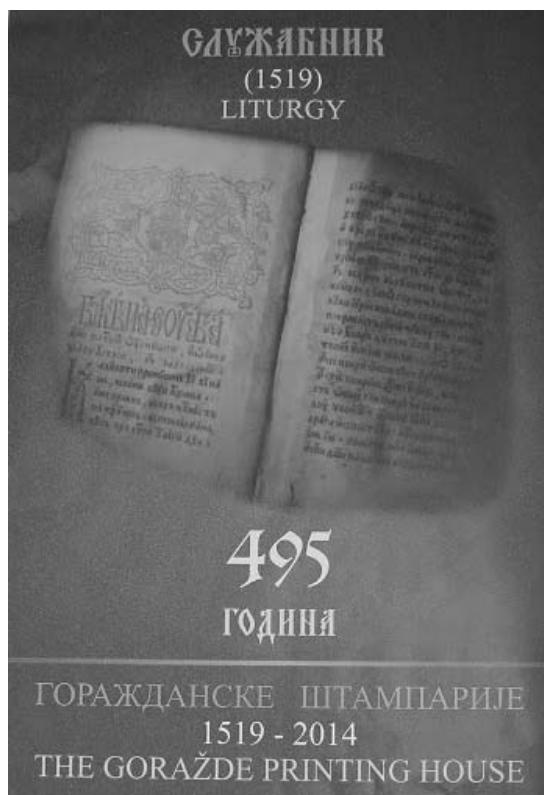
Професор Славко Топаловић је подсјетио на бројне активности од 1999. године на обнови храма који је био порушен, запаљен и девастиран у рату 1992. године, као и штампању фототипског издања књига Горажданске штампарије, а инжињер Миломир Тамбурић, координатор свих активности у досадашњем Одбору, презентирао је обимну пројектну и другу документацију за градњу реплике спомен штампарије.

На овом скупу је покренута иницијатива за оснивање Одбора за обиљежавање 500 година Горажданске штампарије, чија ће окосница бити радији одбор, озваничен и проширен од стране Скупштине општине Ново Горажде, на чијем челу ће по функцији бити начелник ове локалне заједнице.

-Пред овим Одбором су бројни задаци, почев од покретања културне манифестације "Свети Ђорђе на Дрини" и установљавања Повеље Љуба-

вића, награде за најбоље графично рјешење ћириличних књига објављених на српском говорном подручју, па до прибављања свих сагласности и документације за што скорији почетак градње реплике Горажданске штампарије, нагласио је Миломир Тамбурић.

Парох гораждански, Новица Ђебић, је изразио очекивање да ће се бројним активностима на изградњи садржаја спомен штампарије и завршетка фрескописања храма Светог Ђорђа пријурити православни вјерници и доброчинитељи из свих српских земаља, Влада Републике Српске, просветне и културне институције Српске, Србије и Црне Горе.

По ријечима начелника општине Ново Горажде, Далибора Нешковића, ова локална заједница у потпуности подржава предложене активности, како би се 2019. године на достојан начин обиљежио велики јубилеј, 500 година од почетка рада Горажданске штампарије.

-Ново Горажде је мала и неразвијена општина, али на српској културној и духовној мапи заузима једно од најзначајнијих мјеста. Надам се да ће ова генерација то знати цијенити и обнављањем Горажданске штампарије до 1919. године одужити се нашим славним прецима, поручио је Нешковић.

Славко Хелета

Шест деценија од "Новосадског договора"

КАКО ЈЕ СРПСКИ ПРЕИМЕНОВАН У СРПСКОХРВАТСКИ

Поводом шест деценија од Новосадског договора којим је, између осталог, у Србију уведена двоазбуност у Културном центру Новог Сада крајем 2014. године одржан је округли стот на тему "Српска језичка политика данас"

У круги сто "Шездесет година након Новосадског договора: Српска језичка политика данас", одржан је у Културном центру Новог Сада, јер се 10. децембра навршило тачно 60 година од Новосадског договора, којим је, између осталог, у Србију уведена двоазбуност: "Оба писма, латиница и ћирилица, равноправна су; зато треба настојати да и Срби и Хрвати подједнако науче оба писма" (тачка 3).

У раду окружног стола учествовали су: проф. др Данко Шипка (укупљење путем видео-линка), проф. др Драгољуб Петровић, проф. др Миланка Бабић, проф. др Драгиша Бојовић, проф. др Петар Милосављевић, проф. др Дејан Ивковић, проф. др Иван Клајн (послао реферат), проф. др Ненад Крстић, Синиша Стефановић, проф. др Милош Ковачевић и доц. др Андреј Фајгел.

Хрвати, чуло се на скупу, Новосадски договор никада нису поштовали, а Срби га поштују и данас. Уместо договорене двоазбуности, 1954. започело је једносмерно ширење латинице, које и даље траје. До Новосадског договора, латиница је у Србији била у масовнијој употреби само у време Аустроугарске и усташке окупације, а данас је ћирилица у многим областима опала на мање од десет одсто заступљености. У Хрватској је деведесетих спроведен "књигоцид", уништавање ћириличних књига, а данас се и последњи трагови ћирилице разбијају чекићем, у Вуковару.

Новосадски договор, погрешним схватањем равноправности, допринео је одумирању ћирилице. Учесници су позвали српску филологију и политику да заједно сачувају ћирилицу и да поштују Устав, а не Новосадски договор, чија примена се током протеклих шест деценија, како наводе, показала штетном.

Српску филологију и српски национални програм, објашњава Милош Ковачевић, један од наших најугледнијих лингвиста, предодредила су три договора (споразума), од којих је најважнији Новосадски. Остале два су Бечки књижевни договор (1850) и Дејтонски споразум (1995). Два последња, и политички, и лингвистички, тумаче се погрешно. Бечки договор био је чисто филолошки, без уплива државних институција и актуелне политике. Он је одредио суштину српског филолошког програма, сматрајући да "један народ - једну књижевност треба да има". Из овога проистиче да ни Вуку Каракићу, ни Ђури Даничићу, ни на крај памети није било тумачење, које се касније, из политичких разлога усталило, да различити народи говоре српским језиком. Договор потврђује да српски језик говори само један народ - српски.

Новосадски договор, додаје Ковачевић, усвојио је, заправо, и политички, и филолошки, погре-

шно тумачење Бечког договора и преименовао српски језик у српскохрватски, укинуо србијистику за рачун сербокроатистике, и пропагирао равноправност ћирилице и латинице, што се претворило, низом лоших политичких одлука, у затирање ћирилице. Дејтонски споразум је верификовао, по Србе погубне последице Новосадског договора, јер у завршној реченици стоји да је договор потписан на енглеском, српском, хрватском и босанском језику. То је, наглашава Ковачевић, чисто политички споразум, који је омогућио да отцепљене републике, политичким одлукама, прогласе "своје језике", без икакве научне подлоге, позивајући се на српскохрватски - као своје исходиште, на језик који, такође, није имао научну подлогу. Из овога се види да су циљеви званичне српске политике и српске институцијализоване филологије - увек били на штету српског народа. Новосадски договор се чак може сматрати комунистичком верификацијом ратних циљева из 1914., јер се у њима експлицитно наводи да не постоји српско, већ српскохрватско питање. Током шест деценија трајања Новосадског договора све је учињено да се поништи и српски национални и српски филолошки интерес.

Учесници окружног стола "Шездесет година након Новосадског договора: Српска језичка политика данас", усвојили су следеће закључке:

Прво, лингвистичка србијистика је негирала кључне тачке Новосадског договора и истакла штетност њихове примене током протеклих шест деценија. Термин српскохрватски није лингвистички утемељен - он представља преименовани српски језик и у србијистици га треба задржати само у подсећању на време доминације политичких над лингвистичким критеријумима. Новосадски договор је погрешним схватањем равноправности писма суштински допринео одумирању српске ћирилице. Данас је и у српској филологији и у институцијалној српској политици неопходно поштовати уставну одредбу (члан 10) о ћирилици као о једином српском службеном писму.

Друго, српска филологија и институцијонална српска политика морају се држати трију начела српског филолошког програма: српски језички и културни простор је недељив, из чега проистиче да је сва штокавска књижевност - књижевност српског језика; ћирилица је идентитетска карактеристика српског народа и као таква мора се сачувати; ијекавски и екавски изговор су подједнако српска наречја.

*З. Радисављевић
(Политика)*

Зла судбина капетана Боривоја Деспотовића

ТАЈНЕ ЧУВА ЈЕЛИКА НА ДЕВЕТАКУ

Yблизини деветачког бунара, на мјесту где се укрштају шумски путеви којима се децењама превози црногорица до романијских пилана, на осами, изложена вјетровима и ударима громова, поносно и пркосно расте и чува тајне далеке прошлости најчувенија јелика на Деветаку. У њено дебло, прије скоро шест децењија, уписано је име човјека чији су живот узели уdbashi 1945. године. Били су то они што прогонише борџе Југословенске војске у отаџбини, јединице састављене од припадника поражених војски, најчешће од бивших усташа и црнокошуљаша, којима су нове власти обећале живот ако убију што више младића који нису тражили милост од црвених. Мастиљавом оловком, како кажу на Романији, уписано је на јелици име капетана Боривоја Деспотовића, команданта Копаоничке бригаде, која је била у сastаву Расинског корпуса. Испод стабла и данас стоје обриси гроба, вјечног почивалишта капетановог. Истина, випне је тих камених знакова, којима је хумка опасана, прогутала земља, али има их довољно да свједоче да је ту, у хладу, испод споменика који расте, гроб са посмртним остацима, како приче мјештана говоре, капетана Бора.

Капетан Боривоје Деспотовић

Хтеле су горосјече јелу оборити и у даску претворити, али нису то дали житељи Грбића, села на чијим плећима лежи Деветак планина. Децењама није се смјело гласно проговорити о тајни коју

чува деветачка јелика. Причало се о томе у ријетким приликама, на славама, сијелима и посијелима, када ракија узме под своје и када су очи и уши власти далеко од Деветака, али само у друштву провјерених пријатеља.

Одамдесетогодишњи Радомир Кнежевић из Грбића један је од оних који је убијењен да је капетан Деспотовић убијен на падинама Деветака и да почива под јеликом у близини деветачког бунара. Сахранили су га и у кору дрвета утиснули његово име његов отаџ Лука и компанија Миле Ђерић, који поодавно нису међу овоземљанима. Када би кише и сњегови избрисали слова, чобани би их обнављали, да трају и свједоче о страдању младића испод Деветака. Посебно пажљив био је Тодор Кнежевић, који је децењама чувао стада оваџа по Деветаку, човјек који је због симпатија према четничком покрету робијао. Била је то, како вели Радомир, велика храброст у том времену, када су као звијери прогоњени сви који су били против Титове власти.

Давно су под земљом капетан Бора и они који су га, под окриљем ноћи, ризикујући свој живот, сахранили под деветачком јеликом. И оне друге прогониоце, безбожнике и убије стигла је Божија правда. У одајама пакла покушавају окајати гриже. *Смрт је највећи и најсигурнији осветник*, рече велики Андрић.

Дошло вријеме да се и о тим злим временима истином проговори, да се, без страха, траже гробови оних који нису хтјели живот купити газећи заклетву отаџбини. Један од њих био је капетан Боривоје, који је како младић кренуо из свог подкопаоничког села Градац на војне школе. Било је то у вријеме Краљевине Југославије, када су тежачке породице ријетко синове слале на велике школе, а кћери никако. И тада и данас српској породици је огромна част имати сина официра. Завршио је Бора високе војне школе и предао се фанатично свом позиву, убијењен да само тако може извршити оно што је потписао у тренуцима када се заклињао отаџбини. Службовао је у Марибору, брусио војнички занат у Дежели, која је стајала наспрам Аустроугара, одакле су често стизали убилачки походи на замљу у срцу Балкана.

Стигло је друго свјетско страдање. Многи погазише заклетву и окитише се фашистичким знањем. Капетан Боривоје је остао у строју који није хтио да погази заклетву краљу и отаџбини. Прошао бројне битке, страхоту и умирање своје браће. Није се поколебао ни у тренуцима када су црвени прогласили побјedu. У повлачењу припадника Расинског корпуса, у којем је обављао дужност команданта Копаоничке бригаде, стигао је

Јелика под којом почива капетан Боривоје

на Деветак планину, где су чекале засједе братоубица. Сахранили су га у близини деветачког бунара, под јеликом која му је и дан - данас споменобиљежје.

Милан Ђокић из Пејке код Ваљева годинама се бави трговином. Долази често и на подручје Републике Српске. Трага Милан годинама за својим ујаком Бошком Маринковићем, за кога се претпоставља да је као припадник Југословенске војске у отаџбини погинуо у романијским крајевима. Чуо је од романијског трговца Неша Орашанина причу о гробу под јеликом на Деветаку. У пратњи Звонка Бајагића из Власенице, Милан се обрео у кући Кнежевића у Грбићима, где му је старина Радомир казивао о погибији Боривоја Деспотовића. Ријешио је да пронађе неког од његових сродника. Уз помоћ Петра Мирчетића, човјека који се бави изучавањем прошлости, дошао је до Горана Деспотовића, Боривојевог братића који живи у Брусу.

У смирај овогодишње љета су са Миланом на Романију стigli Борини братићи Горан и Воја, њихови унуци и Петар Мирчетић. Походили Грбиће, посетили чувену деветачку јелику, помиловали кору дрвета у којој и данас стоје трагови слова исписаних мастиљавом олоком романијског тежака, запалили свијеће воштанице и додирнули хумку свог стрица Боривоја. Чули и Радомирову причу. Засузили над казивањем старине. Нашли су се, у истом дану, и на соколачком Малом Зејтинлику, где почивају они што су, вођени идејом њиховог Боривоја, дали живот за свој род у посљедњем рату.

- Годинама се ми, сродници нашег стрица, питамо где се налази његов гроб. Чуле су се приче да је преbjегао у Италију, Француску, да је погинуо у

Бојнику, на истоку Србије и ово што смо сазнали недавно - да почива на Деветаку. Поодавно нема међу живима Бориног оца Милорада, солунског добровољца, мајке Стане, браће Тома, Мисе, Радомира и Видосава, сестара Драгуне и Наталије. Остали смо ми, братићи, унуци, праунуци да сазнамо где је Бора почива. Срећни смо да смо срели људе Кнежевиће у Грбићима, који са својим компанијама нису дозволили да се избришу сјећања на страдање на деветачким висовима након завршетка Другог свјетског рата. Нисмо још увијек сигури да наш Бора почива испод јелике у Деветаку. Желимо да сазнамо истину. Радићемо оно што дозвољавају прописи БиХ, РС и Србије- прича нам је Горан и најавио нови долазак на Романију.

И даље деветачким путевима, поред јелике која чува гроб каопаоничког капетана, возе црногорицу у романијске пилање. Олује и громови ударају као и раније. Дрво споменик, на осами, одолијева невремену. Расте и свједочи о тренуцима када су душмани узели живот команданту Копаоничке бригаде. Кроз њено коријење струји Борина душа. Ишчекује дан када ће капетанови сродници доћи да преузму његове земне остатке. Радује се што ће Бора коначно наћи вјечни мир под Копаоником, у родном селу Градац, поред својих најдражих. Дио капетанове душе остаће заувијек у њеним жилама и на висовима древне планине. Она ће наставити живот на раскршћу шумских путева, да самује и прича о смутним временима, да прати како на деветачком бунару жеђ гасе пастири, чувари шума и дрвосјече.

Велемир Елез
(Соколачке новине број 199-новембар 2014.)

ли о овом великим научнику нису физичари. Они знају писати, али проблематику толико не разумију. Ево за годину дана биће 160 година Теслиног рођења и вјероватно ће та књига доживљети четврто и пето издање. Ту књигу су користили ученици из Лознице који су се такмичили на једном квизу у Београду и добили су прву награду. Позвали су ме представници школе и ученици и захвалили се.

Једно од ваших новијих издања су „Лекари који су спасли свет“. Дакле прешли сте на тему здравствава?

Ја сам прије седам година објавио фелтон у Београдским вечерњим новостима, нашим најчитанијим листом, а онда сам ту тему проширио и објавио књигу. Издавачка кућа „Дерета“ из Београда ми је објавила ту књигу. Јако је интересантна и препоручио бих сваком да је прочита, јер је за сваког човјека добро да се упозна са медицином. Рецент ми је био Проф. др Милан Шашић, са Медицинског факултета у Београду и рекао је да је супер написана. Ја сваки дан читам о свим областима, па сам простудирао и свјетску медицину од Хипократа до данас. Занимљив је начин на који је ова тема обрађена. Поготово је значајна улога жена у медицини. Жене су у тој области одигrale велику улогу, мада им је кроз историју било забрањено да се баве медицином, па је било жена које су се прерушавале у мушкица да би могле студирати медицину. Носиле су мушки одјећу и фризуру и нико није знао да су жене, а једна од њих је била чак високи официр у енглеској војсци. Тек када је умрла они су сазнали да она није мушки него женско. Жене су дале велики допринос у развоју медицине. Препоручујем и моју књигу „На вратима пакла“ у којој се говори о атомским открићима и досезима хладног рата. Написао сам око 40 књига за 40 година проведених у новинарству и требало би ми доста времена да их коментарашем. Умјесто тога препоручијем заинтересованим да их прочитају.

Ждрале са новинарком Добрим Абазовић

Интензивно радиште на монографији општине Соколац, једне у низу монографија које су настала за вашим радним столом. Како теше тај посао и ко вам све помаже?

Кao Србин писац, желио сам да афиришем наше крајеве и народ. Рођен сам у Калиновику па сам написао монографију ове општине. У жељи да повежем ову линију написао сам и *Монографију општине Трново*, а недавно и *Монографију општине Пале*. Сада радим на монографији општине Соколац. Желим да остане забиљежено за наредне генерације све о овим крајевима који су дали много угледних, учених, способних и веома успешних људи. За монографију Пала је речено да је најбоља до сада, али вјерујем да ће монографија Сокоца бити још љепша. Три су тачке битне да би настало једно такво дело: прва - да постоји тема. У овом случају тема постоји већ читав низ година, али то није доволјно. Друга да се нађе издавач који разумије шта ја

хоћу. Овде се нашао начелник општине Милован Ђелица, који је јако способан човјек, који је мене толико морално задужио да ја дајем све од себе да урадим максимално једну добру књигу. Једног дана када ми је дао 11 ДВД-ва са 35.000 снимака са подручја општине просто сам био запањен. То ми је дало нову снагу и крила да истрајем и мислим да ћу да направим јако лијепу монографију. Захваљујем му се на томе. Помогли су ми и други људи из општине Соколац почев од замјеника начелника Љубомира Ерића и других руководилаца, проф. др Грујо Ђековић, тренер АК Гласинац Неђо Ђуровић, Војислав Одовић, секретарица начелника Ђелице, Ивана Јефтић, колеге из Инфо центра Соколац, те Драго Копривица власник ресторана „Френч“ који ми помаже да пронађем и контактирам људе битне за прикупљање података о овој општини. Помогли су ми и угледни старији људи из Сокоца: бивши високи функционер БиХ, Миланко Реновића и пензионер Миланко Станишић. Обојица су умрли и јако ми је жао што нису дочекали да изађе ова књига. Помогли су ми и Перо Ђивша и Митар Субашић који су и у својим позним годинама витални и физички и ментално. Битно је рећи да човјек мора бити упоран. Није ми тешко да сједем у ауто и одем из Београда до Дубровника у познати Дубровачки архив, највећи на балканском подручју, затим у Земаљски архив у Сарајеву и Архив у Бањалуци, идем у црквене архиве и институте. Посебно ми је помогао, и то жејлим да нагласим, академик Ђуро Тошић у Институту за историју у Београду. Сви су ми дали једну велику подршку. До сада сам у овим институцијама пронашао велики број битних података за Соколац, који су ми потребни и надам се да ћу их пронаћи још доста.

Докле се стишило у праштави и изради Монографије општине Соколац?

На овом пројекту интензивно радим већ скоро двије године. Истражио сам скоро све. Написао око 150 текстова и сада сам у фази великог писања. Имам отприлике још толико написати и тиме ће писање бити завршено. Послије долази читање рукописа, дотјеривање података, редиговање и лекторисање. Када се све то заврши сlijedi припрема за штампање. То је врло захтјеван посао и можда најтежи. Тај мјесец дана треба да обликујем књигу од насловне до посљедње стране. Добра је околност што се разумијем у штампу, јер сам као млад новинар први дан ушао у штампарију, упознао технику штампе, тако да су ми све књиге лијепе и не може ми промаћи никаква грешка.

Када се може очекивати завршетак и промоција монографије општине Соколац?

Договорио сам се са начелником општине да завршим рукопис у мају 2015. године. То је врло близу и мислим да ћу то и урадити. Све пропратне радње неће трајати више од мјесец дана. Мјесац дана траје графичка припрема тако да би се књига могла штампати у јулу. Уколико све буде ишло како треба, могла би у јето бити промоција монографије. Истина о Сокоцу су писали и други аутори и ја то јако цијеним и веома је драгоцен. Све што је написано то мени користи, међутим о Сокоцу никада није направљена монографија. То су само углови; неко је писао о историји, неко о Првом свјетском рату, а неко о географији, али у овој мојој монографији ће бити 15 поглавља где ће бити све представљено: од географског приказа, историје, привреде, спорта, културе, школства, здравства, вјерског живота итд... Ту ће бити све систематизовано, лијепо обрађено и пропраћено квалитетним фотографијама, тако да ћемо коначно добити једну јако лијепу монографију. У принципу сам перфекциониста и настојим да све иде по плану и настојим да то врхунски и одрадим.

Завршена изградња цркве на Црквинама код Борика

ХРАМ ЗА МАСОВНЕ СУСРЕТЕ, ЗАЈЕДНИЧКЕ МОЛИТВЕ И СЛАВЉА

Када смо се љета господњег 2008. одлучивали да на Црквинама, локалитету подно Видове Горе, а на тромеђу општина Рогатица, Соко-лац и Хан-Пијесак, почнемо изградњу цркве која је већ са освећењем темеља, 7. јула, добила име Светог Јована Крститеља, нисмо ни знали шта нас и колики посао чека, рече ових дана замјеник предсједника Организационог одбора за њену изградњу Драгиша Јовичић.

- Једноставно, додаје он, носила нас је ко зна кад настала легенда да је на Црквинама у 13. вијеку била црква задужбина краља Драгутина и његове жене Јелене Анжујске. Срушили су је Турци са дослаком у ове крајеве. Иако је црква срушена, остало је сјећање које никад није изближедило. Преносило се с кољена на кољено, са генерације на генерацију. На црквиште, по коме је и цио локалитет добио име, је долазио народ љетног Ивањдана (7. јула) и јесењег Јовањдана (11. септембра) све до данашњих дана. Састајао се, молио Богу и чувао традицију.

- Управо је то, казује Јовичић, за нас из Организационог одбора био лајтмотив када смо се уз благослов његовог преосвештенства Митрополита дабробосанског Николаја и пуну подршку и разумјевање тадашњег пароха боричког Драгише Симића, одлучили да градимо цркву на Црквинама по пројекту архитекте Зорана Чаркића из Рогатице.

Пројекат нове цркве био је врло изазован и у многоме другачији од уобичајених за цркве у овом крају. Нууди је грађевину у чијој је основи био крст и двије осе симетрије исток - запад и сјевер - југ који се под углом од 90 степени пресијецају у самом наосу, односно простору за окупљање вјерника. Црква је са око 100 квадрата корисног простора и звоником висине 17 метара. Одмах је договорено

да одступања од пројекта нема па макар се градила и деџенијама.

На велико задовољство није требало да прође толико времена. Захваљујући вјерницима и преко 600 различитих приложника, храм на Црквинама након само 6,5 година у грађевинском погледу је завршен. Обезбеђен је и највећи дио опреме. Ту је, уз остало, олтар и неколико вриједних икона. Остало је да се купи још полијелеј и неке ситнице и црква је спремна за освећење, које би, уз Божију помоћ и подршку људи добре воље, требало да се обави ове године. На Ивањдан или Јовањдан, највјероватније.

- Оно што је важно још рећи јесте подatak да је у изградњу и опремање ове цркве утрошено око 300.000 марака. Све урађено је високог квалитета и што је најважније са 1. децембром прошле године немамо ни једне марке никоме дужни, а да је било резона за градњу овог храма за масовне сусрете, заједничке молитве и весеља, доказ је да се у њему, иако у изградњи и уз још двије цркве на боричком платоу, до сада обавило шест вјенчања и 24 крштења.

- Жељу да баш на Црквинама обаве те свете чинове изражавају највише они који живе у другим мјестима Републике Српске, БиХ, Србије па и расејању, а они или њихови претци потичу из ових крајева. Тако, само примјера ради, задње крштење, прије неколико дана, свог другог, 1,5 годишњег сина Матеја, на Црквинама крстили су Тања и Недељко Ђорић који живе у Бијељини, а њихови родитељи Јово и Дара Ђорић и Милорад и Милена Сорак живе у Рогатици, закључио је Драгиша Јовичић, један од 15 вриједних чланова Организационог одбора за њену изградњу.

Сретен МИТРОВИЋ

Ове зиме примјећена су озбиљна оштећења на зидовима Куле Марка Краљевића у Вишеграду

НЕОПХОДНА ХИТНА И СТРУЧНА САНАЦИЈА

Вишеград - Ових зимских дана вјековни камени зидови Куле Марка Краљевића у Вишеграду почели су се осипати. Мјештани из оближњих кућа према насељу Душче кажу да камење на пут, којим су некада саобраћале композиције возова ускограчне пруге, пада свакодневно и да је велика опасност за пролазнике и ријетка возила.

Wрушавању Маркове куле било је, истина успутно, ријечи и на недавној сједници Скупштине општине Вишеград, када су најављене хитне мјере заштите, па чак и санација оштећења.

Како се, ипак, не ради о обичној грађевини већ о изузетном културно-историјском добру Одјељење за урбанизам и стамбено-комуналне послове Општине Вишеград је о овоме информисало Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа у Бањалуци, надлежну републичку управну организацију саставу Министарства просвјете и културе Републике Српске, од које се очекује мишљење и препорука за реконструкцију и рестаураторске радове.

У Комисији за очување националних споменика културе БиХ истичу да је добро што су о свему консултовани стручњаци Завода из Бањалуке, али да би требало покренути и иницијативу да се оста-

чи Старог града - Павловине у Вишеграду, чији је саставни дио Кула Марка Краљевића, уврсте на листу угрожених културно-историјских споменика.

Подсјећања ради на овој листи из Вишеграда, поред моста Мехмед-паše Соколовића, који се од 2007. године налази и на престижној УНЕСКО-вој листи свјетске културне баштине, је и манастир Добрун, али не и остаци старог града Добруна, Старог града-Павловине у Вишеграду, као и остаци Хртгар града, у кањону Дрине близу Старог Брода.

А по значају свакако да би требали бити, и то у врху ове листе.

Кула ипак попустила

Све до недавно су зидине Куле Марка Краљевића, неколико стотина метара узводно од камене ћуприје, вјековима, стамено и пркосно стражариле изнад Дрине, пркосећи времену, бунама и разним

освајачима. Али, зуб времена је учинио своје и кула је попустила, због чега је неопходна хитна санација и заштита.

Иако не постоје поузданји писани трагови који би то потврдили предања кажу да је управо овдје, на Старом граду, изнад Маркове куле било првобитно вишеградско насеље, које се много година касније спустило у котлину према ријеци Дрини.

Као и остаци Старог града и ова кула је грађена уобичајеним стилом средњовековних градова утврђења, која су градиле властелинске породице. Остаци дрвеног пода у каменој кули потврда су да је грађена на два спрата. Била је тајним пролазом, односно, тврдо зиданом галеријом ширине један метар, повезана са Старим градом, па чак и са Дрином одакле је снабдевана водом.

Вјековни стражар над Дрином

По свом стратешком положају ова кула је била својеврсна осматрачница и стражара Старог града, са погледом на уски дрински кањон којим је пролазио каравански друм.

Испод саме куле и данас су видљиви остаци неколико удубљења у стијени, која људи од памтивека називају Марково седло, а раније су ту биле и Маркове стопе. Удубљења у камену која су, према легенди, оставила Шарчева копита била су видљива све до краја деветнаестог вијека, до изградње ускотрачне пруге Сарајево Вишеград Београд, када су их градитељи уништили.

Према народној легенди, Марко Краљевић је, љут што овдје нема скеле ни моста да пређе ријеку, на свом коњу Шарцу са Буткових стијена, са друге дринске обале, успио да прескочи ријеку, доскочивши до ове куле.

Као да је много година касније његов протест из легенде доспио до ушију малог Бајиће, а касније чувеног Мехмед-паше Соколовића, који је управо ту, неколико стотина метара низводно од куле, саградио 1579. године монументални и чувени мост на једанаест камених стубова.

Вишеградски Стари град Павловину Турци су, након дуготрајне опсаде, заузели 1544. године, за чије владавине је ова кула коришћена као тамница. По доласку Аустроугарске монархије њена унутрашњост је затрпана камењем, које се ту и данас налази, у страху да се у њој неби скривали српски устаници.

Осамдесетих година прошлога вијека, тадашњи СИЗ културе остатке урушене Куле Марка Краљевића је реновирао. Након последњег рата општина Вишеград је кулу освјетлила, тако да је и ноћу видљива и упечатљива бројним путницима који пролазе магистралом, другом обалом Дрине.

Вишеградска Кула Марка Краљевића је и данас, након толиких вијекова, нијеми чувар града. Штета је што се не користи у оквиру бројних културних садржаја, тим прије што је релативно при-

ступачна и практично се налази у непосредној близини контактне зоне Ђуприје на Дрини.

Остаци камене Маркове куле су научили на вјековну трпљивост, али не и на оштећења која су је почела озбиљно нагризати. Зато је приоритетан задатак свих данас надлежних да то што прије спријече и каменом стражару изнад Дрине продуже дуговјечност.

Стручњаци обишли кулу

Директор Републичког Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске, Слободан Наградић и стручњак овог завода Милијана Окиљ, заједно са начелником Одјељења за просторно уређење и стамбено-комуналне послове општине Вишеград, Мирославом Нешковићем обишли су 19. марта средњевјековно здање куле Марка Краљевића и увјерили се у оштећења која пријете даљем урушавању камених зидина.

Наградић и Окиљева су нагласили да ће за комплетну заштиту бити неопходно ангажовање стручњака, за шта је потребно обезбедити финансијска средства са нивоа Републике Српске и локалне заједнице.

Утврђивање оштећења на лицу места

Мирослав Нешковић је најавио да ће Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове наредних дана предузети мјере заштите угроженог подручја, а да ће се за комплетну санацију оштећења на кули морати сачекати стручно мишљење Завода и обезбеђење потребних средстава.

Славко Хелета

АКТУЕЛНОСТИ

Трихинелоза све опаснија за људе

ОБАВЕЗНО ПРЕГЛЕДАТИ МЕСО КОД ВЕТЕРИНАРА

Смрзавање меса на -15°C кроз тридесет дана, на -20°C кроз десет дана, или нагло смрзавање на температуру између -40°C и -70°C , текување на температури од 80°C успешно уништава ларве *trichinella spiralis*.

У последње време проблем трихинелозе постаје све актуелнији. У задњих десетак година трихинелоза је учествала и постала важан епидемиолошки проблем.

Дефиниција: Трихинелоза је болест животиња (зооноза) која понекад прелази на човека. Узрочник је *Trichinella spiralis* (зовојита трихинела) из врсте нематода.

Узрочник: *Trichinella spiralis* је паразит по-пречно-пругасте мускулатуре сисара, одакле се ослобађају из чауре при једењу зараженог меса, пролазе у танко црево, где расту и полно сазревају. Оплођене женке излегну између 200 и 1500 ларви, које лимфним путем прелазе у крвоток. На свом путу ларве долазе у различите органе домаћина, али се даље развијају само у његову попречно-пругастом мишићу, где се зачаури. Ларве насељавају мишиће који су најбоље снабдевени са кисеоником (дијафрагма, жвакачи, мишићи покретачи очне јабучице, итд). Тако зачахурене ларве, могу остати на животу у до тридесет година, јер су врло отпорне.

Пут преноса: Трихинелоза је зооноза многих дивљих месоједа и свеједа, ипак најважније место у преносу болести на човека има домаћа свиња. Свиња се зарази једући зараженог пајкова, кад им ловци на лисичје крзно дају лисичје месо за храну или једући остатке зараженог свињског меса у кланицама, што је у данашње време све важнији и чешћи пут преноса.

Човек се зарази једући контаминирано свињско месо, које није довољно смрзнуто или печено, нарочито суве кобасице или шунку.

Симптоми: Клиничка слика болести зависи о развојној фази паразита, тако постоје цревна фаза, карактеристичну проливом, и ткивна, карактерисана температуром и мишићним болима.

Цревни стадијум, не мора увек бити клинички изражен, а ако јесте онда се након инкубације од 24 - 48 сати јавља мучнина, повраћање, пролив или опстипација, боли у stomaku и знојење.

Ткивни стадијум, одговара ткивној фази развоја паразита. Карактериште је са четири главна знака: повишеном температуром, отоком (едемом) лица и капака, боловима у мишићима и, високим нивоом еозинофиле у диференцијалној крвној слици.

Овај стадијум може бити и смртоносан јер у тежим случајевима долази до промена на плућима, срцу и у централном нервном систему. Ако не заврши смртно, прелази у стадијум опоравка (реконвалесценције) који може трајати од неколико недеља до неколико месеци.

Дијагностика: Дијагноза болести се поставља на основу анамнестичких и епидемиолошких података, клиничких симптома и карактеристичне крвне слике са еозинофилијом. Доказивање ларви или одраслих паразита у столици за време цревне трихинелозе ретко даје добре резултате, због чега је много важније да претражите остатке меса које је изазвало заразу.

Највеће значење има трихинелоскопија инкриминiranog животињског меса, иако сигурније резултате даје метод нагомилавања ларви дигестијом помоћу пепсина и хлорне киселине. У току ткивне фазе ларве се, код оболелог човека, могу доказати у узорку мишића. Хируршким се захватом узима узорак који се затим претражује трихинелоскопски или помоћу дигестије.

Од важности у дијагностици су серолошки тестови са обележеним антителима или кожни алергијски тест алергеном припремљеним од ларви трихинеле.

Лечење: Иако нема поузданог лека за трихинелозу, одређени успех постиже се применом тиабендазола, посебно у цревном стадијуму болести. Учинак овог лека на зачахурене паразите је упитан. Код изражених симптома од стране срца или нервног система корисна је примена кортикостериона.

Превенција: Најбоља мера превенције је ветеринарски надзор и трихинелоскопија меса у кланицама, али и прегледом меса од стране индивидуалних производијача. За трихиноскопију је најбоље послати комадић дијафрагме животиње, јер је тај мишић добро снабдевен кисеоником, па уколико је трихинела присутна велика је вероватноћа да се докаже у том мишићу.

Сољење, димљење и сушење меса НИЈЕ ЕФИКАСНО у уништавању ларви трихинеле. Смрзавање меса на -15°C кроз тридесет дана, на -20°C кроз десет дана, или нагло смрзавање на температуру између -40°C и -70°C , успешно уништава ларве трихинеле, али треба пазити да сви делови меса досегну ту температуру.

Припремио A. Савић

Поједине композиције грешком се сматрају изворним, иако су њихови аутори добро познати

СЕДАМ ПЕСАМА ЗА КОЈЕ МИСЛИМО ДА СУ НАРОДНЕ, А НИСУ

Што се боре мисли моје

Михаило Обреновић, рођен 1823. године, а убијен у атентату на Кошутњаку 1868. био је кнез Србије у два наврата - од 1839. до 1842. и од 1860. до 1868. године.

Истерао је Турке из Србије и ударио темеље модерне државе, али је у приватном животу имао мање успеха.

Несрећно ожењен мађарском грофицом Јулијом, био је заљубљен у Катарину Константиновић, ћерку своје сестре од тетке, али није могао да се ожени њоме. Бојећи се да ће кнезу опасти углед у народу, том су се браку противили српски политичари, а и Српска православна црква је бранила женидбу с близком рођаком.

Између две његове владавине, на челу Србије био је кнез Александар Карађорђевић, а Михаило је живео у емиграцији, претежно у Бечу. У то време испољио је склоност ка књижевности и књижевницима, као и према музичи. У Бечу одржава пријатељске односе с Вуком Караџићем, који му је саветник и духовни васпитач. Њих двојица заједно су путовали у Берлин и боравили на обали Северног мора, а током тих путовања Михаило пише песме "Светски путник" и "Молитва кнеза српског Михаила на брегу морском", које су објављене 1844. године у Српском народном листу.

Шест година касније, српски кнез написаће и дело "Што се боре мисли моје", песму која ће остати популарна до данас.

Све до 2003. године веровало се да је била намењена Катарини Константиновић, а онда је у једној урушеној сомборској кући случајно пронађен нотни запис мелодије за ову песму композитора Алојза Калауза.

То је аутентични документ на 18 страна, штампан у Бечу на француском језику, и на њему је Михаилова посвета упућена Клеопатри Карађорђевић.

Клеопатра, рођена 1835. године, била је ћерка кнеза Александра Карађорђевића и кнегиње Персиде, као и сестра потоњег краља Петра Првог Карађорђевића.

У фебруару 1855. године удала се за Милана, сина угледног политичара и председника владе Аврама Петронијевића. Умрла је у бањи Глајхенберг у Штајерској само пет месеци после венчања, а сахрањена у породичној гробници у Тополи, касније у Цркви Светог Ђорђа на Оplenју.

Чешки композитор и пијаниста Алојз Калауз, који је у Србију дошао 1843. и у Београду давао приватне часове клавира, компоновао је музику на стихове "Што се боре мисли моје" за Клеопатрин 15. рођендан. Средином педесетих година 19. века музику за ову песму поново је компоновао Корнелије Станковић, и та је мелодија за време друге владе кнеза Михаила редовно певана на баловима у Београду.

Саградићу шајку

Аутор чувених песама "Саградићу шајку" и "Седи Мара на камен-студенцу" српски језик научио је тек кад је напунио 21 годину! **Мита Поповић**, адвокат, песник и преводилац, школовао се на мађарском језику, радио је у Мађарској, и на том језику је и објавио прве стихове. Ипак, корени су чудо!

Рођен је 1841. године у Баји, граду на југу Мађарске, у којем је увек постојала знатна српска мањина, а православна Црква постоји и данас. У школу је пошао кад је навршио пет година, и одмах се истакао даром. Међутим, после смрти његовог оца, кад је Мити било 11 година, његова породица запала је у беду. Мајка га је зато послала у Сремске Карловице да буде калуђер. Трезвог духа, млади искушеник брзо је напустио манастир јер је тамо био најобичнији слуга, а о некаквој науци није било ни говора. Са 15 година вратио се у Бају и наставио школовање у гимназији, па затим на правном факултету.

Био је питомац Текелијанума, задужбине која је школовала младе Србе у Угарској. Радио је као високи државни службеник у Баји до 1877, кад је у Мађарској завладала еуфорија због турске победе над Русима. Са супругом Милом због тога прелази у Сомбор, одакле одржава везе с угледним Србима свог времена у Угарској - Светозаром Милетићем, Јованом Јовановићем Змајем, Лазом Костићем

Упоредо с адвокатуром пише песме, мањом родољубиве. И колико је у почетку био хваљен, толико су га пред крај живота оспоравали. Један хроничар бележи: "Поповић је био у своме књижевном раду чудновате судбине. У почетку - за добрих 16 година - није се хтела о њему рећи друга до само похвална, кад што и раскошно похвална реч. Случај је донео да се у једно доба, готово ненадано и неочекивано, устало против Поповића с једног новог гледишта. То је прећашње хвалиоце његове толико преплашило да су одмах ударили у другу крајност. Многи се пријатељи песникови склањаху од његових радова и књижевних понуда, показујући малодушност јединствену у васцелој књижевности српској 19. века."

Разочаран, увеђен и понижен, највише ставом пријатеља, Мита Поповић душевно оболева, и 1886. године затварају га у Завод за умоболне у Будимпешти, где је и умро две године касније.

У енглеској интернет енциклопедији Википедији песма Мите Поповића "Седи Мара на камен-студенцу" проглашена је за "хрватску народну песму из Срема". Уз то, наводи се да је њена мелодија искоришћена за компоновање химне Хаваја!

А ванвременски лепа песма "Саградићу шајку/од сувога кедра/катарку ћу од шимшира,/а свилена једра" и дан-данас је на репертоару свих кафанских оркестара у Србији.

Играле се делије

Озлоглашена као националистичка и најстарија међу сличним песмама је "Играле се делије", коју је пре 102 године написао **Милорад Петровић Сељанчић**. Надимак је добио по наслову своје збирке песама. Савременици сведоче да је у младости увек био у шумадијској народној ношњи, а да је о врату носио амајлију - платнени замотуљак с груменом земље с њива своје родне Велике Иванче.

Рођен је 1875. године, а у Великој Иванчи, на падинама Космаја, завршио је и основну школу. Петровић пет разреда гимназије похађа у Београду, а затим прелази у учитељску школу. Ту се заљубио у своју колегиницу Ружу Кнежевић, ћерку народног посланика Колета Кнежевића, који је стрељан као учесник Тимочке буне 1883. године.

По завршетку школовања пар је успео од Министарства просвете да измоли да буду распоређени у исто место службовања, па су добили село Велико Крчмаре код Крагујевца. Ту ће млади учитељ својој будућој супружизи Ружи испевати: "Јесен стиже, дуњо моја, / Јесен рана, / Од јесени, до јесени/ Све се село већ ижењи, / Душо моја, бежи мени! / Не варај јарана"

Сељанчић је у своје време био популаран песник, а ови његови стихови, као и песме "Не лудуј, Лело, чуће те село", и "Играле се делије насрд земље Србије" певају се и данас.

Имао је 36 година кад је 1910. премештен у Београд, где се дружио с Бором Станковићем, Дисом и Симом Пандуровићем. Учествовао је у оба балканска рата, борио се у Кумановској бици и под Једреном, али и у Првом светском рату. И после рата, болестан од туберкулозе, живео је тешко.

Лист Народна просвета 3. априла 1921. објављује белешку: "Заборављен од свију и свакога, тешко болестан и без икакве неге и удобности траје своје последње дане Милорад М. Петровић, богодан песник Сељанчић, један од најзначајнијих песника у Српству."

Умро је две недеље касније, сиромашан као прави просјак, напуштен од целог света. Сахрањен је на Топчидерском гробљу о државном трошку, без споменика.

Тек прошле године, у Градском парку у Младеновцу, општинске власти откриле су бисту овог заборављеног песника. Њено ливење плаћено је прилозима дијаспоре.

Музику за "Делије" компоновао је Божидар Јоксимовић. Године 1901. написао је прву српску оперу "Женидба Милоша Обилића", али то дело никад није изведенено. Пре четири године певач Жељко Јоксимовић "прекомпоновао" је дело свог ученијег презимењака, па је нова верзија "Делија" била химна тениског турнира Србија опен.

Марш на Дрину

Церска битка, вођена од 16. до 19. августа 1914, донела је велику победу српској војсци. Ту, на самом бојишту, композитор и диригент, војни капелник **Станислав Бинички** компоновао је "Марш на Дрину". Посветио га је пуковнику Миливоју Стојановићу, званом Брка, познатом јунаку, команданту Другог пешадијског пукка, који је на Церу погинуо.

Марш је извођен у савезничким земљама, а у Нишу 12. октобра 1918. уз ове тактове је Дринска дивизија марширала кроз тек ослобођени град. Станислав Би-

нички дипломирао је и доцније предавао математику, али се упоредо бавио и музиком, па је као државни стипендиста завршио и Музичку академију у Минхену и за послио се у војсци. Аутор је прве изведене српске опере (1903) "На уранку", на специјално писани либрето Бранислава Нушића.

Поводом педесетогодишњице Церске битке **Милоје Поповић Каваја**, секретар Општинског комитета Савеза комуниста београдске Палилуле и председник КУД "Иво Лола Рибар", написао је текст за марш Биничког. Хор Лоле га је извео први пут, а мало касније је снимљена плоча, на којој је ову песму, уз музичку пратњу Миодрага Јашаревића и оркестра Царевац, отпевала тадашња звезда Љубивоје Видосављевић.

Милоје Поповић је завршио Правни факултет, био омладински активиста, уредник и новинар шездесетих у Политици, саветник Владе Србије за штампу и културу, дипломата у Њујорку, први генерални директор Сава центра, шеф ресора за инострани туризам у ондашњој савезној влади, консултант компаније ДХЛ. Аутор је и "Поеме о Тесли" (1976). Његов "Марш на Дрину" има 15 не много певљивих строфа, а најчешће се пева ова: "У бој крените, јунаци сви/ Кренте и не жалте живот свој/ Цер да чује твој, Цер нек види бој/ Река Дрина - славу, храброст/ И јуначку руку српског сина."

Милоје Поповић Каваја је једном приликом испричао: - Кад се песма појавила у јавности, мислим да није прошло дуже од месец дана, а већ је било тешко наћи на боли кафански оркестар који је није имао на репертоару. Не бих рекао да је тад завладала некаква еуфорија, али је један наш српски полtron, да му не помињем име јер је још жив, одмах пожурио код Тита да би му се пожалио: "Ено, Срби опет лумпују уз неке нове националистичке песме." И ко зна шта би се тад догодило да није поменуо "Марш на Дрину", на шта му је стари одговорио да он лично обожава ту композицију и да у томе не види ништа лоше.

Композицију Биничког изводили су многи музичари, а међу њима су били и Џони Штулић, Лајбах, Шедоуси. Кад је Иво Андрић добио Нобелову награду за књижевност, скандинавски издавачи су, у намери да објаве још нека уметничка дела с ових простора, изабрали композицију Станислава Биничког "Марш на Дрину". Чинила им се повезаном с Андрићевим делом "На Дрини ћуприја".

У лијепом старом Вишеграду

Аутор највише песама које се сматрају изворним народним, а то заправо нису, јесте Крагујевчанин **Драгиша Недовић**.

Његова су дела, као и речи и музика, "Стани, стани, Ибар водо", "Лепе ли су, нано, Гружанке девојке", "У лијепом старом Вишеграду", "Прођох Босном кроз градове", "Јесен прође, ја се не ожених", "Ајд а идемо, Радо", "Јутрос ми је ружа процветала" и још око 400 песама.

Рођен 1916. године у сиромашној градској породици са деветоро деце, Драгиша се у 16 години пешке отиснуо у свет "да народ чује његову музику". Са собом је понео само гитару, а то искуство преточио је у стихове познате песме "Сиромах сам, друже/ никде ништа немам/ само једну стару/ скршену гитару" У родном граду затиче га почетак Другог светског рата. Заједно с многим суграђанима, Немци га одводе на стрељање у

Шумарице, али га тамо неки немачки официр препознаје као музичара и поштеди му живот. Транспорован је у логор у Немачкој, где ће провести четири године.

Иако је пре рата завршио машинбраварски занат, компоновање је једино што заиста уме да ради, и он се тиме бави и по повратку из заробљеништва, све до краја живота.

Неки Хрвати тешко су се мирили са чињеницом да је један Шумадинац аутор "Кад си била мала, Маре". Пред распад СФРЈ 1989. године, загребачки "Југотон" је ову песму објавио у публикацији "50 најлепших изворних песама", а 2002. године Симфонијски оркестар Радио Загреба снимио је нумеру "Маре", али прекомпоновану као изворну.

Песма "У лијепом старом Вишеграду" настала је 1936. године. У оригиналној верзији звала се "Јутрос рано слушам", и била је посвећена девојци Кики са Бикавца, познатог узвишења изнад Вишеграда, одакле пучја поглед на прослављену ћуприју на Дрини. Постала је хит кад ју је средином педесетих година прошлог века снимио популарни певач Химзо Половина.

Он је изоставио последњу строфу "Устај, испрати ме, морам да путујем / у Србију идем моме родном крају / за тобом ћу, Кико, вјечно да тугујем / јер сам тебе, драга, оставио младу", а на плочи није наведено ни име аутора. После претње тужбом, име Драгише Недовића као композитора и текстописца нашло се на другом издању плоче, али крај песме остао је из политичких разлога - због помињања Србије - под својеврсном цензором. После је, просто, та пета строфа заборављена. Давних осамдесетих година прослављени фрулаш Бора Дугић предложио је да се Драгиши Недовићу подигне споменик у центру Крагујевца. До данас то није учињено

Тамо далеко

Ова песма, настала у време Првог светског рата, дugo је сматрана националистичком, а њено певање у кафанама полиција је третирала као националистичку провокацију. Прича о њеном настанку заплетена је и још није сасвим испричана.

Стела Франклин, аустралијска књижевница, која је ступила 1917. у Болнику жену Шкотске на Солунском фронту, у једном свом роману пише да "Срби стално певају *Тамо далеко*, тужну песму о селу, девоји, о земљи".

Као аутора ове песме истраживачи су означавали *Милана Бузина*, капелана Дринске дивизије, *Димитрија Марића*, лекара Треће пољске болнице Шумадијске дивизије, и *Михаила Заставниковића*, учитеља из Неготина, али највероватније да је њен творац **Ђорђе Маринковић** из Корбова код Кладова. Материјал за ову тврђњу скупио је и српској јавности у медијима предочио хроничар Источне Србије Ранко Јаковљевић из Кладова.

Имена Маринковићевих родитеља Јон и Флора не-побитно упућују на влашко порекло овог музичара. На Солунском фронту слушајући је сазнао да Арнаути спремају атентат на краља Петра, па је од краља, којем је то јавио, за награду добио пасош. Отпутовао је у Француску, где се већ двадесетих година прошлог века прославио као композитор шансона и професор цитре. Његов уџбеник за свирање на овом инструменту и данас је могуће купити на сајту *Amazon.com*.

Средином прошлог века Маринковић је добио судски процес против наследника Михаила Заставниковића. Овај је учитељ после Првог светског рата написао и објавио више песничких збирки, а 1925. године прославио је две деценије учитељевана и књижевног рада. Тим поводом даровао је редакцији "Српског Косова" из Скопља 1.000 динара, а у знак захвалности овај лист штампао му је песму "Креће се лађа француска".

Исту песму, међутим, три године раније објавио је под насловом "Изгнаници" пешадијски пуковник Бранислав Милосављевић. Изгледа да је Заставниковић песме које је чуо обрађивао или прерађивао, и такве потписивао својим именом, па је тако штампао и једну верзију "Тамо далеко", али је песму највероватније чуо на Солунском фронту од војника. У његовој песми је онај чувени нелогични стих "Тамо далеко, далеко крај мора, тамо је село моје, тамо је Србија".

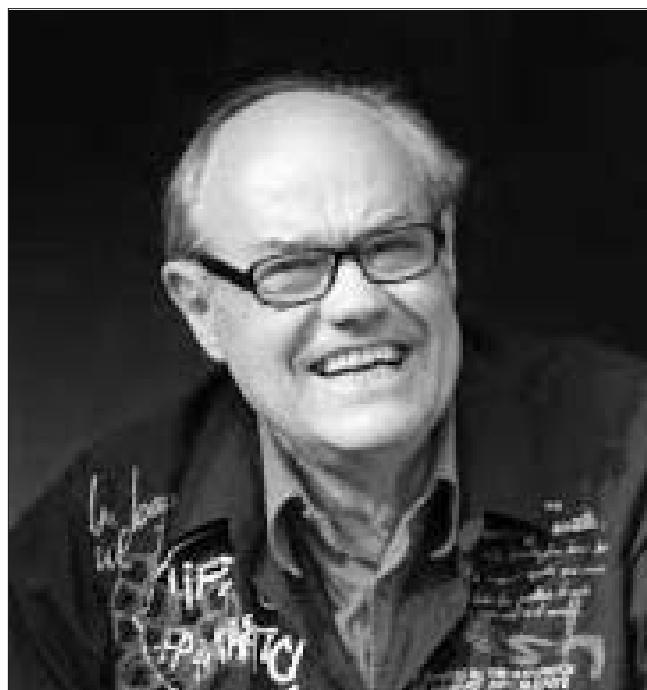
У архиви Њујорка недавно је пронађен звучни снимак сахране Николе Тесле из 1943. године. Над мртвим Теслом свирао је његов пријатељ, виолиниста Златко Балоковић, један од највећих виртуоза на свету, и то по Теслиној жељи - прво Шубертову композицију "Аве Марија", а онда песму "Тамо далеко".

Кућерак у Срему

Влада Канић је стихове написао у једном даху, једне магловите суботе у далеком Ставангерау, а посвећена је његовом оцу Милану

Влада Канић музиком је почeo да се бави раних шездесетих година као студент. На Омладинском фестивалу у Суботици 1963. осваја награду публике, а на Београдском пролећу дебитује 1967. А онда, сасвим слушајући, добија двомесечни аранжман у једном хотелу у Норвешкој, тамо се жени мештанком, запошљава се као грађевински инжењер, добија троје деце, и престаје да се бави музиком.

Братиће јој се тек 1986. кад у ресторан његовог пријатеља у Ослу буде дошао оркестар *Тамбурица 5*. Заинтересиран, Канић им нуди своје старе песме, али пише и једну нову.

- Написао сам је у једном даху, једне магловите суботе у далеком Ставангерау. Посвећена је мом оцу Милану, познатом земунском кројачу, који је на Бежанији имао виноград, где се увек скупљало добро друштво.

Написао сам је као опроштај од тог лепог света и једне лепе младости. Сећам се, жена је била у кухињи, а деца, Марко, Елизабета и Ева, распострели свеске по дневној соби. А мене шчепало, не пушта. Ухватим се гитаре, ал убрзо ми зафали хор. Жена остави на часак ручак, деца се скупише око мене, па на српском, али са четири норвешка акцента, запевасмо: "Еј, кад би срће, еј, кад би душа" - причао је доцније новинарима како је написао чувену "Има један кућерак у Срему", за коју многи верују да је староградска илити народна песма.

Једна кафана у Сремским Карловцима зове се "Кућерак у Срему", са промењеним текстом "Кућерак" пева и тамбурашки оркестар Дике из Хрватске, а и бројни други музичари, верујући да је начија, стављају је на своје албуме.

Влада Канић је ромске и руске песме препевао на норвешки језик и објавио их 2000. године на диску. Као етно-музика, тај CD продаје се по целом свету, чак и у Кореји и Јапану, а у Норвешкој је изузетно популаран.

О разлозима да напише "Кућерак", песму која га је прославила, рекао је:

- Све потиче од слика из детињства. И све је везано за равницу. А у Норвешкој су велике плате и високе планине, али нема Срема. Зато понекад, за време белих ноћи, из своје куће крај мора зачикијим и као да ми ту, испред носа, пролази Дунав.

Мој отаџ је био боем, волео је да прави вино, да пева. Седели бисмо за дугачким лименим столом, испод грожђа, које је нам висило у носеве, и певали. И како то обично бива, после пет шприџера, неко би заплакао. А отаџ ће: "Немој ту да плачеш, да нам квариш друштво. Иди у салон за плакање." Била је то једна кућица од блата у коју је отаџ ставио шест седишта из неког ста-рог аутобуса. Ту се седело и плакало.

E. K.
Извор - КУРИР

СЈЕЋАЊЕ

БОЖИДАР ПОЛИЋ

Yишиграду је 28. јуна 2014. године преминуо пензионисани професор Божидар Полић, дугогодишњи директор Гимназије у граду на Дрини и Рзаву, познати и признати културни и јавни радник, хроничар и поштовалац имена и дела нобеловца Ива Андрића.

Професор Полић је сахрањен 30. јуна на гробљу Доварје у родном Ужицу.

Репортажним записом, који је аутор ових редова објавио у Политици 16. јуна 2008. године, подсећамо на живот професора Божидара Полића, који је оставио неизбрисив траг у просвети и култури Вишеграда.

Рођендана код Андрића

Божидар Полић, пензионисани професор из Вишеграда, хроничар једног времена и поштовани културни стваралац о школским данима и везама са уваженим књижевником и нобеловцем.

Пензионисани вишеградски професор Божидар Полић, дугогодишњи директор вишеградске Гимназије, истински је хроничар једног времена. И у позним годинама има изванредну меморију, па без икаквог проблема може набројати све генерације вишеградских средњошколаца, још од педесетих година, када је као једини дипломирани професор у град на Дрини стигао из Ужица.

У својој приватној збирци Полић са пажњом чува и комплетну документацију са сликама свих колега просветних радника, али и ђака, и то свих генерација, почев од 1955. године. Без проблема ће вам рећи кад је који вишеградски средњошколац дипломирао, чак и са којом оценом и из ког предмета, где је ко наставио школовање, где ко ради. Како наглашава, са већином је у контакту.

Полић прича како је са ђацима сваке године са скромним поклонима одлазио у Београд код нобеловца Иве Андрића, на његов рођендан. Из tog времена поседује неколико оригиналних Андрићевих књига са посветом. Причаштам да се први пут срео са Ивом Андрићем у децембру 1961. године, када се задесио у Београду баш кад је објављена вест да је славни књижевник добио Нобелову награду.

- Одлучио сам да одем и да му честитам у име ученика и професора наше гимназије. Лепо ме је примио и дуго смо разговарали, интересовао се за Вишеград и нашу школу. Следеће године, на његов рођендан, отишао сам у Београд са групом ученика да му честитамо седамдесет рођендан. Били су то наши најбољи ђаци Енвер Сакић, Рудолф Жаговец, Суада Сарак, Јелена Филиповић, Мирольуб Коџо и Фикрета Липовац. Поклонили су му седамдесет цр-

вених каранfila, везене сеоске чарапе, свилен пешкир везен златним нитима и велики ћуп на коме је Љиљана Миловановић, наслакала ћуприју на Дрини и мостове из Вишеграда са посветом. Његовој супрузи Милици донали смо цвеће, а њему још неколико ружа убраних у вишеградским баштама. Андрић је разговарао са ученицима, а на растанку нам је поклонио неколико својих књига за школску библиотеку и послao пет хиљада динара старој Ајкуни Хрљић, служавки његове тетке и тече, која га је као млада девојка водила преко ћуприје у школу, присећа се Полић.

Иво Андрић је, каже Полић, испунио обећање и већ у априлу 1963. године дошао у Вишеград, град своје младости, који га је инспирисао за његова највећа књижевна дела:

- Приређен му је величанствен дочек у основној школи, библиотеци, општини, гимназији, на ћуприји на Дрини, где се сликао. Драмска секција гимназије у његову част извела је први чин Стеријине „Покондирене тикве“, прича Полић.

Касније је, каже, настала преписка између нобеловца и ученика гимназије, који су му редовно честитали рођендан и Нову годину, а он одговарао и захваљивао се.

- Поново смо се срели 10. октобра 1972. године када сам са ученицима Биљаном Марковић и Сафетом Курталићем ишао да му честитамо осамдесети рођендан. Позвали смо га да дође у Вишеград, што је учинио после месец дана. Опет је лепо дочекан, посетио је много места за њега значајних и наравно нашу гимназију. Разговарао је са ученицима школе и том приликом им кратко рекао: „У свом стану, у својој соби, повише кревета имајте малу полицу, на њу ставите неколико књига, а изнад њих некакву слику. Ако немате оригинал ставите барем репродукцију. Нека се види да ту живи будући интелектуалац“, сећа се Полић Андрићевих речи.

Полић је доскора био активни културни радник, дугогодишњи члан Савета Вишеградске стазе, а својевремено у предратној вишеградској гимназији био је режисер низа позоришних комада са вишеградским средњошколцима, али и у некадашњем аматерском позоришту у овом граду. Као својеврсну успомену на то време сачувао је костиме из тадашњих представа и фотографије.

Водио је и још води летопис у коме је записано све значајно везано за вишеградску културу и образовање. И данас је, мада нарушеног здравља, радо виђен и поштован гост бројних културних приредби и манифестација које се организују у Вишеграду.

Више пута вишеградској библиотеци је поклонио књиге и комплете разгледница Вишеграда, а поседује вредну библиотеку. Пре пар година је свом бившем колективу, Средњој школи „Иво Андрић“ поклонио осам албума са фотографијама свих вишеградских матураната.

Ђацима од „Госпођице“

У сећањима Божидара Полића важно место заузимају сусрети и кореспонденција са славним књижевником. У писму из новембра 1955. године Андрић пише: „Државно издавачко предузеће „Свјетлост“ додељио је поводом своје десетогодишњице награду од 200.000 динара мом роману Госпођица.

Данас сам замолио „Свјетлост“ да ту суму достави Гимназији као мој прилог. Молим Вас да тај прилог примите као мали доказ мојих свагдашњих веза са Вишеградом и моје привржености граду мого детињства. Молим Вас да ту суму употребите било за набавку књига или учила, било на који други начин којим ћете Вашим ученицима олакшати рад у школи. Молим Вас да ме известите о пријему горње суме на моју београдску адресу: Призренска ул. 7. Са најбољим жељама и другарским поздравима, Ваш Иво Андрић.“

(Објављено у Политици: 16/06/2008)
Славко Хелега

АКТУЕЛНОСТИ

Велики интерес вишеграђана за предавање владике Григорија у Андрићграду

УДАЉАВАЊЕ ОД БОГА ЈЕ СЈЕДИЊАВАЊЕ СА СТРАХОМ

Него преосвештенство епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије рекао је у Андрићграду, на предавању о теми "Страх и слобода", да је мудрост ићи средњим путем између слободе и страха, који се може савладати љубављу према другогоме, без обзира на све.

Владика Григорије је истакао да је проблем што човјек бежи од страха ка слободи, те се врло често у том превеликом страху управо удаљава од слободе.

"Човјеков живот и јесте ход између страха и слободе, а људски страхови су бројни и различити

и људи живе у различитим фрустрацијама", рекао је епископ Григорије.

Он је истакао да једино љубав према Богу и између људи може човјеку да омогући да осјети додир слободе.

Истичући да су страхови разноврсни, од бриге за дјецу, бриге од болести и других страхови, епископ Григорије је напоменуо да је онај крајњи, који проузрокује све страхове људске - страх од смрти.

"Човјеков начин постојања је да живи у љубави и да изађе из самог себе, да не буде роб сопствене природе. Бог је апсолутно слободан, а човјек је ограничен границима", рекао је владика Григорије и напоменуо да човјек не може имати слободу ако нема љубави.

Епископ Григорије је истакао да је снага Божије љубави у томе што је Бог апсолутно слободан и зато може да ослобађа, а да удаљавање од њега представља сједињавање са страхом.

Владика је рекао да су Вишеграђани побожни и добри људи, али да се затвореност појављује на сваком кораку и страх од другога и другачијег.

"Тако су људи овдје реаговали на градињу Андрићграда. Као да им неко одузима град, а не као да им неко дарује град. Хришћански поглед на свијет је да је други и другачији добар", рекао је владика Григорије.

Предавање, које је одржано 13. марта у препуној сали бискупске у Андрићграду, организовала је Српска православна црквена општина Вишеград у сусрет највећем хришћанском празнику Васкрсу.

Јована Боровчанин

ЉЕКОВИТО БИЉЕ

Јагорчевина

ЧУВАР СРЦА И ПЛУЋА

Јагорчевина (јаглика, грмуљица, бела буквица), један од најранијих весника пролећа, од давнина је позната као лек за искашљавање, бронхитис, назеб и ослобађање од нагомилане слузи. У терапијске сврхе користе се корен, цветови и листови у свежем или сушеном облику. Богата сапонизидима, ензимима, минералним солима и есенцијалним киселинама, јагорчевина се користи и у терапији мигрене, несаније, реуматизма... Цвета од марта до маја а њена медено жута боја на планинским ливадама симболизује победу над зимом.

Состав и дејство

- Свежем корену има највише сапонозида који разводњавају и олакшавају елиминацију слузи, и истовремено потпомажу искашљавање. Цветови су богати флавоноидима, састојцима који повећавају еластичност крвних судова и делују као диуретици. Цветове треба брзо и добро осушити. Јагорчевина садржи и витамин Џ, највише у листу и цвету.

- Јагорчевина је посебно добар лек за лечење плућних болести, несвестице и лупања срца.

Чај припремљен од цветова повећава број црвених крвних зрањаца. Осим тога користи се у лечењу несаније, мигрене и неуредне менструације. Поспешује циркулацију крви и избацивање слузи.

- Чай од корена успешно делује као умирујуће средство за смиривање главобоље, нервозе, вртоглавице. Осим тога, јагорчевина се користи и за лечење болесних бубрега, реуматизма и хроничне исцрпљености. Изврсно делује и наупалу срчаног мишића, а превенција је и против излива крви у мозак.

- У сувом листу има до пет одсто витамина Џ, тако да он спада у ред најбогатијих извора овог витамина.

Савети

Корен се вади за време цветања биљке. Лишће треба брати док је младо и здраво, обично за време цветања. Цвет се бере кад се потпуно развије.

Корен се суши директно на сунцу, а цвет и лист у хладу на промаји у танком слоју. Цвет се мора брзо осушити јер у супротном позелени и пропадне.

Семенке јагорчевине се користе за негу зреле коже јер садрже састојке који умањују боре и потпомажу регенерацију ћелија. Редовним коришћењем препарата са екстрактом јагорчевине коже постаје еластичнија.

Уљани екстракт из ове биљке доприноси расту здравих ноктију и косе. Цветови и листови ове биљке су јестиви и могу се користити за припрему салата.

Напитак

Напитак од јагорчевине враћа енергију и диже расположење: Једна кашичица цвета јагорчевине помеша се са кашичицом свежег лишћа брезе и кашичицом свежег лишћа коприве. Преко тога прелити два децилитра вреле воде. Мешавину процејити после минут - два и пити у малим гутљајима три пута на дан.

За истерирање камена у бубрегу одличан је чај који се кува од корена јаглике па се помеша са медом. Скувани кромпир исећи на колутове, посолити, посугти исецканим листовима јагорчевине, посугти мајчиним уљем и исцејеним соком од лимуна.

Чај за миран сан

- Потребно је 50 г јагорчевине, 25 г лавандиног цвета, 10 г хмеља и 15 г кантариона. Једну пуну кашику ове мешавине прелијемо са четвртином литра воде, па оставимо да одстоји три минута. Пије се пред спавање, веома врело колико се може поднети, заслађено са мало меда.

За пролећно чишћење

- Прави пролећни чај који чисти крв добија се од 50 г јагорчевине, 50 г зовиних изданака (тек изникли пупољци лишћа), 15 г копривног листа и 15 г корена маслачка.

Против срчаних тегоба

- Посебно је драгоцен вино од јагорчевине које се прави од цвета биљке. Флашу од два литра напунити, али прилично растресито, свеже набраним цветовима и налити чистим белим вином. Флашу држати на сунцу две недеље. Узимати по два гутљаја, по потреби.

Теки срчани болесници могу узимати дневно по три супене кашике.

Упозорење: Конзумирање препарата од јагорчевине у већим дозама може изазвати мучнину и повраћање.

Припремио Александар Савић

АКТУЕЛНОСТИ

Договорен наставак радова на обнови и ревитализацији Моста Мехмед-паше Соколовића на Дрини у Вишеграду

ЗАВРШТАК У СЕПТЕМБРУ УЗ ОБИЉЕЖАВАЊЕ 70 ГОДИНА УНЕСКО-а

Наставак радова на реконструкцији и ревитализацији Моста Мехмед-паше Соколовића на Дрини у Вишеграду почиње у априлу, потврдио је Хусеин Шанли, директор Турске развојне агенција ТИКА за БиХ, након састанка са начелником Општине Вишеград, Славишом Мишковићем, коме су присуствовали и представници извођача радова - турске фирме Ер-Бу, надзорног органа из Турских цеста, те релевантних институција из Републике Српске и БиХ.

Шанли је уз завршне радове најавио и отклањање уочених недостатака и додатно вањско уређење око моста.

Синиша Шешум, представник УНЕСКО-а за БиХ изразио је задовољство наставком радова, најављујући веће присуство њихових стручњака како би се достигао висок ниво квалитета рестаурације овог изузетно значајног културног добра, које се од 2007. године налази на УНЕСКО-вој листи светске културне баштине.

Он је изразио очекивање да ће комплетна обнова ћуприје на Дрини бити завршена до јесени, када је у Вишеграду планирано организовање свечаног обиљежавања 70 година од оснивања УНЕСКО-а.

Директор Републичког завода за очување културно историјског наслеђа из Бања Луке, Слободан Наградић је појаснио да је на састанку разговарано о усклађивању различитих процеса, како би турски рестауратори брже и квалитетније могли обављати пројектне задатке.

Изражавајући задовољство наставком завршних радова на вишеградској ћуприји начелник општине Вишеград, Славиша Мишковић је рекао да упоредо са радовима предстоји стручна расправа о идејном пројекту вањског уређења око моста.

-Драго би нам било да сви радови буду готови до септембра и да се уз ту свечаност обиљежи и 70 година УНЕСКО-а, што би било својеврсно признање нашем граду у настојањима да валоризацијом културно-историјског наслеђа још снажније интензивирамо развој туризма, изјавио је Мишковић након овог радног састанка.

Славко Хелета

Соколов сребрни орден

СПАСИЛАЧКОМ КЛУБУ “ВОЛФ” ИЗ ФОЧЕ

Српско соколско друштво „Соко“ из Добрена додијелило је Спасилачком клубу „Волф“ из Фоче Сребрени орден „Сокола“ за његове заслуге на несебичном спашавању људи и имовине у низ акција на простору Републике Српске и шире.

„Ово је огроман вјетар у леђа нашој спасилачкој служби, а признање даје више снаге нама да наставимо са хуманитарном и спасилачком дјелатношћу, посебно у спашавању људских живота и у свакојакој невољи,“ рекао је предсједник „Волфа“ Ненад Иконић.

Иконић каже да је свака акција индувидуална и специфична тако да су за њих све важне и опасне, а међу њима је била посебно ризична спашавање настрадалог ловца из кањона Дрине, низводно од Вишеграда.

„Тијело ловца, који је пао са стијене, зауставило се на 600 метара у стијенама на кањону, где смо правили сидришта у камену да бисмо дошли до њега и евакуисали га,“ испричао је Иконић.

Он додаје да су тешке и потраге за утопљеницима у брзим водама са дosta бујица и понора.

Фочански спасиоци су волонтери, ни једна организација ни заједница их не финансира, а опрему углавном набављају у оквиру различитих пројеката на које аплицирају или из личних средстава.

„Без обзира на све ми никад нећemo одустати од наше спасилачке мисије,“ закључује Иконић.

Члановима „Волфа“ орден је на манифестији „Богојављеско пливање за Часни крст“ у Вишеграду уручио предсједник „Сокола“ Славко Хелета. „Соко“ из Добрена прати активности бројних друштава и удружења грађана на породичну митрополије дабробосанске и међу њима је препознalo „Волфа“ као један од најактивнијих и најзначајнијих који својим спасилачким активностима и хуманитарним акцијама предњачи на гроњедринској и сарајевско-романијској регији, али и у Републици Српској, рекао је Хелета након уручивања ордена Ненаду Иконићу.

У образложењу одлуке о додјели ордена, овом клубу, који је основан прије 11 година и чине га 84 члана, се каже да је само у прошлој години учествовао у акцији проналаска утопљенице литванске држављанке у ријеци Тари, спашавао људе у поплавама у Добоју, Брчком и Обреновцу и проналаску и евакуацији настрадалог ловца Гордана Ристића у кањону Дрине, низводно од Вишеграда.

Храбри чланови овог Клуба су спашавали пет чешких држављана са врха Маглића, а међу њима и двоје деце, били у акцији проналаска настрадалих радника у Термоелектрани Гацко, затим помогли вађење путника из преврнутог аутобуса у Кополовима код Фоче.

Чланови „Волфа“ су учествовали и у акцији евакуације настрадалих тијела три дјевојке испод преврнутог аутобуса почетком јануара ове године на путу Фоча - Љепан Поље.

Овај Клуб окупља љубитеље природе, планинаре алпинисте, рониоце, инструкторе роњења, горске водиче, скипере као и спасиоце на отвореним водама па и чланове горске службе спашавања и подводне деминере.

За свој дугогодишњи рад Клуб је одликован Орденом заслуга за народ од Предсједника РС, затим Орденом вitezа међународног реда, а њихов подвиг проглашен је од стране „Вечерњих новости“ за „Најхуманији подвиг 2011. године“.

Његови чланови су добитници Плакете МУП-а РС и плакета Цивилне заштите, Општина Фоча, Брчко и многих других.

Pagoje TASIC

Црква Рођења Пресвете Богородице на Мегдану у Вишеграду

ХРАМ НА ТЕМЕЉИМА МАЛЕ ЦРКВЕ

Када су Турци заузели вишеградске крајеве у средњем вијеку, на овим просторима, изузев манастира у Добрину, није било ни једне православне цркве.

С обзиром да се Вишеград и тада налазио на граници између Србије и Босне и Херцеговине увијек је било борби и устаника, те због тога Турска власт никада није дозвољавала да се гради црква, кажњавајући тако овдашње становништво.

Међутим, под великим притисцима православних мјештана, чији се број из године у годину увећавао, Турци су попустили и коначно почетком 18. вијека дозволили да се изгради мала црква на Мегдану у Вишеграду, али под условом да буде што мања и да буде укопана у земљу. Односно да јој се само види кров.

По доласку Аустроугарске монархије на ове просторе 1878. године настају нешто повољније прилике за мјештане. Аустријанци су стално водили борбе са Турцима, те да би придобили православно становништво на своју страну одобрили су градњу нове цркве на Бан пољу, изнад Вишеграда.

Пошто је ово место било удаљено два километра од Вишеграда, Аустријска власт је одобрила да се црква сагради на мјесту где се налазила мала црквица на Мегдану.

Уз помоћ тадашњих власти изграђен је и пут од цркве до града, а црквеним властима тада је до дијељено и земљиште које је и данас у њиховом власништву.

Тако је срушена стара црква и 1884. године, на чијим темељима је почела изградња нове, веће цркве која је завршена већ 1886. године.

У другом свјетском рату црква Рођења Пресвете Богородице на Мегдану је знатно оштећена од стране оккупатора, али је одмах послије рата, 1946. године обновљена.

Њена адаптација и обнова услиједила је поно во 1980. године, када је уклоњен стари дрвени иконостас и том приликом у зиду иза њега је пронађена повеља са слиједећим садржајем:

“Овај иконостас цркве вишеградске, храма Рождества св. Богородице, обновљен је и постављен у години 1893. при владању Његовог В. Цесара и краљевског престолонаследника величанственог Франца Јосифа I по милости Божјој цара аустријског, краља угарског и ћесара и под духовитом управом Његовог великог преосвештеног АЕ и митрополита Дабробосанског Ђорђа Николајевића.

Обнављање овог иконостаса би обављено настојањем доље потписане господе, чланова тада управљујуће црквене општине. У Вишеграду 2. маја 1893. године: Захарије Богдановић, Захарије Крсмановић, Никола Стефановић - парох и предсједник, Јеврем Ђуровић - члан, као и остали чланови: Алекса Поповић, Павле Бранисављевић и Стеван Радић”.

Нови иконостас је постављен 25. марта 1980. године, урађен у дуборезу, а који је радио умјетник Милић Урошевић из Београда.

На парохији вишеградској су службовали сљедећи свештеници: Вукола Поповић, који је био свештеник на вишеградској парохији половином 18. вијека, а по доласку Аустро-Угарске за свештеника су постављени Никола Стефановић и Јосо Поповић.

Крајем 19. вијека свештеник је био син Николе Стефановића Милан. Од 1908. до 1914. свештеничку дужност на овој парохији је обављао Никола Божић, који је ухапшен 1914. и одведен у заробљеништво у Арад.

У периоду 1916.-1917. цркву опслужује Ђорђе Стојић, али се 1924. из заробљеништва враћа Милан Божић. Крајем 1924. дужност преузима Бранко Поповић, све до 1945. године.

Петар Ђурковић је постављен 1946. а од 1948 па све до своје смрти 3. децембра 1979. године, свештеник на вишеградској парохији био је Јосиф Богдановић.

Васо Старовлах је службовао од 1973-1986. године, а 1986. године вишеградска парохија подијељена је на дviјe. Постављени су за свештенике Богдан Станишић и Рајко Џвјетковић. Милосав Видаковић је 1994. године постављен за трећег вишеградског пароха. Доласком јереја Драгана Вукотића 2001. године, основана је четврта парохија вишеградска. Јереј Александар Топаловић је 2005. године постављен на другу парохију вишеградску.

Пензионисањемprotoјереја Милосава Видаковића, јереј Средоје Андрић је 2008. године постављен на парохију трећу вишеградску.

Милица Кусмук

КУЛТУРА

У ВИШЕГРАДУ ОДРЖАН ДРУГИ САБОР ИЗВОРНОГ СРПСКОГ ПЈЕВАЊА

Иа Тргу палих бораца у Вишеграду је 14. септембра 2014. године одржан други по реду

Сабор изворног српског пјевања, кога су уз финансијску подршку Општине Вишеград организовали пјевачко друштво "Свети Јован Крститељ" и гусларско друштво "Раде Јамина" из Вишеграда.

Сабор је отворио начелник Општине Вишеград, Славиша Мишковић, нагласивши да су нам овакве манифестације изузетно значајне у ери опште глобализације, јер се њима његује изворна српска култура, богато народно стваралаштво и чува национални идентитет.

Након ревије гуслара, на којој је наступило 15 народних гуслара и наступа фолклорног ансамбла КУД-а "Извор" из Чајнича, на централној бини се представило четврдесет мушких и женских изворних пјевачких група, те десетак инструменталиста из Републике Српске, Црне Горе и Србије.

По ријечима утемељитеља овог Сабора, вишеградског гуслара Радомира Андрића, ова манифестација има ревијални карактер, а циљ им је да прерасте у регионалну смотру изворног српског пјевања.

A. C.

21. међународно ликовно саборовање у Вишеграду

НЕУНИШТИВИ ДУХОВНИ МОСТОВИ

Традиционалном прозивком у Градској галерији у Вишеграду у недељу вече, 24. августа 2014. године почело је 21. међународно ликовно саборовање, на коме учествује 38 сликара, графичара, вајара и умјетничких фотографа из Русије, Америке, Канаде, Данске, Белгије, Бугарске, Македоније, Србије и Републике Српске.

-У лазећи у трећу деценију саборовања настављамо са сликањем, клесањем и провлачењем плоча кроз пресу, градећи мостове које нико никада ничим неће моћи да поруши. У то сам сигуран јер знам о каквим се неимарима и мајсторима ради, који овај духовни мост почеше октобра мјесеца давне 1993. године, рекао је у поздравној бесједи Хаџи Бранко Никитовић, вишеградски сликар и утемељитељ овог саборовања, једног од најмногојуднијих у региону.

Након благослова, 25. августа у манастиру Успенија Пресвете Богородице у Добрину учесници саборовања су до 31. августа стварали нова умјетничка дела у кањонима Дрине и Лима, манастирима у Добрину и Добрунској Ријеци, у Градској

галерији, Вишеградској Бањи, те на више локација у Вишеграду, од којих је по традицији био најпривлачнији мост Мехмед-паше Соколовића.

Омаж Александру Луковићу Лукијану

Прије прозивке приказан је документарни филм Сњежана Лаловића, рађен у продукцији РТРС-а, посвећен недавно преминулом сликару и графичару из Београда, Александру Луковићу Лукијану.

Овај филм је својеврсни омаж на богато Луковићево стваралаштво, који је од 2003. до 2013. године био један од најактивнијих учесника вишеградског саборовања.

-Умјетници окупљени на 20. саборовању оставили су нам 40 слика, графика и скулптура, тако да

је фундус Градске галерије у Вишеграду нарастао на око 900 умјетничких дјела, нагласио је Никитовић, најављујући нова, оригинална умјетничка дјела која су настала током 21. саборовања, чији је покровитељ била општина Вишеград.

Славко Хелета

Иложба графика Биљане Вуковић у галерији "Лубарда" Андрићевог института у Андрићграду

ЖИВОТНИ ЖАР У МОТИВИМА ДРИНЕ И СТУДЕНИЦЕ

У галерији "Лубарда" Андрићевог института, у комплексу Андрићграда у Вишеграду, крајем фебруара 2014. године отворена је изложба графика познате београдске умјетнице Биљане Вуковић, на којој се ова позната умјетница 30 дана представљала опусом посвећеном Дрини и Студеници.

Отварајући изложбу режисер Емир Кустурица је изразио задовољство што ће у наредних мјесец дана љубитељи ликовне умјетности у Вишеграду и бројни посјетиоци Андрићграда имати прилику да виде изложбу "какву сви културни центри у Европи могу да пожеле".

Кустурица и Вуковићева на отварању изложбе

- Кад сам видио графике Биљане Вуковић схватио сам да нема боље рефлексије и оног бљеска који гледамо сваки дан у Вишеграду, гдје одједном из неког, модерно речено, Андрићевског национално географског приступа и уласка у Дрински кањон, доживимо да нас обасају неке боје у том кањону, које одједном почињу да бљеште у свом контрасту, дајући невиђен сликарски доживљај, рекао је Кустурица, додајући да то говори из искуства неког ко се дugo бави умјетношћу и који у овим графикама види животни жар.

Кустурица је додао да тaj жар описује Иво Андрић у својој литератури, наглашавајући како се код људи који овђе живе, као и у свим порама дубоко испод земље, скрива нека ватра из које рига огањ.

- Захвалан сам Биљани Вуковић што нам је овом изложбом омогућила да видимо ту боју нара-

ви и људскости, која је дубоко скривена и врло често под хидрауличком пресијом, на жалост, избија и претвара се у рушилачку снагу. На њеним графикама видимо један пригушени тон у коме контрасти и мали спектар боја говори о читавом спектру личности које срећемо сваки дан са њиховим ликовима и карактерима, рекао је Кустурица.

Он је изразио захвалност Биљани Вуковић, што оваква изложба графика, након Видовданске, започиње нови живот галерије "Лубарда" у Андрићевом институту.

- Имамо част да угостимо првог значајнијег и озбиљног ликовног умјетника у овом лијепом изложбеном простору, нагласио је Кустурица.

Књижевница Љиљана Дугалић је подсјетила да нас радови Биљане Вуковић уводе у особен однос умјетнице према предјелима који су јој истовремено међаши и жижне тачке духовног проницања, непресушна инспирација, подстицај и прилика да се кроз њихове "портрете" разоткрива тајна древног постојања.

- Саживљена са пределима око река Студенице и Дрине, који су у свом искону Богом дани да људска рука, развијајући мост преко Дрине или подижући древно манастирско здање уз Студеницу, доврши Божје дело, својим графикама она нам приноси дах тих предела понављајући мотиве и заустављајући својеврсно "дисање" земље, како бисмо у њеним радовима сачували у себи за вечност тaj тренутак, нагласила је Дугалићева.

Захваљујући се домаћинима и организаторима, као и посјетиоцима који су дошли на отварање изложбе, Вуковићева је подсјетила да већ петнаестак година редовно долази у Вишеград, на Међународно ликовно саборовање на коме води графику радионицу, где доводи уметнике из иностранства, из Јапана, Тајвана, Канаде, Америке и многих земаља Европе.

- Мостови који постоје на мојим радовима и који су рефлекс вишеградске на Дрини ћуприје су исто тако мостови које ми градимо кроз нашу уметност према свету, и то у два смера. Нашом уметношћу ми излазимо у свет, али и свет доводимо у Вишеград. Тако овај мост није само буквально мост као грађевина, већ симбол једне везе између људи, која нарочито може да се оствари путем уметности, објаснила је Вуковићева.

Биљана Вуковић је редовни професор на Графичком одсјеку Факултета ликовних умјетности у Београду, за предмете Графика и Цртање. Добитник је бројних међународних и домаћих признања, учесник великог броја ликовних колонија. Своје

радове излаже од 1974. године и до сада је имала 48 самосталних изложби у Србији и широм света.

Славко Хелета

Бисенија Терешченко, ликовна умјетница из Београда

ГЛАВНИ СЛИКАР АНДРИЋГРАДА

У склопу изградње комплекса Андрићграда у Вишеграду умјетница из Београда магистар сликарства Бисенија Терешченко, урадила је антологијски мозаик са ликом Гаврила Принципа и осам младобосанаца на зиду зграде биоскопа "Доли Бел". Прије "Младе Босне", ова умјетница урадила је мозаик који ће асоцијирати на боравак у природи, дружење и посјету Вишеграду.

У вријеме опадања класичног вида изражавања, и све већег окретања младих умјетника инстант решењима, ова сликарка је одабрала стару технику мозаика која јој због спорости у раду и тешкоћа око практичног остваривања не може обезбедити тренутни успјех. Она одлично влада slikom, па је њено посвећење мозаику тим искреније и необичније.

Умјетница Бисенија Терешченко из Београда каже да је идеја потекла послије њене изложбе у Међавнику.

"У то вријеме градио се Андрићград и указала се потреба да се неке површине оплемене. Камен је био најприкладнији материјал за то, а професор Кустурица је одабрао мозаик јер је то најтрајнија и најдрагоценјија техника", каже Терешченко.

Она каже да је идеја потекла од редитеља Емира Кустурице, који је желио да овјековјечи сјећање на младиће који су дали свој живот за идеале слободе.

"Почаствована сам што је одabrao мене да ту замисао преточим у стварност. Заједно смо одабрали ликове, припаднике Младе Босне, који су представљени на мозаику. Нисам жељела да мозаик дјелује навијачки, да носи еуфорију у себи, већ да представим идеју жртвовања", испричала је Терешченко.

Она каже да је рад у Андрићграду био изазов и да је све радила са ужињањем.

"Мурал посвећен Гаврилу Принципу скреће пажњу посетилаца својом атмосфером. Мозаик осликава догађај који није веселе природе. Лица младобосанаца су строго озбиљна, они стоје иза Гаврила. То су директни или индиректни учесници сарајевског атентата од Недељка Чабриновића, Вељка и Васа Чубриловића, Данила Илића, Трифка Грабежа, Миленко Јовановић и Михаила Пушаре и Богдана Жерајића", - каже Терешченко.

Гаврилов лик плијени плавим очима. Режисер Емир Кустурица, чије идеје оживљавају Андрићград, каже да је порука овог мозаика да покаже да ти младићи нису могли бити убије и терористи, како их неки желе представити у својим идеологијама. Он наводи да ни Хитлер нити било који Изетбеговић који буде, неће моћи да однесе овај огроман мозаик посвећен јунаку којег данас под притиском покушавају представити као терористу.

Подсећамо, спомен плочу Гаврилу Принципу су 1992. године мањем уништили припадници Армије БиХ. Тада су уништили и Принципове отиске стопа на мјесту атентата које су се налазиле испред музеја. Слично се десило и по доласку њемачких трупа у Сарајево 1941. године, када су окупаторске снаге, заједно са усташама скинуле спомен плочу Гаврилу Принципу о чему постоји и документарни филмски снимак.

У доњем десном углу мурала стоји написано ћириличним писмом: "Наше ће сјене ходати по Бечу, лутати по двору и плашити господу..." ријечи које је изговорио млади Гаврило док је био заточен у тамници у Терезину.

Медиј мозаика као и сасвим другачији акварел, не допушта превише опонашања природе, што је ова сликарка зналачки искористила за стварање својеврсног поетског реализма. Њени камерни формати, скоро минијатурна тонда са интимним сценама, израз су мозаика схваћеног као вида штапелајног сликарства чиме је отворила пут уласка ове уметности у домове и галерије.

Уз мозаик, посвећен младобосанцима, ова умјетница је урадила мозаик, који ће асоцирати на дружење у природи.

“Тај мозаик је раскошнији и има пуно ведрих детаља, као да представља алегорију слободе о којој су маштали припадници Младе Босне”, каже Терешченко и додаје да је у међувремену осликала пекару у Андрићграду.

Терешченко каже да је на идеју професора Кустурице урадила централну салу ресторана, а тема је боравак људи у природи и односи људи у виду игара и дружења.

Посјетиоци Андрићграда али и сликари, диве се њеним ванредним мозаицима, рађеним минуциозно, са сићушним комадима камена, раскошним у боји и сјенчењу, прецизног цртежа и сложених фигуранских композиција. Успјела је у ономе што је најтеже и што мало коме полази за руком.

“Сликарка Бисенија Терешченко је у Андрићграду направила све што је требало и њен удио је у томе значајан, а самим тим она постаје

главни сликар нашег града”, рекао је идејни творац Андрићграда Емир Кустурица.

“У ресторану *Златна моруна* је наставак рада Бисеније Терешченко. Она има изузетан дар, а посебно довођење оних које знамо у неке чудне контексте”, каже Кустурица.

Он додаје да је из мозаика пренијето у фреску и то сада изгледа као да су прављена два мала филма на два зида.

Ова умјетница ствара крајње реалистичка ликовна дјела која изненађују богатством и финоћом детаља.

Излажући мозаике световног карактера, жанр сцене, на бројним колективним изложбама од 2000. године, она ствара и мозаичке иконе са црквеном тематиком, познате још од почетака иконописа.

Радови тог типа се налазе у цркви Свете Петке у Банатском двору, мозаичка композиција *Свети Георгије убија ајџају* је на улазном порталу цркве на Равној Романији, а *Благовести* су на фасади цркве Рођења Пресвете Богородице у Земуну.

Бисенија Терешченко једна је од најпогоднијих личности за обнову црквеног мозаика, а да је способна и за најтеже и највеће подухвате упућују њени мозаици “Атлас” у холу Тржног центра “Миленијум”, праг кафеа “Окно” у Београду и мозаици у ентеријеру ресторана “Калемегданска тераса”. За своја постигнућа у мозаику добила је и награду Факултета ликовних уметности 1999. године.

У односу на друге сликарске технике мозаик је трајан, а са овом мозаичарком спознајемо и да је свевремен, “уткан у ђилим времена”, како сама умјетница каже.

“Чудеса што не могу бити” упућују да је много тога могуће и оствариво и да је управо то оно најнеобичније.

Бисенија Терешченко каже да код сликара планова не може много бити, али да ће јој бити задовољство уколико буде још нека прилика за рад у најмлађем граду од камена.

Јована Боровчанин

Миланко Боровчанин - Ромсок, пјесник, приповједач и романописац

НА СТАЗАМА АНДРИЋЕВОГ ПРИПОВЈЕДАЊА

Миланко Боровчанин Ромсок, што је скраћеница од топонима Ром(анија) и Сок(олај) по занимању је медицински техничар који, како он тврди, “током цијelog радног вијека лијечи цвилотужне, посрнуле и оронуле душе људске” у Психијатријској болници на Сокоцу. Уз то већ је и афирмисани пјесник и књижевник.

- Књига је веома рано ушла у мој живот, почиње своју књижевну причу Ромсок. У моје село Под-

гајине на Романији још док сам био у првом разреду основне школе почeo сам их читати. Како сам растао квасала је и моја жеља за читањем, али и куповином књига. Са бајки и других књига за дјецу брзо сам прешао на Ђосићево “Далеко је сунце” из кога ништа нисам успио да схватим осим што ме дубоко дирнула судбина Гвоздена, Вука и оног дјечака Малише. И тако од књиге до књиге дођох до Ђопића, Андрића, Достојевског, Јесењина, Пу-

шкина, Толстоја, Ремарка, Золе, Хемингвеја и других домаћих и светских класика.

И писање сам, казује он, почeo већ у основној школи. Моји радови читани су пред разредом, на дружењу са вршњацима, објављивани на школским зидним новинама...

До "озбиљног" писања, додаје Ромшок, латио сам се спонтано у данима и ноћима, кад су мировале канонаде и плотуни током одбрамбено-ослободилачког рата. У почетку биле су то родољубиве пјесме које је рат изњедрио. Једна по једна и напа-брчило се толико тога да сам по наговору пријатеља направио и прву књигу. Дао сам јој наслов "Са вама сам умирао и ја". Тај мој првенац 1996. издао је "Свет књиге" из Београда а из наслова се види коме сам га намијенио.

Након што се "омрсио" и отворио своју торбу напртњачу у којој је било безброј папираша на којим је најчешће у "пролазу" биљежио своје пјесничке опсервације и скице будућих пјесама, почеле су се ређати нове пјесме и нове књиге. Са крајем прошле године под његовим именом изашло је 10 књига, од чега пет збирки пјесама, двије приповједака, два романа и књига прича и записа. Ових дана дошла је и једанаеста - путописна прича са насловом "Куд год да кренем, теби се враћам поново".

Најновија књига у издању "Жиравица" из Пожеге (Србија) са 270 страница, за коју је, да би је објавио Ромшок средства сакупио берући љекобиље и гљиве по шумама Романије, има четири цјелине. Почиње причом "Од Романије до Свете Горе"; а онда ту су: "У граду широких видика" (Москва); "Куд год да кренем, теби се враћам поново" (Косово и Метохија) и "Срије пуно звијезда" (Маглић, Волујак, Зеленгора и Трновачко језеро), за коју ре-

цензент Недељко Бабић у осврту на ову књигу под насловом "На фундамнту андићевске путописне прозе" каже:

- Миленко Боровчанин Ромшок, аутор више за-пажених збирки поезије и једне антологијске поеме ("Нећу никуд не дам ништа"), као и изузетно читљивих и филмичних романа ("Сновићење" и "Заклетва") и књига прича ("Јауци из tame") нуди нам ново изненађење рукописом путописне прозе "Куд год да кренем, теби се враћам поново". Пред нама је оригинално дјело на андићевском фундаменту и арматури... Кроз овакво дјело, као на длану, види се Свети Хиландар, Света Москва, и Пресвето Косово и Метохија, Рашка.

Како Ромшок види неке дјелове кроз које је пролазио на путу до Свете Горе најбоље се види у одломку који доносимо:

- Ово је земља маслина... Овдје се мирис ма-слина надгорњава с мирисима мора и борових шума. И један, и други, и трећи, увећавају капаџитет плућа. Можда овако и рај мирише. Можда је овако и лијеп. То не знам, али сам сигуран да је ово рај на земљи. Овдје богови нису били скучене руке кад су своје дјело украсавали. Хвала им и у моје име...

И тако редом, ређају се описи онога што је Ромшок видио и пренио на папир. Из тога ће читао-ци имати прилику да много тога науче и доживе прелиставајући било коју цјелину књиге која је ових дана изашла као 11-та из његове књижевне радионице.

Oda шљивовици

Шљивовица, казује Ромшок на једном мјесту у причи "Од Романије до Свете Горе", је љута мученица, бистра као суза дјевојачка, није овај далеки пут могла замислити ни док је на свијет гледала са крошњи ваљевских шљивика, у каџи док је врела, у казану на сто мука док се кувала и пекла, па нити улули ка слободи кад је протекла. Надносим се над грлић флаше и дубоко удишем мирис. Добра. Мирише на мелем.

Нећу никуд...

Код љубитеља лијепе писане ријечи, али и међу пјесницима и књижевницима, Ромшок је обезбиједио високо мјесто поемом "Нећу никуд не дам ништа" ево три од 17 строфа овог његовог дјела:

Због поноса и ината, из принципа због Принципа, убијеног по два пута и због земље, тврде посне и поносне, нећу никуд ја из Босне.

Имам папир и тапију и копију грунтовнице, ђедовине, баш ме брига што пси лају, ћаба им је нећу никуд, недам ништа, нека знају.

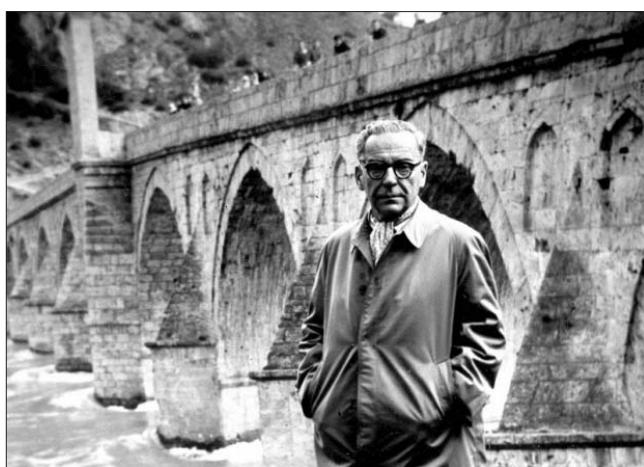
Нећу ићи због Дучића, не дам Кочић да самује, да Ђопићу опет неки кућу руше, нећу никуд Земљо моја, нека цркну нек се пуше.

Сретен МИТРОВИЋ

Средњошколски поглед на Андрићева дјела

БОСНА У АНДРИЋЕВИМ ПРИПОВИЈЕТКАМА СА ВИШЕГРАДСКОМ ТЕМАТИКОМ

“Просте и убоге средине су позорнице за чуда и велике ствари”, рекао је једном приликом наш признати писац и нобеловац, од милоште зван Иво, Иван Андрић, показујући још једном досежност, промишљеност и дубину своје мисли. Његове приповијетке су најбогатији, непресушни извор из кога црпимо сазнања и сликамо сиве пејзаже наше напађене, више пута немилосрдно прегађене, ријетко мирне и процвјетале земље. Да није било њега, не бисмо познавали прошlost своje земље нити успјешно препознавали заостале демоне прошlosti и данас. Зар толико тога да задеси само један крај, тако мали, слабо уочљив на званичним, а тако значајан и пресудан на интересним картама великих европских и азијских освајача? Али, то је једноставно тако...

Сваки појединач љ који је газио овом земљом, онако како је оставио траг своје чизме у блату, тако јасно и чврсто је оставио и у Андрићевом дјелу. Андрић, једног по једног, темељно и сигурно представља на својој “позорници за чуда и велике ствари.” Јер, било их је разних, од богаташа тврдица, који су “сједили на парама” те на сваку помисао и о најмањем трошку се ужасавали, преко кадија, попова и хоџа предводника, распуштеница и несрећно заљубљених, до сиромашних Џигана, вјечитих луталица.

Многобројним причама о вишеградској касаби, насталој из “нужде и жеље за стицањем”, сличковито приказује тадашњи живот широм Босне. Вишеградска касаба - “пустинја”, “загушљива и спарна котлина” и “шака просутих кућа на ушћу двије ријеке”, у којој постоји устаљени ред и закон ствари: “паметан шути, будала говори, а фукара се преко ноћи обогати.” Како је некадашњи вишеградски кадија, Абдурахман ефендија рекао: “...ово није варош као друге што су. Овдје не долази друго до јад и несрећа.” Овдје су људи научени да мрзе, а зар да воли онога који му преврће кућу и из руке отима? А таквих је, итекако, било. Ни освајачи

нису остајали равнодушни пред овдашњим призорима те су им се ови крајеви чинили мрачним, замочвареним, а људи ситни, неуки, сујевјерни и дивљи. За фанатизовану рају Србе, један паша тврди да слијепо срљају у смрт и губе “лијепи живот” због идеала? Јевреји су понизни и одани власти, а Мусимани сурови, ограничени и уплашени људи који стрепе од свих промјена. Али, повезује их урођена, немилосрдна проницљивост којом једни друге посматрају. Ако се то није промјенило до дан данас, неће сигурно ни у скорије вријеме.

У касаби је ријетко када било мирне године, а стално су се смењивале оне првидно мирне, када се ишчекивало неко зло и оне бурне, немирне. Због свог политичког значаја, касаба је имала сталне “посјете” војске, контроле и превирања. Свако је тада стријепио за своје, а нарочито су имали да припазе богати трговици, који су у сличним периодима на овај или онај начин стасавали. Током тих година до изражаја долази сва биједа и сиротиња вишеградске касабе. Народ је без брашна и кукуруза, који се дијелио у Апровизацији а “свемоћна биједа збрисала је разлике.” Из пепела кућа издиже се један нови слој тзв. прљавих ратних богаташа. Вриједи поменути Хусу Кокошара, бијесног Џиганина који је отишао у шуцкоре те успио енормно да се обогати на туђој несрећи. “Много је људи требало да се раздућани да се један кокошар задућани”, говорио је Вишеграђанин Салихага Међусеља.

Једино довољно смјела жена је могла да смекша срце једног мргуда и тврдије као што је то успјела млада Гага, Јеврему, мудром и сналажљивом газди. Годинама је градио свој углед и толико развио своје зеленашке способности да му није било равног. Такве људе је губљење новца бацало у болесничке постеље.

Питам се, да ли и тужни удес жене, који Андрић нарочито живо и подробно описује, вуче корије из мрачног и проклетог положаја и судбине вишеградске касабе? Или је, пак, у питању нешто више, нешто моћно, и нама, “смртницима”, неразумљиво. Писац жени, свакако, придаје велики значај, њој и њеној ванземаљској љепоти. У средини као што је била ова, љепота, раздраганост и вјештина жене је наилазила на жестоку осуду.

На примјеру младе и лијепе Мостарке, коју су удали за потајног лудака из Олујака, лако увиђамо да су жена и њена права били погажени, да је њена судбина унапријед предодређена, те је сваки њен покушај да се из те дубоке рупе измигољи, узалудан.

Она би да пјева и воли, а они је коче. Спутавајући сваку радост живљења чине да дух младе жене,

коју не разумије и игнорише заостала средина, срља у трагедију... Није било дозвољено ни младој, невиној Јеврејки Рифки да воли. Бескрајно и лудо да воли.

Патријархалне норме је узеше под своје, но она, прије него што би јој заувијек запечатиле живот, одлучи да га сама оконча. Јер, не би могла издржати да буде слободна, а између четири зида, окружена људима, а тако усамљена и несрећна. Али, на неким другим мјестима, Андрић, једнако предано, исписујући странице без престанка, приказује женину другу страну, велики понос и свијест о себи, својој љепоти и посебности. Аника је примјер "Ђаволског" у жени, необузданости и неукротивог ината. Насупрот Рифки и младој Мостарки, којима није пошло за руком да их други саслушају, она је "баџила" читаву касабу под ноге, те другог избора нису ни имали. Мотив љепоте се изједначава са пролазности. Жена и њена љепота у свом налету опустоше све пред собом и помјере ствари из њихових природних лежишта, да би послије буре опет нормално наставило све раније започето, као да није ни било изненада прекинуто.

А сада, још увијек непримјетно, нека нова жена, негдје у тами своје собе, припрема се да "залуди" и "помути" нове генерације, без да то и она сама зна.

Тако се у вишеградској касаби, у одређеним периодима, неким неписаним законима све изнова понавља.

Спољашњи свијет, чини ми се, није много знаю о нашој биједи. Замислите шок њежних, безбрежних сестара Агате и Амалије, које остају забезекнуте пред несрећном дјевојчицом коју је ујела змија, како беспомоћно лежи поред пута. А помоћи нема.

**У Андрићевом институту сваког мјесеца промовишу се нови бројеви
"Историјских свески"**

СВЈЕДОЧЕЊА СА СРПСКОГ ФРОНТА 1914. ГОДИНЕ

Промовишући осми број "Историјских свески", у издању Андрићевог института, др Мирослав Перишић, директор овог Института, је нагласио да је настављена добра пракса објављивања оригиналних докумената из периода Првог свјетског рата.

- Овај пут смо сакупили и јавности представили документа о Церској бици, првој већој побједи савезника у Првом свјетском рату, рекао је Перишић, прецизирајући да се ради о документацији из дипломатских архива.

Он је нагласио да је постало уобичајено да сваки број Историјских свесака објави по неки оригиналан документ, као и свједочења објављена у српској штампи од прије 100 година.

"Каква је ово земља? Какви су ово људи?", питају се изненађене и уплашене сестре.

Одговора нема, јер ово је ипак БОСНА! Исто се питају и војници и официри који остају згрожени над нашом биједом, пијанчењем и бесцртном обновом давно прогажене земље. Јер мали смо ми и небитни за оне изнад нас који управљају нашим животима као луткама у својој представи.

Преломни моменат у животу ове "несрећне вароши" била је смјена двију великих империја, одлазак турске, а долазак аустроугарске. С модерним царством долази до промета robe, јавних радова и новија. Граде се касарне, "буше" брегови те гради жељезничка пруга. Али, како је мир у касаби увијек кратко трајао, опет почиње рат и активност шујкора који, као одред за "чишћење", хвата и мучи српске газде као што је био Недељко Ђукановић, уз грубе узвике, пуне мржње: "Прошло је српско" и "Нема више Србије!" Затим опет настаје неподношљива тишина, крпљење и скупљање изгубљених ног.

Једино непролазно, утјешно и вјечно јесте једанаест савршених лукова старе вишеградске ћу-прије, те рзавски брегови који се као круна образују над ободом чаршије и тврдоглаво пркосе времену. На њима још често касабалија зауставља свој поглед и одмара чекајући, чини ми се, неку бојанску утјеху, у нади да можда стижу боља времена.

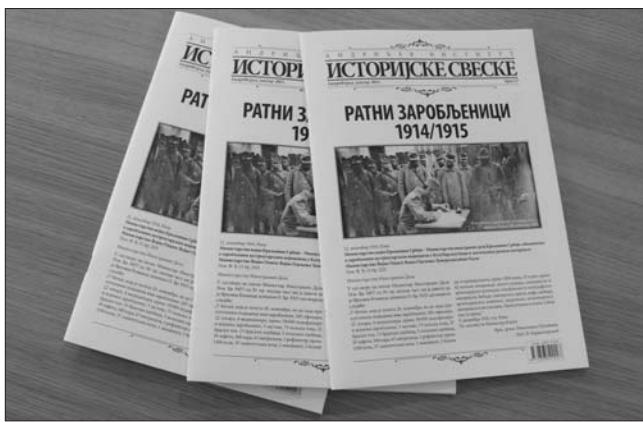
И тако је касаба у којој су сви зидови танки, сва одјела похабана, приче тешке, а љубави трагичне, подносила терет свог идентитета кроз вијекове!

*Ивана Лакић (1997)
ученица четвртог разреда
Средње школе "Иво Андрић" Вишеград*

Тако су у овај број уврштени извјештаји са српског фронта 1914. године, објављени у Српским новинама, Илустрованом листу, Правди, Стражи, те пет текстова објављених у Политици.

Перишић је издвојио и текстове о Гаврилу Принципу у Тамници, те о Првом свјетском рату у забиљешкама савременика.

- Објавили смо и занимљиву биљешку из села Текериша, подно Цера, где је 1928. године подигнута спомен костурница погинулим борцима Церске битке. Ту су похрањене и кости једног српског војника, пронађене испод стабла брескве. Утврдили су да је коријен израстао из коштице брескве из грла војника, појаснио је Перишић, додавши да је поодрасло стабло пренијето уз спомен костурницу и прозвано војниковом бресквом.

Др Боривоје Милошевић је истакао да су "Историјске свеске" за кратак период постале препознатљиво и цијењено штиво међу читаоцима, а посебно по објављивању оригиналних документа, а др Светозар Рајак је нагласио да су оне историјске поруке, јер из заборава наше историје извлаче бројне битне ситнице.

- У овом броју се посебно афирмише морални значај прве велике битке у Првом светском рату, која је 1914. године вођена на Џеру, истакао је Рајак.

Др Мирослав Перешић је најавио да ће "Историјске свеске" у наредним бројевима објавити извештаје са ратишта Првог светског рата објављене у аустроугарској, британској и француској штампи.

Прича о "Баби Вишњи" у 12-том броју

Септембарско издање "Историјских свесака" посебно је посвећено великому страдању Срба у Првом светском рату.

Промовишући девети број "Историјских свесака", уредник у "Соколу" и Издавачкој кући "Дабар" Митрополије дабробосанске, Славко Хелета рекао је да девети број часописа обилује оригиналним документима у вези са Првим светским ратом.

"Тематски се дотичемо Првог светског рата и периода послије Сарајевског атентата", рекао је Хелета.

Он је додао да је објављена и комплетна прича о баки Вишњи Мосић, која је уочи Првог светског рата на разне начине и кришом помагала члановима Младе Босне, жени-хероју коју је краљ сврстао раме уз раме са солунским добровољцима.

У овом броју објављени су записи о страдању Срба у Горњем Подрињу и на Романији, који уједно треба да подстакну све да се стратишта из великог рата уреде и достојно обиљеже.

Хелета је рекао да се у тексту о злочинима над Србима у Горњем Подрињу и на Романији могу наћи подаци о терору над свештеником Лазаром Косорићем из Горажда, те да су објављени комплетни спискови солунских добровољаца са подручја општина Чајниче и Горажде.

У овом броју, између остalog, објављене су преписке и телеграми Николе Пашића, Живојина

Мишића и осталих војсковођа који се односе на српски фронт на Дрини 1914. године.

Кустурица: Српска војска је била добро организована

Директор Андрићевог института Емир Кустурица рекао је да је у новембарском броју "Историјских свесака", који је посвећен Српској војсци у Првом светском рату, назначајније то што обилује мноштвом података који поткрепљују идеју да је српска војска била добро организована.

"Хипотетичке теорије говоре да би нас било 40 милиона да нисмо учествовали у рату, али оне, наравно, не вриједе. Користан податак је да ми данас имамо државу која се зове Република Српска", рекао је Кустурица у Андрићграду на промоцији новог броја "Историјских свесака".

Кустурица, који је главни и одговорни уредник "Историјских свесака", истиче да се, сваки пут када у историји долази до ревизије, пале "јувене лампице".

Према његовим ријечима, наводи из "Историјских свесака" још су једна потврда да је одмах иза Балканског рата, посебно са Бугарима и Румунима, дошло до Првог светског рата, али наравно не кривицом Срба.

Кустурица каже да су се у том рату појављивали до тада невиђени ратни генији на европском тлу, да би послије иста та снага, по старом балканском обичају, била трошена на погрешан начин у рату.

Он је навео да је једна од тема једанаестог броја "Историјских свесака" и политика Аустроугарске према Србији 1913. године.

Овај број доноси и Извјештај професора Московљевића о српским ћајима у Русији за вријеме Првог светског рата, историјски извор: *Предвиђање будућности или зашто је Русија ступила у Светски рат*, те текст о страним медицинским мисијама у Србији 1914. године и друге теме.

Шест поглавља у 13-том броју

У читаоници Андрићевог института у комплексу Андрићграда промовисан је тринаести број Историјских свесака, научног часописа који је за кратко време излажења, почев од 5. јануара 2014. године, привукао велику пажњу стручне, али и шире јавности.

Тринаестим бројем, који садржи шест поглавља на 48 страница, Историјске свеске су ушли у другу годину у којој ће, како је најављено, бити публиковани сви најзначајнији документи и радови везани за истину о Првом светском рату.

Главни и одговорни уредник Историјских свесака, режисер Емир Кустурица, раније је најавио да ће овај часопис излазити до краја 2018. године, тако да ће у њему бити уврштени сви значајнији документи, чланци и радови везани за велики рат,

укупљујући и поједини текстови који тематски нај-директније са тим нису повезани.

Централна тема овог броја Историјских свезака је “Ратни заробљеници 1914”, коју су приредили Мирослав Перишић и Александар Марковић, у оквиру које је објављено 19 оригиналних докуметната који сведоче о судбини заробљеника у Русији, Аустроугарској и Србији. Посебну пажњу привлаче подаци наведени у извештају о исходу Колубарске битке и броју заробљених аустроугарских официра и војника, те о броју заплењеног оружја.

Објављена су и три ауторска текста: “Руски минско-торпедни морнарички одред у Србији 1914-1915”, аутора Бранка Богдановића, “Покушаји стварања српског четничког одреда руске царске армије у Првом светском рату”, чији је аутор руски историчар Јарослава Вишњакова, те текст “Рађање идеје словенске заједнице у Русији”, аутора Алексеја Тимофејева.

У овом броју Историјских свезака објављена су и два прилога посвећена посетама чувених режисера Куарона, Тавернија и Никите Михалкова Андрићграду, где их је крајем јануара режисер Емир Кустурица упознао са идејом града од камена и Андрићевог инситута.

Почетком ове године Андрићев институт је објавио први том Историјских свезака, у коме је укоричено свих 12 бројева објављених 2014. године.

Лондонски Тајмс о Србији 1915.

Први прилог у 14. броју “Историјских свесака”, под насловом “Лондонски Тајмс о Србији 1915.”, у преводу Маше Милорадовић, представља први од укупно три наставка, колико ће бити објављено у “Историјским свескама”.

“Реч је поглављу из 7. тома *Тајмсове историје рата*, објављене 1916. године, посвећеном потресној судбини Краљевине Србије, а чији садржај испуњавају описи стања крајем 1914. године, епидемије тифуса, великом повлачењу у Солун и бројним другим догађајима из 1915. године”, речено је на данашњој промоцији у Андрићевом институту.

У редовној рубрици “Документа”, историчари Мирослав Перишић и Александар Марковић објавили су неколико значајних докумената о теми “Ратне избјеглице”.

Први од докумената је “Закон о помоћи не-вољним у рату”, који је донијела Народна скупштина Краљевине Србије 10. децембра 1914. године.

Међу документима објављеним у фебруарском броју “Историјских свесака”, посебну пажњу за-врјеђује извештај министра унутрашњих дјела Љубомира Јовановића упућеног предсједнику владе

Николи Пашићу о избјеглом становништву са подручја где су вођене борбе у јесен 1914. године.

“Из Београда је избегло готово целокупно становништво око 85.000 људи; из округа београдског склонило се 80.000 људи; у округу подрињском који је бројао око 252.000 становника своје становништво је напустило своја огњишта; из округа ваљевског избегло је 107.000 становника; из округа ужичког избегло је 75.000 становника; из округа рудничког избегло је 44.000 становника.

Од избеглог становништва нешто се вратило својим домовима и то највише до 315.000 становника. Остали су још по збеговима. Становништво које се вратило кућама нашло их је делимично попаљене, делимично порушене и опустошене”, ријечи су министра унутрашњих дјела којима је децембра 1914. описао драматично стање у Србији.

У фебруарском броју “Историјских свесака” историчар Горан Милорадовић у два своја прилога бави се српском пропагандом у Русији 1916. године и првим неуспјелим покушајем стварања југословенске војске у Русији 1916. године.

“Садржајно, посебно вредан пажње је до сада непознат извештај Александра Белића и Станоја Станојевића објављен у оквиру прилога о српској пропаганди у Русији 1916. године”, наглашено је на данашњој промоцији у Андрићевом институту.

Једна од тема овог броја је и заборављена легенда, велики пријатељ Србије - доктор Едвард Рајан, који је, у најтежим данима за српски народ 1914. године, дошао у ратом разорену земљу и помогао рањеним и болесним.

О доктору Едварду Рајану, припаднику добровољне америчке медицинске мисије у Србији, текст је написао Бранко Богдановић.

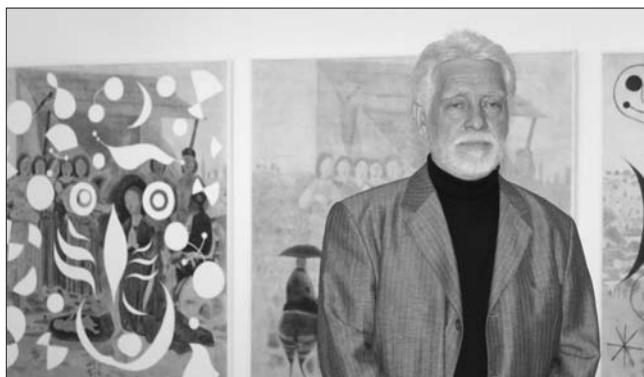
На промоцији је истакнуто да је Едвард Рајан личност која је оставила посебан траг у животу окупiranог Београда у вријеме Првог свјетског рата, јер је он остао у том граду и преузео заштиту над војном и општом државном болницом послије одлуке српске Врховне команде да српска војска напусти Београд.

Јована Боровчанин

Ретроспективна изложба слика Милана Сташевића у Галерији "Лубарда" Андрићевог института, у комплексу Андрићграда у Вишеграду

ДЈЕЛА ПО УЗОРУ ИЗ ПЕТ УМЈЕТНИЧКИХ ПЕРИОДА

У изложбеном простору Галерије "Лубарда" Андрићевог института, након графика Биљане Вуковић, љубитељи ликовне умјетности у Вишеграду и бројни посјетиоци Андрићграда с почетком 2015. године имају прилику да мјесец дана уживају у сликама и графикама Милана Сташевића, редовног професора цртања и сликања на Академији умјетности у Новом Саду.

У одсуству режисера Емира Кустурице, директора Андрићевог института, пригодним ријечима изложбу је 8. марта отворила Горица Ђеђез, организатор програма у Галерији "Лубарда", најављујући током ове године серију изложби реномираних ликовних умјетника из Србије, Републике Српске и региона.

Сташевић је познат по томе што на својим платнима на карактеристичан начин оживљава призоре из историје умјетности, од пећинског сликарства, преко ренесансе, па све до модерне. Уз мотиве чије се поријекло може везати за наивну умјетност, као и за мотиве пећинског сликарства које су користили Пикасо, Миро и Клео, Сташевићово сликарство припада времену и позицији постмодернизма.

Како каже, сваки сликар тежи препознатљивом и оригиналном изразу, уз коришћење постојећих искустава.

- Одлучио сам да на мојим сликама све познато позајмим, да бих био минимално оригиналан. Једна грешка, коју сам направио, било је коришћење новина, тако да сам по томе ипак постао оригиналан. У мојим сликама заступљено је барем пет периода из историје уметности, наравно примењено кроз моју призму. Тако је све постало јако занимљиво и доста оригинално, појаснио је Сташевић, поручивши младим колегама да не треба превише мислiti о оригиналности, већ радити оно што мислиш да је добро.

Поетика простора Галерије "Лубарда"

Када је добио позив да излаже у Галерији "Лубарда", каже, помислио је да је то неки мали, ску-

чен галеријски простор, али се пријатно изненадио величином и укупним амбијентом.

- Мислио сам то је слична Галерија као на Мешавнику па сам планирао спремити пет-шест нових слика. Али, кад су ми рекли да треба спремити слике за излагачки простор од педесетак метара, помислим - одакле ми толике слике? Тако је настала ова изложба која је пресек мог стваралаштва из осам периода, заступљених са по три слике. Ту је 18 слика и три полиптиха, од којих сваки садржи по 12 мањих слика, те три цртежа на новинама, објашњава Сташевић, истичући да му је част што излаже у овој Галерији која носи име по Петру Лубарди, једном од највећих српских сликара.

Сташевић посебно истиче поетику галеријског простора у Андрићевом институту, у коме је по први пут, како наглашава, видио са једног мјesta сва изложена дјела.

- Кад сам видео како су поставили изложбу схватио сам колико је то за мене значајно. Без сваке сумње ово је једна од најбољих и најпрегледнијих галерија на нашим просторима, истиче Сташевић.

Из Пријеворца пут Баната "бјежећи" од јечменог хљеба!

Овај признати умјетник и педагог живи, предаје и ствара на просторима Војводине, а своје породичне коријене води из вишеградског и руђанског краја.

- Моји родитељи и сви моји преци су из околине Бијелог Брда, из малог села Пријеворац. Ту су све куће Сташевића који су се населили, бежећи из Пиве. Изванредан је то крај за пољопривреду, са бројним изворима и шумом, а моји су били мајстори за каје и друге предмете од дрвета, каже Сташевић.

Из родног Пријеворца је, вели, понио коријен своје умјетничке душе која му и данас користи у стваралаштву.

- Кад би мој отац завршио кућу брвнару длетом би урезао иницијале и по неки цртеж, а и мајка је била изузетно надарена у изради народних рукотворина, појашњава Сташевић, додајући да је све то као дјечак напросто упијао.

Одатле, из Пријеворца, Сташевићи су кренули за Банат, за бољим животом.

- Отац је причао да смо напустили Пријеворац да би заменили јечми са хлебом од белог, пшеничног брашна. А данас смо итекако свесни да је тај јечми хлеб неупоредиво здравији од белог, за којим су моји жудели, каже овај умјетник, изражавајући радост што се макар овом изложбом вратио међу своје у завичај.

Славко Хелета

Рогатичанин Ненад Каностревац хобијем лијечи живце

СЕОСКА ИДИЛА НА СУВЕНИРИМА

Ненад Каностревац (57) рођен је у селу Јасик у општини Соколац. Дugo година са породицом живио је и радио у Сарајеву, а у Рогатицу је дошао 1992. бјежећи испред терора кога су већ на почетку рата над сарајевским Србима проводиле "Зелене беретке" и друге паравојне формације.

Као правник за управне послове са вишегодишњим искуством одмах након што је на крају рата оставио пушку, добио је посао у Министарству одбране на раду у Рогатици. Због смањења обима посла, 2002. добио је отказ и ево већ пуних 13 година налази се на евиденцији незапослених.

И док чека било какав посао, Ненад не сједи празних руку. Иако му је очево имање у селу Јасик од Рогатице удаљено скоро 50 километара, дио средстава потребних за своју и егзистенцију породице покушао је обезбедити из узгоја пчела.

- Због удаљености села и лоших година за пчеле у тој дјелатности нисам много постигао. Немам могућности ни за бављење неким другим пољопривредним пословима, а да би нечим "убијао" вријеме и лијечио живце који су све затегнутији, одлучио сам се на оно о чему у млађим годинама нисам много размишљао, али сам знао да негде у мени "чучи" - дрводељство и израда сувенира, прича Ненад.

- Засад су то, додаје он, предмети из сеоског живота. У минијатури враћам сjeћање на старе ку-

ће брвнаре са предметима које су сељаци користили у свакодневном раду. Ту су волујска кола са јармом, саоне, рало, дрљача, виле, грабље и други увијек корисни и већ заборављени предмети. Ту су и мини воденице како сам их ја упамтио одлазећи да мељем јечам у воденицама на Ракитници.

Све је то Ненад сабрао у једно и направио село. Није то његов родни Јасик, него неко које је било смјештено негде дубоко у његовој машти. Засад се оно налази у углу његове "радионице" коју је "отео" од осталих укућана и у њој је од јутра до касних вечерњих и ноћних часова.

Основни материјал за све што радим је дрво. Куће су најчешће од старих пањева. Има ту и мање, траве, али и тврдог дрвета којим уз коришћење боја и љепка покривам моје "куће", воденице и друге објекте. Од дрвета су и моји сељаци и сељанке, краве и волови, коњи и све друго што се налази у мом селу.

Али, то није и све на шта Ненад троши изобиље свог слободног времена. Познат је и по изради дубореза. У тој техници ради познате објекте као што су на Дрини Ћуприја, Острошки манастир, мост на Жепи и најновије капија Андрић града у Вишеграду.

- Засад све урађено углавном поклањам пријатељима и познаницима. Стигли су моје рукотоврите до многих мјеста у Републици Српској и Србији, али и у Њемачкој, Америци, Канади и неким другим земљама. Једног, лијепог дана, можда ћу нешто од овог мога рада и уновчiti, у шали казује овај умјетник-наивац за кога већ многи кажу да "што очима види, то рукама ствара".

Шума

За све што радим основни извор материјала је шума. Уз одмор у природи, она из својих њедрара нуди и много штошта другог. Мени старе пањеве, траву и мањовину. Зато радо у њу одлазим и увијек се задовољан враћам, казује Ненад.

Сретен МИТРОВИЋ

Кустурица о херојима српског филма

ТРЕБА СТВАРАТИ НА ОСНОВУ ВЈЕРЕ

Филмски режисер Емир Кустурица рекао је 7. фебруара 2014. године у Требињу, на панел дискусији о теми "Од фрејма до иконе: литургија и филм", да је култура неопхода да би човјек опстао, јер она ствара цивилизацију, те да хероја српског филма треба стварати на основу вјере.

Кустурица је истакао да је овај скуп један од покушаја да се теме које се тичу човјека и покрећу низ егзистенцијалних питања актуелизују и да

идеја о властитој слици свијета буде идеја о људској оригиналности.

"Апстрактни човјек је увијек јачи од оног рационалног иако препоручујем људима да буду рационални колико морају, али да та идеја о религиозности може да буде као у мом случају тражење Бога у култури", истакао је Кустурица.

Он је додао да је идеја културе, заправо, паралелна или истовремена појави Бога и религиозности, али, како је рекао, не религиозности која се

ширила мачем, него интимом људском која је трајила да се у култури великим дјелима отјелотови оно што човјек у својој најбољој функцији јесте.

Појашњавајући зашто мисли да је судбина филма неизвјесна, Кустурица је истакао да филм има технолошку брзину којом се урушава његова класична форма и да ће он због тржишта које "ждере" све тражити нове облике приказивања, гдје ће се ићи према комоцији, као уништењу филма.

"Бојим се да ће онај класични филм кога ми знамо из прошлог вијека бити сужен у сваком великому граду на неколико мултиплекса, а да ће остало бити телефон, компјутер, телевизија", рекао је Кустурица.

Истичући да хероја српског филма треба стварати на основу вјере, Кустурица је подсјетио да и он прави филм који говори о човјеку који је из-

У Вишеграду и Рогатицији промовисане двије збирке поезије за дјецу Милада Обреновића, познатог пјесника и афористичара из Рогатице

ШАЉИВЕ, ЗАБАВНЕ, БАЈКОВИТЕ И БАСНОВИТЕ ПЈЕСМЕ

Мала сала вишеградског Дома културе 30. априла била је, буквално, претијесна да прими бројне љубитеље поезије, који су присуствовали промоцији двије збирке поезије за дјецу "Ко је јајету тата" и "Чудо невиђено", аутора Милада Обреновића, истакнутог пјесника и афористичара из Рогатице.

Отварајући ово изузетно занимљиво поетско-музичко вече Стојка Мијатовић, предсједник Друштва библиотекара Републике Српске, је нагласила да Милад Обреновић, у својој поезији за дјецу, исказује велику искреност према најмлађим читаоцима.

Збирка "Ко је јајету тата" је примјер добро одабраних тема, мјеста, времена и начина на који се ствара пјесничка слика која ће дјецу заинтересовати, забавити, научити и натјерати на размишљање, истакла је Мијатовићева.

Она је подсјетила да је Обреновић овим збиркама ушао у поезију за дјецу на шаљив, забаван, али

веден из три различите приче и који је несрећну љубав доживио тако да јој на крају посвећује остатак свог живота.

"Заправо његов живот се одвија у времену рата у коме он носи млијеко у своју касарну, а када једном учини добро змији, она му спаси живот. То је обрнуто од очекиваног и од оног што људи, који не читају Стари завјет или не знају Нови, заправо не знају шта је суштинска људска драма", рекао је Кустурица.

Ђакон Ненад Илић сматра да је циљ, уствари, нека врста тражења могућности како литургија да помогне филму, тако и филм да помогне цркви, јер се и једно и друго бави истином и потрагом за човјеком.

"Као што се умјетност бави истином и потрагом за човјеком, тако се и црква бави тиме да очува људски лик и да га држи у вези са највишом вриједностима - са Богом", рекао је Илић.

Он је додао да у таквом садејству имају шансу у вези која се остварује преко личности стваралаštva оних који истовремено и траже истину и имају вриједности којима теже, а свједоче их другима који то не би требало да забораве.

Панел дискусија "Од фрејма до иконе: литургија и филм" одржана је у оквиру симпозијума "Теологија у јавној сфери". Модератор дискује је био Кустурица, а учествовали су и Небојша Ђугалић и Стаматис Склирис.

CPHA

и бајковит и басновит начин, какав се данас ријетко среће у књижевности.

Познати књижевник и књижевни критичар из Пожеге, др Раде Вучићевић је рекао "да нико лепше и боље не негује уметност за младе од културних стваралаца у Вишеграду".

-Милад Обреновић је разноврстан књижевни стваралац, који поред дечије пише родиљубиву и љубавну поезију, као и афоризме. Оно што карак-

терише његову дечију поезију су бројни заборављени, идилични, сеоски детаљи, обичаји и изрази, рекао је Вучићевић, ојјенивши да су његове пјесме за дјецу мудрост, са питањима и одговорима, што дјеца лако препознају.

Поред Ане Шијаковић, најбољег овогодишњег рецитатора Средње школе "Иво Андрић" из Вишеграда, која се овом приликом представила као изванредан интерпретатор, звијезде ове вечери су били бројни чланови литерарне секције Основне школе "Вук Карапић" и дјечије радионице Народне библиотеке "Иво Андрић" Вишеград.

Они су, по изванредном сценарију професорице Миљане Продан, рецитовали Обреновићеве пјесме, предаставивши се и као изванредни пјевачи.

- Од почетка ове године смо имали већ пет наступа, у којима смо поред уобичајеног рецитала убалици драмске и музичке елементе, што је публика препознала као нешто ново и допадљиво. Дјеца вриједно раде и спремамо се за нове наступе, изјавила је Проданова.

Не кријући задовољство изванредно организованом промоцијом Милад Обреновић је најавио да ће му на наредној промоцији у Рогатици бити специјални гости вишеградски основници, рецитатори,

који су, како је нагласио, изванредно дочарали суштину и поруке његових дјечијих пјесама.

- Пјесме у ове двије збирке су спој традиционалног и савременог, јер је данас немогуће избећи ову нову терминологију. Нисам противник тога, али сам против претјеране употребе туђица, на уштрб нашег чистог, српског језика, појаснио је Обреновић.

Организатор промоције била је Народна библиотека "Иво Андрић" Вишеград.

Вишеградски рецитатори наступили су у Рогатици

У препуном холу Основне школе "Свети Сава" у Рогатици, под вођством професорице Миљане Продан, 12. јуна су наступили чланови рецитаторско-музичке секције Народне библиотеке "Иво Андрић" из Вишеграда.

Они су, у занимљивом колажном програму, представили двије збирке дјечије поезије, рогатичког књижевника Милада Обреновића.

На овој промоцији стихове дјечије поезије говорили су вишеградски пјесници Драгица Грубић и Славко Хелета, а пригодне музичке нумере, уз пратњу на гитари, извеле су Ана Шијаковић из Вишеграда и Теодора Ђаковић из Рогатице.

Славко Хелета

Уз јубилеј Музеја Стара Херцеговина у Фочи

ШЕСТ ДЕЦЕНИЈА ПРЕДАНОГ РАДА

Музеј "Стара Херцеговина", који у посљедње вријеме биљеки рекордне посјете, у овој години акценат ставља на припреме за прославу шест деценија постојања коју ће обиљежити у наредној години.

Кроз четири сталне поставке Музеј најбоље свједочи о овом крају Српске, историји, обичајима, именима, поткрепљујући све сачуваним фотографијама и предметима. Поставке "Фоча у прошlosti", "Етнографска поставка", "Битка на Сутјесци" и "110 дана фочанске републике" привлаче све већу пажњу јавности. На годишњем нивоу остваре и по 2.000 посјета.

- У просјеку око 100 до 150 посјетилаца имамо мјесечно. Највише је било ученика из основних и средњих школа у Фочи, а од страних гостију имали смо бројне посетиоце из Србије, Црне Горе, Словеније, Хрватске. Прије неких мјесец и по имали смо групну посету туриста из Чешке, а такође и један новинар из САД недавно је посетио наш музеј, јер он има намјеру да напише књигу о дешавањима на овим просторима прије и послије рата - рекла је директор Музеја Бранка Драгичевић.

Сачувано музејско благо омогућава посетиоцима да доживе и проживе један тренутак давне прошлости фочанског краја, од турског, аустроугарског, до периода свјетских ратова и новијег доба. Драгичевићева додаје да посетиоце највише импресионира историјски период НОБ-а, а да их изненаде богата фочанска прошлост и култура.

- Ове старије који се још сјећају периода бивше Југославије највише привлачи наша поставка из периода НОБ-а, нешто млађе највише интересује "Етнографска поставка", а људе са стране највише интересује поставка "Фоча кроз вијекове", јер је ту највише приказан развој града, од његовог настанка па све до данас - истакла је Драгичевићева.

Са поставком "Битка на Сутјесци" Музеј је у прошлој години обишао неколико музејских установа широм овог краја и регије, а међу најзначајнијима је гостовање у Музеју у Јабланици приликом обиљежавања 71. годишњице битке на Неретви.

Угостили су и бројне изложбе домаћих аутара, или и изложбе из свих крајева Српске и Србије. Сличне активности настављају и током ове године у којој ће се, прије свега, припремати за обиљежа-

вање 60 година Музеја, које се навршавају наредне године, истиче Драгичевићева.

- У овој години настојаћемо да припремимо још неку од наших изложби, а оно што нам је приоритет је да се припремамо за прославу великог јубилеја - истакла је Драгичевићева.

Бројним активностима Музеј "Стара Херцеговина" учествује у бogaћењу културног живота у граду. Дјелатност настављају са жељом да у будућности буду и носилац културног туризма Фоче.

У Андрићграду промовисана прва књига Милана Ружића, "Некад, неко, негде"

НОВО ИМЕ У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ПРОЗИ

У библиотеци књижаре "Или, или", у Андрићграду љубитељи писане ријечи из Вишеграда средином фебруара имали су прилику присуствовати промоцији прве књиге Милана Ружића из Лучана, која је читалачкој публици представљена на прошлогодишњем сајму књига у Београду и за кратко вријеме прихваћена и од читалаца и од књижевне критике.

Представљајући изузетно запажену Ружићеву књигу "Некад, неко, негде", уредник издавачке куће "Штампар Макарије" из Београда, Желиград Никчевић је рекао да се ради о ријетко вриједном ствараоцу, међу мноштвом младих књижевника савремене српске прозе.

-Кад смо добили Ружићев рукопис одмах сам осетио да добијамо ново име у савременој српској прози. Ради се о младалачком, али истовремено и племенитом, искусном, озбиљном и уравнотеженом рукопису. Књига је истовремено интелектуална, духовита и ироничана, а што се тиче нас као

Некад хотел, данас музеј

На мјесту где је сада Музеј "Стара Херцеговина" некада је био хотел "Герстл". Саграђен је у аустроугарском периоду 1906. године, а његови власници били су брачни пар Самуел и Каролина Герстл. Хотел је имао 24 собе, а срушен је 1944. године. Хотел "Вучево" саграђен је на истом мјесту, а 1956. године адаптиран у музеј. У етнографској поставији музеј чува посуду у коју се стављао жар и то је некада било једино грејно тијело соба хотела "Герстл".

Радмила Ђевић

народа у Србији и Републици Српској, Ружић познаје једину српску културу, нарочито српске прозе, истиче Никчевић, појашњавајући да он са тим знањем чини помаке, што је значајан допринос Андрићевом високом нивоу наше прозе.

Никчевић додаје да Ружић својом књигом успјева да се високи прозни критерији одрже.

-Зато је он даровит писац пред којим је будућност, закључио је Никчевић.

Књижевница Катарина Брајовић је нагласила да је пред читаоцима значајна књига пратких прича које су прелаз из исповједне лирске прозе до епике.

-То је нека врста младалачке мудrosti. Таква дела се очекују од искуснијих стваралаца који су објавили много наслова, рекла је Брајовићева, истичући да је Ружићева књига испуњена апсурдом, да један млади писац у свом првом наслову даје тако занимљива тумачења стварности, свакодневнице и разних ситуација.

Милан Ружић је појаснио да га је за објављивање ове књиге охрабрио Матија Бећковић, те да са нестрпењем очекује реакције читалаца, које су за сада више него повољне.

-Својим причама сам хтео да обновим стари дух из времена у коме су се поштовали наши свеци и наша култура, без чега нема ни обичног бивствовања, каже Ружић.

Вођен литературом нобеловца Ива Андрића желио је да своју прву књигу прво промовише у Вишеграду.

-Лучани су, ипак, преовладали јер је то моје родно место. Наравно, част ми је да се моје име на било који начин веже са великим Андрићем, који је мој узор, појаснио је Ружић, додавши да промоција књиге у Вишеграду, у комплексу Андрићграда, за њега много значи, изразивши наду да ће се још који пут са љубитељима књижевности сусретати у граду нашег јединог нобеловца.

С. Хелета

ПОЕТСКА СТРАНА

*Још једно признање пјесницињи
Драгиџи Грбић*

СРЕБРНА ПОВЕЉА “ПАНОНСКОГ ГАЛЕБА”

На 25. међународном фестивалу поезије и пјесника “Панонски галеб”, у организацији Српског завичајног клуба “Слога” из Суботице вишеградска пјеснициња Драгиџи Грбић освојила је другу награду и сребрну повељу у конкуренцији пјесника из иностранства.

Грбићева је награђена за пјесму “Заклетва”.

A. C.

КАДА СУСРЕТ СЕ БЛИЖИ - Након 20 година

Трнци крену уз ноге -
као пред пут
лептирићи у stomaku залепришају,
планови се све више зноје -
нестрпљиви
да се поздрављају!

Лице за љубљење
румен већ хвата
чешаљ запиње
и кроз ријетку косу,
у оку слика,
у уху драги глас
док познати мирис
ћарлија у носу!

И сусрет све ближи
дозива дане
дозива игре
недоигране -
задаће преписане
учитеље насмијане -
нас - раздрагане!
Родитеље поносне
и нас радосне!

Па сад -
када сусрет зове
не морамо измишљати разлоге нове.

А, како ћемо се
препознати?
Само у очи треба гледати!

Па да осјетиш
незаборав:
дјетињства и завичаја -
у топлини првог загрљаја!

Божидар Шкобић - Чика Бошко

Стихови из ђачке торбе

НА СЕЛУ КОД БАКЕ

На селу код моје баке
Не требају жваке
Бака има храну здраву
Јер има Милуљу краву.
Она даје млијека госта
Па код баке нема поста
Само једи кајмак, сир и млијеко
То нам је и ћего реко.

Порашићеш ко јелика
И бити чвршића од челика
Бака има јаја домаћа
То воле моја браћа.

Стефан, Милош и Никола
На селу би појели вола
Сва домаћа храна, куд ћеш даље
Зато нас мама на село шаље.

Ког ћеда смо због пришута иши
Тамо нема паштета, салама ни вириши
Воће и поврће једемо стално
Ћедо каже то је непрскано.

Пије се изворска вода
Бака каже није из водовода
На селу имају и роде
Зато маме дјецу у школу воде.

Јована Танасковић
Ученица другог разреда
Основне школе “Вук Караџић”-Вишеград

Стихови вишеградског пјесника Божидара Шкобића и на јапанском

УВРШТЕН У ЗБОРНИК СВЈЕТСКЕ ХАИКУ АСОЦИЈАЦИЈЕ

На адресу вишеградског пјесника Божидара Шкобића ових дана је стигло лијепо признање из Јапана - земље излазећег сунђа.

- То је прави мали пјеснички дар. Моја кратка пјесма уврштена је у овогодишњи зборник поезије “Свјетске Хаику асоцијације”, каже Шкобић који истиче да је то за њега велика част и једно од најдражијих признања.

C. Хелета

СЈЕЋАЊЕ НА ВЕЛИКИ РАТ

Сећање на Велики рат

БОСИ КРОЗ ХЛАДНУ ШКУМБУ И ВОЈУШУ

Божидар Авакумовић (1892-1984) из села Северово код Ариља био је учесник балканских и Првог светског рата. Он је као омладинац мобилисан у Балканском рату и провео осам месеци у Овчем пољу у Македонији. Касније је отишао у војску у Ваљево, где га затиче Велики рат. Као војник прослављене Дринске дивизије седамнаестог пукова прошао је борбе на Јеру, Колубари, Мачковом камену, Сувобору и Кајмакчалану, у којима је српска војска извојевала велике победе и задивила читав слободољубиви свет моралом и храброшћу.

Крф 1917. - Божидар Авакумовић (стоји) и његов рођак Божидар Јоковић

Сећам се дедине приче о повлачењу српске војске преко врлети Албаније и невиђеним мукама и страдањима које су том приликом доживели. Просечна висина планина преко којих се прелазило била је 1.800 метара и није било ниједног ваљаног пута. Резерве хране које су понели на пут биле су довољне за девет дана. Пратила их је глад, изнемогlost, страшне болести, сурова зима, напади наоружаних Арнаута и пљачке, упркос заштити Есад-паше, тадашњег самопрокламованог председника албанске владе.

“Онако изнемогли газимо боси хладне реке Шкумбу и Војушу. Ко се одмах обу, падао је мртав

од изнемогlostи и слабе циркулације. А онај ко је још мало продужио бос, па полако навукао чизме имао је шансу да преживи. У торби данима немам ни мрву хлеба. По ко зна који пут кренем руком не би ли нашао неку мрвицу, али узалуд”, причао је деда.

Често је говорио о боравку на Крфу и гостопримству грчког народа. Ту су се опорављали и лечили од тешких борби и албанске голготе. Пуковник Јанићијевић, коме је деда био посилни, предложио му је да иду заједно на лечење у Бизерту, луку у Тунису, где су постојале савезничке болнице. Али деда није пристао. Остао је са војском на Крфу, да би био ближи Србији.

Блага острвска клима донела је чудан опоравак српској војсци. Медицински надзор, одговарајућа исхрана, нове униформе и оружје, добијено од савезника, вратили су им морал. Становници острва дивили су се вољи са којом су војници вежбали, а деда је причао да су им управо напорне војничке вежбе и јачање тела потискивали сећање на патњу кроз коју су прошли.

Посебно је био поносан на његову Дринску дивизију која је после тешких и крвавих борби освојила брдо Кајмакчалан и тако отпочела пробој Солунског фронта. Цену ове победе је високо платила, јер је њен биланс био пет хиљада погинулих и рањених војника. И деда је у једној од тих борби повређен задобивши контузију од топовске гранате, због чега је месец дана провео у пољској болници.

Међу свим тим бурним ратним догађајима, о којима сам као дечак волео да слушам, на мене је утисак оставила његова прича о повратку кући после шест година ратовања, коју је казивао са неком посебном сетом. На уласку у двориште испред куће среће шестогодишњу девојчицу. Деда је пита: “Чија си ти мала”? Она му одговара: “Ја сам неког Божа Авакумовића”. “А где ти је отаџ?” наставља деда. “Он је у рату”, узвратила је девојчица. Деда први пут узима у наручје своје дете и сузних очију је носи у кућу. То је била моја тетка, дедина најстарија ћерка Румена.

Имао сам част да 1977. године, приликом обележавања шездесетогодишњије пробоја Солунског фронта путујем у Грчку са дедом и четрдесетак преживелих носилаца Албанске споменице, обиђемо сва места и евоцирамо успомене на славне догађаје из наше историје.

Дирљив је био долазак старих ратника у Агиос Матеос на Крфу где се налази масиван споменик страдалим борцима Дринске дивизије, подигнутог

на земљи грчког сељака Јаниса Јанулиса. Поред тог споменика на коме су уклесани стихови поручника Владимира Станимировића: "На хумкама у туђини, неће српско цвеће нићи, поручите нашој деци нећемо им никад стићи", старци су плакали као мала деца и набрајали имена својих сабораџа који су оставили кости на овом острву. У сећању ми је остао урезан говор једног старог солунског ратника испред Маузолеја на острву Видо. Обраћајући

се нама млађима, углавном унуцима солунаца, који смо стајали са стране, изговорио је: "Ми од вас не тражимо ни плате, ни пензије, ни било какве привилегије. Већ тражимо да пренесете како је било, да се ова наша голгота и херојство никада не забораве".

*Урош Авакумовић
(Политика)*

МАЈКА КОЈУ КРАЉ НИЈЕ ЗАБОРАВИО

Краљ Петар Карађорђевић је до краја живота крај себе држао чарапе које му је под Везировим мостом дала Макрена Спасојевић.

Често су кроз историју најбољи српски синови и кћери полагали своје животе на браник отаџбине. У Првом светском рату је страдало преко 1,2 милиона Срба, било у директним борбама, повлачењу преко планинских гудура Албаније, од епидемија заразних болести или у реперкусијама окупатора после повлачења. Попут Косова, сећање на Велики рат биће уграђено у темеље српског националног идентитета.

Једна од нарочито потресних прича великог рата која је одолела збуни времени и избегла трули задаци заборава јесте прича о Макрени Спасојевић, која на нарочит начин симболизује трагичну судбине српске жене и мајке, али и целог српског народа у тим несрећним временима. Њена прича слична је причама многих мајки, који су своје мужеве и синове послале на фронтове отаџбине. Многе, боље рећи већина, нису дочекале да им се њихови најмилији врате. Судбина мале породице Спасојевић представља парадигму српског страдања у Великом рату и само је једна кап у српском страдалном мору. На један еклатантан начин приказује домете и карактер српског страдања тог периода. Попут Спасојевића из Словца, многе породице су затрте. Остало је само сећање.

Удовица из Словца, малог ваљевског села, Макрена Спасојевић имала је сина јединца, Маринка, којег је сама подизала од 4. године, будући да јој је муж рано преминуо од болести. Израстао је да буде понос и дика својој мајци, у снажног и стаситог младића, који је попут осталих својих другова и тадашњих херојских генерација српске омладине пошао у рат за одбрану отаџбине и ослобођење својих супародника. Макрена га је испратила са радионишћу и стрепњом. Из Балканских ратова, Маринко се вратио са медаљом на понос своје мајке и отаџбине. Мајка му је већ планирала женидбу на јесен. Само да сина изведе на прави пут, да изроди децу, да јој се кућа не затре, била је њена опсесија откако је остала удовица. Међутим, судбина је хтетла да Маринко уместо бурме, поново прст стави на обарац. Почекео је Велики рат. Рику волова, дечју

прајају, села и весеља опет је заменио мукли звук пушака и топовских граната.

Како Маринко дуже време није слao писма кући, са нешто хране и вуненим чарапама, мајка је кренула у потрагу за својим сином. Узалудно и безуморно тумарала је ратним бојиштима, покушавајући да нађе свог јединца, без успеха. Најпосле је почела пратити краља и његову околину, будући да је стари краљ Петар често боравио на фронтовима, храбрећи војску да истраје у борби. Касније, Макрена је мислила, ако се сва војска повлачи ка Косову, ту се мора наћи и њен син. Није га било. Наставила је даље. Похабане одеће, изморена и измрцварена дугом потрагом, најпосле је са српском војском кренула пут повлачења ка Албанији, увек на опрезу и увек пратећи бескрајне колоне српске војске, како не би, којим случајем угледала свог сина. Никада није наишао, оштро мајчино око то не би пропустило. На прагу Албаније, код Везировог моста, пажљиво је пратила изнемогле војнике, а једном од њих, који ју је много подсећао на сина, дала је мали завежљај хране који је спремила. Чврсто стежући оне вунене чарапе које је исплела, са сузама у очима, мајка се стидела што ће сину само вунене чарапе предати када га угледа. Била је чврсто уверена да је жив

Стајала је ту, гледајући измрцварене војнике, који се, као живи лешеви, у неком летаргичном сну, крећу путем смрти. Маринка није било међу њима. У једном тренутку, преко моста је кренуо краљ Петар, болестан и промрзао. Макрена је, видевши краља, понудила чарапе које је чувала данима, уз аманет да јој пронађе сина и пренесе мајчину љубав и поздраве. Краљ је обећао. Међутим, Маринко је своје кости оставио у планинским гудурама Албаније, а да то његова мајка није сазнала. Пролазећи кроз суворе албанске врлети, краљ није скисао с мисли Маринка и његову мајку, свуда је тражио и покушавао, и најпосле је пронашао Маринку са својим друговима смрзнутог поред ватре која је још увек тињала. Оболели краљ се тада онесвестио. Ветрови рата су однели Маринку, а да није ни пунолетство дочекао. Краљ Петар није имао снаге да писмо пошаље у отаџбину, да обавести Макрену о смрти јединца, али жалосну мајку није заборавио. Чувао је вунене чарапе, надајући се да

ће по повратку у Србију, сам, мајци рећи о сино-вљевој судбини.

Макрена се, у међувремену, вратила у Словац где сесместио мањи аустријски одред. У село су стално пристизале црне вести и тела преминулих. Омладинску грају и смех заменили су лелек и кукњава њихових родитеља. У нарицању за својим раније умрлим супругом и погинулим младићима из села, предњачила је Макрена. На аустријске рањенике је то остављало нарочито тежак утисак, на смрт у туђој земљи, где их нико не зна и где нико неће зажалити. Један од њих је на самрти је заветовао своје другове да га испрати баш Макрена, која га је толико подсећала на његову мајку. Међутим она је одбијала све док јој нису рекли да је то била последња жеља умрлог младића. Тада је пристала. Нариџала је дugo и тешко, као никада до тада, знала је мајка у свом срцу да Маринко више није међу живима. Плакала је за сином, на гробу другог човека, непријатељског војника, и када је ковчег спуштен у раку она је посрнула и упала у гроб. Када су је извадили више није била жива.

После рата, по личној жељи старог краља Петра, у Словац је отишао државни саветник Илија Ђукановић да пронађе Макрену Спасојевић. Није је затекао живу. Макрена је умрла по првој зими после повлачења српске војске. До своје смрти није ништа сазнала о свом сину.

Жалосна судбина ове породице на болесног краља је оставила тежак утисак. Одлучио је да од сопственог новца сагради споменик Макрени и Маринку Спасојевићу, и тако их сачува од заборава. Први пут је забележено да је један краљ подигао

споменик својим поданицима. На споменику је писало: Овај споменик подиже Петар Карађорђевић Макрени која лежи овде и њеном сину Маринку који се вечним сном смири у гудурама Арбаније.

После Другог светског рата споменик је срушен. Мало ко је, од послератних власти, размишљао ко су Маринко и Макрена Спасојевић, више им је сметало име омрзнуте династије, краља и државе. Свако сећање на прошла времена, монархију и династију морало је бити затрто, а све њихово отето.

Шездесет и пет година касније "Друштво српских домаћина", на челу са Нићифором Аничичем, поново је подигло споменик Макрени и Маринку, показујући да још увек у српском народу има спремних и вољних за несебична дела, као што је некада учинила и Макрена Спасојевић, која је на браник отаџбине дала једино вредно што је имала.

*Стефан Брагоњић
www.akademskikrug.rs*

СЛИКАО СОЛУНЦЕ, ПА ОСТАЛИ ЖИВИ

Пред пробој Солунског фронта славни ратни фотограф Риста Марјановић фотографисао је војнике из родног села његовог оца Драгојла, Раденковића у Мачви, и охрабрио их да ће сви доћи кући у слободну Србију, што је била истина.

И данас у мачванском селу Раденковићу причају потомци славних војника у балканским и Првом светском рату како је 44 војника, официра и подофицира преживело ратне страхоте од 161 мобилисаног из села.

Једнога дана на војишту се налазио славни ратни фотограф Риста Марјановић и срео се са војницима још славнијег Шестог пуковника Дринске дивизије у којој су претежно били Мачвани. Било је то уочи пробоја Солунског фронта. Ристу су препознали српски војници родом из мачванског села Раденковића а у име њих обратио му се наредник Иван Филиповић:

"Господине, да ли сте ви Риста Марјановић, син Драгојла Марјановића, родом из села Раденковића, срез мачвански, округ подрињски?"

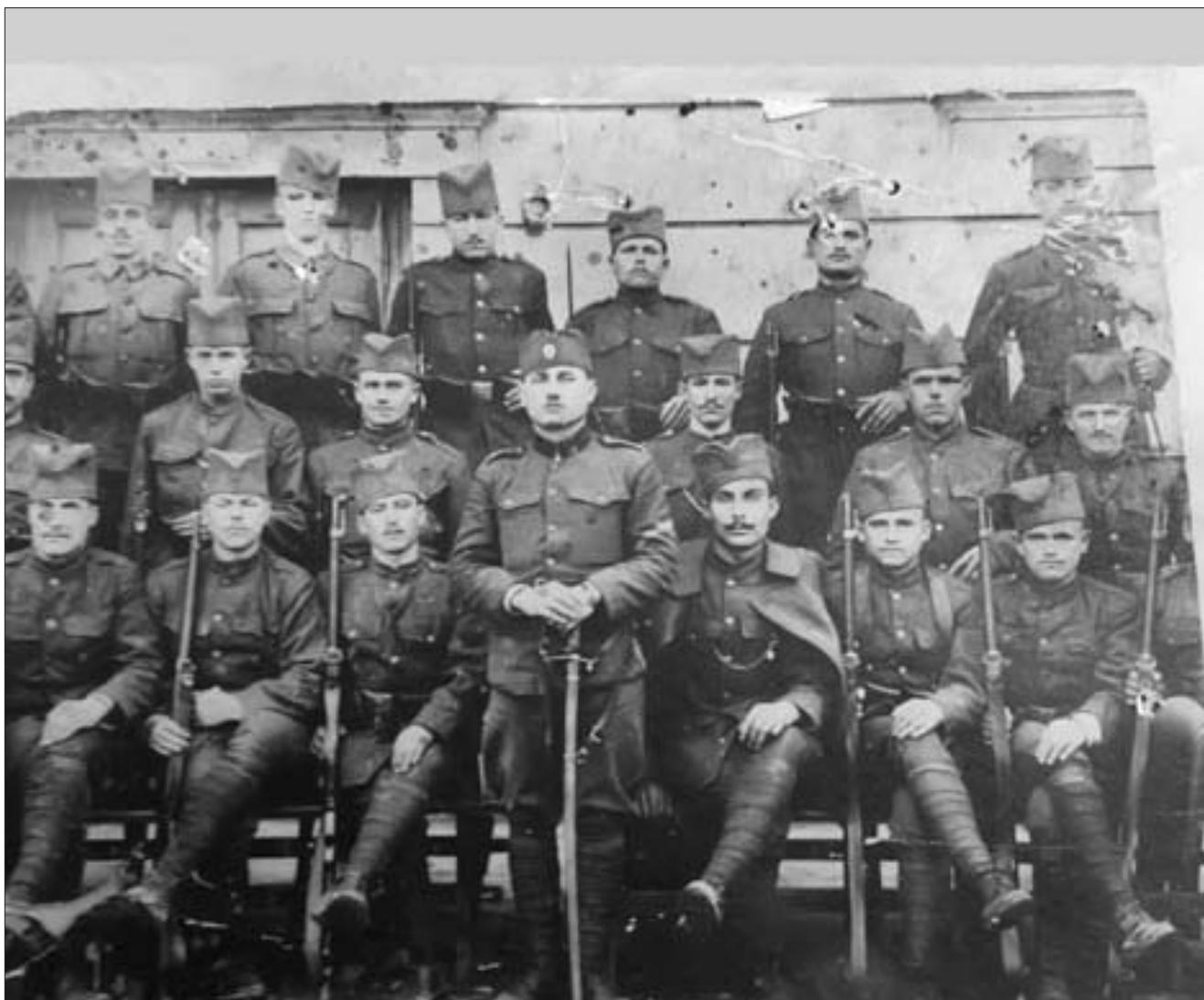
Риста се мало трже и одмаче, видевши пред собом стаситог и отреситог српског командира узврати:

"Јесте! Мој отац Драгојло је родом из Раденковића. Он је житни трговац у Шапцу и ја сам се тамо родио. Био сам у Раденковићу као дете код стричева и браће. А, ви сте наредниче из Раденковића? Колико вас има што браните Србију?"

"Јесам, ја сам Раденковац! Овде нас је тридесетак! Има нас још у другим јединицама. У коњици, у артиљерији... Не знамо ко је жив, а ко рањен. Највише нас има који су пали за Србију. У рат нас је пошло више од 160. Ко ће доћи кући жив сам Бог зна. Али, господине овде о томе нико не размишља. Нама је важно да нам Србија буде слободна. Да наша деца живе у слободи, па макар сваки десети дошао кући".

Саслушавши ово, Риста рече:

"Наредниче, окупи све који су из Раденковића да вас slikам и видећеш сви ћете који буду на слици доћи кући живи и здрави. Слике ће те добити за који дан и понети са собом."

Војници шестог пук Дринске дивизије

Наредник Иван Филиповић га је погледао са неверицом, али је ипак позвао своје Раденковиће (тако се у Раденковићу називају мештани из овог села) да се заједно сликају. Некима је то била прва фотографија у животу.

У пробој Солунског фронта српски војници из Раденковића кренули су са сликом у недрима коју им је поделио Риста Марјановић. Од укупног броја погинулих српских војника у пробоју Солунског фронта (4.643) њих 3.804 је из Дринске дивизије, а највише је страдао Шести пук у коме су били ратници из Раденковића. За дивно чудо сви који су били на фотографији Ристе Марјановића дошли су кући живи готово сви са неким одличјима за храброст. Овом приликом помињемо и њихова имена: Иван Филиповић, Пантелија Сеизовић, Милан М. Владисављевић, Милосав Берић, Алекса Ђорђић, Живан Станић, Радивој Јовановић, Никола Јанковић, Живан Пантелић, Драгутин Јанковић, Павле Димитријевић, Иван Корлатовић, Живан Першић, Милорад Рудић, Душан Личанић, Ђура Станић, Сава Филиповић, Џветин Берић, Милан Туфегџић..

Да подсетимо, Риста Марјановић је рођен у Шапцу 1885. године где је завршио основну школу

и гимназију. Сликарство је учио у Београду код чувених Бете и Ристе Вукмановић, а затим се определио за фотографију и постао славан као фотографтер у Паризу где је 1917. године његову изложбу фотографија отворио председник Француске Ремон Поенкаре. Ристине фотографије су биле жива реч о борби српског народа за слободу којима је анимирао савезнике да се више заложе у помоћи српској војсци.

Међутим, његова фотографија на којој жене гурају топ српској војсци наишла је на осуду српских официра приликом укруџавања у Драчу за Крф.

Један од поручника га је прозвао оштрим речима:

“Господине Марјановићу, срам да вас буде, обрукали сте српску војску са вашим сликама на којима сте показали како нам жене гурају топове...”

Риста је на то мирно одговорио и прошао:

“Господине поручниче, и жене су народ! И оне имају право да се боре за слободу своје земље и деце! То је свет лепо прихватио, само ви то не знate”.

*Миомир Филиповић
(Политика)*

АКТИВНОСТИ “СОКОЛА” И ЊЕГОВИХ СЕКЦИЈА

Српско соколско друштво “Соко” из Добрена код Вишеграда на подстицај и уз благослов Митрополита дабробосанског Николаја основано је 1998. године, чиме је обновљем рад некадашњег соколског покрета у Вишеграду, који датира из 1908. године. Крајем 2008. године, низом манифестација и свечаном Академијом, обиљежен је велики јубилеј, 100 година “Сокола” у Вишеграду

Настављајући изворну традицију ССД “Соко” Добрин-Вишеград има за циљ његовање духовности, спортског и културног аматеризма, као и традиције и културе свог краја. Кроз бројне програме и активности ССД “Соко” настоји одржати постојећа и склапати нова пријатељства са сличним друштвима и КУД-овима из ближег окружења (Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора, Македонија, Словенија и Хрватска), као и из земаља у којима је Соколски покрет нарочито био и још увијек је развијен (Чешка, Словачка, Украјина, Грчка, Бугарска...).

ССД “Соко” броји око 250 активних чланова, већином младих, који се окупљају и стваралачки дјелују кроз више секција:

СПОРТСКА СЕКЦИЈА “БАМБИ-СОКО”,
РЕЦИТАТОРСКА,
ДРАМСКА,
СПОРТСКА,
ИЗДАВАЧКА,
ГРАЂЕВИНСКА,
ХУМАНИТАРНА и
СЕКЦИЈА КУЋНЕ РАДНОСТИ.

ССД “Соко” активни је чинилац културног и спорстког аматеризма у општини Вишеград, предводник је духовне сарадње са манастиром Добрин и Добринска Ријека, а својим програмима и наступима постало је препознатљиво на ширем регионалном плану, преко значајних наступа чланова и секција широм Републике Српске, Србије и других земаља.

ССД “Соко” је стални пратилац и учесник бројних духовних и културних садржаја, приредби и манифестација у склопу манастира Добрин и Добринска Ријека, као и у бројним храмовима и манастирима Епархије дабробосанске.

ССД “Соко” је 2003. године основао Међународни Сабор фолклора, који је од 2012. године, након што се фолклорна секција, кроз коју је продефиловао велики број дјечака и дјевојчица, припојила КУД-у “Бикавац” из Вишеграда, постао општинска културна манифестација.

Почев од 2010. године колективни члан Сокола и његове спорске секције постаје дотадашња школа фудбала “Бамби-Соко” из Вишеграда, која броји око 100 чланова, чиме су спортске активности подигнуте на знатно већи ниво.

ССД “Соко” Добрин посједују кадровски и организациони потенцијал, што је потврђено на бројним манифестацијама, такмичењима и приредбама.

Сви пројекти у оквиру ССД “Соко” финансијски се координирају, а средства се троше намјенски и врло одговорно. Главни финансијери Сокола су Митрополија дабробосанска, Општине Вишеград и предузећа “Хидроелектране на Дрини”-Вишеград.

Српско соколско друштво “Соко” Добрин-Вишеград, као непрофитна и невладина организација ради на афирмацији спорта, духовности и културе међу младима.

Споршка фудбалска секција “Бамби-Соко”

“Бамби-Соко” израста и формира се из школе фудбала “БАМБИ”, која је настала 2008. године, с циљем окупљања што већег броја дјеце. Иницијатива је базирана на опредјељењу да се дјечаци, али и дјевојчице, усмере да своје слободно вријеме проведу што квалитетније, бавећи се спортом, боравећи у спорском окружењу, побољшају своје физичко и ментално здравље.

Септембра 2010. године, “БАМБИ” постаје чланица Српског Соколског Друштва “Соко”- Добрин, као спортска секција “БАМБИ-СОКО”.

Приступањем Српском Соколском Друштву “Соко” читава прича, уз задовољство Управе, родитеља и саме дјеце, добија још једну димензију - духовног просвећења и образовања наших нових генерација.

Развијамо међу дјецом све облике међуљудске солидарности, узајамности и религиозног хуманизма међу свим члановима друштва.

Од самог оснивања кроз тренажни процес прошло је око 200 дјечака, узраста од 6 до 13 година.

“БАМБИ-СОКО” је у сезони 2014/2015 уписао око 95 дјечака годишта од 2002. до 2007.

Већ за кратко вријеме од свог оснивања “БАМБИ-СОКО” је имао изузетне резултате у свом раду, тако да су сада фудбалски турнири ових

генерација на читавој Сарајевско-Романијској регији незамисливи без нашег малог колективи.

У сезони 2014/2015 "БАМБИ-СОКО" одиграва МИНИ-МАКСИ ЛИГУ Златиборско-Ужице регије, ЗИМСКУ МИНИ-МАКСИ ЛИГУ на Палама, Лигу Сарајевско-Романијске регије као и турнире на које смо редовно позивани (Соколац, Рогатица, Пале, Фоча, Златибор...).

У јулу 2014 године одржан је 6 по реду "БАМБИ-СОКО КУП" који је имао Међународни карактер, пошто су на овом Турниру узеле учешће и екипе из Републике Србије.

Уз стално залагање Управе "БАМБИ-СОКО"-ла створили смо веома добре односе са свим фудбалским клубовима у окружењу (Младост, Стакорина, Сутјеска, Олимп итд), клубовима из Србије (Партизан, Црвена Звезда, Слобода поинт итд), из Црне Горе (Бар, Улица итд).

Посебно се поносимо сарадњом са ФК "Трепча" из Косовске Митровице. За Митровдан 2014, наша делегација од 25 чланова била је гост ФК "Трепча" и то је била четврта међусобна посјета, сада већ и традиционална.

"БАМБИ-СОКО" већ другу годину заредом организује Мале витешке соколске игре код Основне школе у Добрину, у настојању да младим члановима врати некадашњи Соколски спортски дух и афирмише некадашња традиционална народна спортска надметања.

Сва ова путовања, нису само спортска такмичења. Наши мали соколаши се могу похвалити да су до сада обишли преко 100 манастира и цркава, од којих су неке од највећег значаја за српски народ (Пећка Патријаршија, манастир Високи Дечани, Соколица, Острог, Храм Светог Саве на Врачару, Бањска итд).

Наше даље активности биће и базиране на правилном развоју дјеце, како кроз спортске, тако и кроз духовне активности које нам прописује Српска православна црква.

Рецитаторска секција

У рецитаторску секцију Сокола су укључени надарени ученици Средње школе "Иво Андрић" из Вишеграда.

Њихове активности везане су за наступе на разним манифестацијама у манастирима Добрин и

Добринска Ријека, посебно приликом организовања Васкршњих академија.

Ранијих годинам, приликом обиљежавања Соколових јубилеја, рецитатори су наступали и на свечаним академијама у Источном Сарајеву и Београду.

Драмска секција

У Драмску секцију Сокола укључени су сви ученици подручне Основне школе "Вук Карадић" из Добрине код Вишеграда. У протеклих петнаестак година кроз секцију је прошло око 150 основаца, од којих су многи у наставку школовања задржали љубав према драмској умјетности.

Редовно, два пута седмично, одржавају пробе, а на пробама се увјежбавају правилна дикција, артикулација гласова, изражавање емоција покретом, мимиком, бојом и јачином гласа, брзином и паузом у говору...

Пред одређене наступе са младим гмумцима увјежбавају се разни садржаји, а у активности су укључени и родитеље, чија помоћ је значајна.

Сваке године у септембру и октобру приређују пригодан програм у подручној школи, поводом почетка школске године, а у октобру за мале друштваре из играонице за дјецу предшколског узраста.

Са пригодним комадима и скочевима редовно учествују у програму Красне славе Соколове секције Кућне радиности - Св. Спиридон, а носиоци су и цјелокупне Савинданске академије у манастиру Добрин.

Наступају редовно на разним приредбама у матичној школи у Вишеграду, у Дому културе Вишеград, на Васкршњој академији у манастиру Добрин, Васкршњој туџијади у Добринској Ријеци,

**Успјех младих фудбалера
“Бамби-Сокола” на меморијалном
турниру “Срђан Томић - 2014” у Соколиџу**

БОРИС ТАНОВИЋ НАЈБОЉИ ГОЛМАН ТУРНИРА

На стадиону Бара у Соколиџу, средином 2014. године одржан је дводневни меморијални турнир у малом фудбалу “Срђан Томић 2014”, кога је у пет узрасних категорија младих фудбалера организовао ОФК “Гласинац 2011”.

Међу 50 екипа учествовале су и дводесет селекције “Бамби-Сокола”, Српског соколског друштва “Соко” из Добротица, постигавши одличне резултате.

Селекција “Бамби-Сокола” 2002. годишта, у изузетнојјакој конкуренцији, освојила је друго мјесто. У финалу су их савладали вршићи Младости из Рогатице. Треће мјесто у овој конкуренцији заузела је екипа Соколиџа, а голман “Бамби-Сокола”, Борис Тановић проглашен најбољим голманом турнира.

Селекција “Бамби-Сокола” 2001. годишта заузела је шесто мјесто. У овој конкуренцији најбољи су били полетарци Соколиџа, испред Младости из Рогатице и Власенице.

Покровитељ турнира била је општина Соколиџ.

C. X.

У Вишеграду одржан 5. “Бамби-куп 2014”

ПОБЈЕДНИЦИ ОЛИМП И БАМБИ-СОКО

У Вишеграду је 5. и 6. јула 2014. године одржан “Бамби куп 2014”, 5. међународни турнир у малом фудбалу за млађе категорије, на коме је учествовало 20. екипа из Србије и Републике Српске.

У дводесетим категоријама преко 240 младих фудбалера из Ужица, Београда, Јајце, Грачанице, Рогатице, Новог Горажда, Пала, Соколиџа, Чачка и Вишеграда показали су завидне фудбалске вјештине.

У конкуренцији генерације 2001. годишта побједник је екипа “Олимп” из Пала која је у финалу

савладала “Бамби Соко”, резултатом 1:0, а треће мјесто освојила је екипа “Јединства” из Ужица, која је побједила Младост из Рогатице резултатом 3:2, након извођења пенала.

У овој конкуренцији за најбољег играча проглашен је Мирко Станојчић из “Бамби Сокола”, најбољи голман је Стефан Ђоковић из “Јединства” из Ужица, а најбољи стријелац, са девет погодака, био је Андреј Ђокановић из “Олимпа” Пала.

У конкуренцији генерације 2002. годишта побједник је екипа “Бамби Соко”, која је у финалу савладала екипу “Младости” из Рогатице, резултатом 1:0, док је треће мјесто освојила екипа “Црвене Звезде” из Београда, побједивши “Олимп” из Пала резултатом 2:0.

У овој конкуренцији за најбољег играча проглашен је Алекса Грачанин из екипе “Бамби Соко”, најбољи голман је Лазар Радојевић из “Црвене Звезде”, а најбољи стријелац био је Лука Јанковић из “Младости” Рогатице, постигавши осам погодака, а укупни побједник дводневног турнира је домаћа екипа Бамби Соко.

Организатор овог међународног турнира био је “Бамби Соко”, спортска секција Српског Соколског друштва из Добротица, а покровитељ општина Вишеград. Спонзори су били: предузеће “Хидроелектране на Дрини”, Јавна спортска установа “Дрина”, БОРС Вишеград, предузећа “Адрија” и “Оморика”, храм Светог Цара Лазара и Кошарашки клуб “Варда” из Вишеграда.

За дугогодишњи рад са младим фудбалерима и остварену сарадњу са “Црвеном Звездом” овај Београдски прволигаш на крају турнира додјелио је специјалну плакету “Бамби Соколу”.

Зоран Сарић

**Сарадња “Бамби-Сокола” са ССПД
“Света Србија” из Београда**

УГОШЋУЈУ 50 МАЛИШАНА

Послије одласка и боравка код сабраће на Којсову и Метохији, испуњени милошћу, неограниченом љубављу и неописивим гостопримством, не чекајући и не одлажући ни трен, Бамбијеви Соколи су похитали да успоставе још један сусрет више.

Приликом посјете Светом манастиру Ђурђеви ступови, Отаџигуман Герасим у члановима Бамби

Сокола је препознао сродно друштво Српском спорском православном друштву "Света Србија" из Београда.

Није било тешко препознати на лицима наше дјеце жељу да упознају нове другаре и да њихови сусрети буду више од пуког спортскогнадметања, који и иначе има само пријатељски карактер. Духовник секције, јереј Драган Вукотић, Александар Говедарица, Миро Вуковић и Хаџи Бранко Никитовић, су били спремни сваког часа поћи у Београд на радни договор и упознавање са идејним творцем оснивања ССПД "Света Србија", истакнутим спортистима Дејаном Томашевићем, Матијом Кежманом, Игором Јанковићем, Гораном Стевановићем, Александром Станојевићем и Миљаном Ђеранићем.

Дводневни сајам спорта на Сајмишту је била идеална прилика да се састанак договори и 29. новембра 2014. године поменута четвртка је кренула у још једну мисију. Отаџ Драган Вукотић се у сваком часу стара и даје нам духовну подршку.

Чекала нас је грађа дјеце која су била испуњена неописивом радошћу. Призор са малих рукометних, одбојкашких, кошаркашких и тениских игралишта изазива у очима сузе радоснице што то све видите и што то још увијек може да буде, а онда имате потребу да се поклоните пред људима који су са том дјецом, а они су између осталог управо људи са којима смо сјели за сто под куполом Сајмишта и у разговору који је и са једне и са друге стране готово исто био замишљен, много, много тога се договорили.

Исте те вечери добили смо позив да будемо поново у Београду у четвртак, 4. децембра на вечери захвалности сачлановима Српског спортског православног друштва "Света Србија". Било би нам драго, рекао је Дејан Томашевић, да будете са нама јер вам је место међу онима којима треба захвалити за оно што и како радите. Није нам непозната лична карта ваше секције "БамбиСокола" и много ми поздравите Оца игумана манастира Св. Николаја у Добрунској Ријеци, Господина Архијереја Јована Гардовића.

На тој вечери приказан је и документарни филм о досадашњем раду овог друштва, али и договорена сарадња која ће се реализовати већ ове године, када Бамбијевцима у госте долази педесетак малишана из Београда.

Записао Хаџи Бранко Никитовић

Сарадња "Бамби-Сокола" са вршићима Црвене звезде

БАМБИЈЕВЦИ У СЕЛЕКЦИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ БОЉИ ОД ЗВЕЗДЕ

Крајем фебруара ове године шест фудбалера "Бамби-Сокола" било је у гостима школи фудбала београдске Црвене звезде.

Бамбијевци су на помоћном звездином стадиону, заједно са младим фудбалерима из Модриче, Добоја и Рогатице, одиграли пријатељску утакмицу са вршићима Црвене звезде.

Мада је резултат био у другом плану, селекција младих фудбалера из Републике Српске славила је резултатом 2:0.

Уз бројну публику утакмицу је пратио и легендарни Звездин фудбалер Владимира Петровић Пижон.

Сарадња селекција "Бамби-Сокола" са школом фудбала Црвене звезде се наставља већ у априлу, када је договорено ново дружење и међусобни сусрет у оквиру турнира на Златибору.

C. X.

Дабар и Соко објавили књигу о поријеклу породице Нешковић од Горажда

СПОМЕНИЦА УНИШТЕНОМ ЗАВИЧАЈУ

Издавачка кућа "Дабар" Митрополије дабробосанске са сједиштем у Добринској Ријеци, заједно са Соколовом издавачком секцијом, у оквиру новоформиране библиотеке "Завичај", објавила је књигу "Нешковићи из Илина код Горажда", чији је аутор Томислав Нешковић, пензионер из Вишеграда.

На овој књизи, која је својеврсна споменица на поријекло фамилије Нешковић од Горажда, њихов живот и егзодус након посљедњег рата, Томислав је радио пуних 10 година, сакупљајући и биљежећи сјећања и предања вишег генерација ове фамилије.

Гораждански Нешковићи воде заједничко поријекло са фамилијама Капуран и Шуко од фамилије Госпић од Жабљака и Пиве, а крсна слава им је Ђурђевдан.

Књига садржи бројне шале, анегдоте и легенде, те сачуване фотографије. Највиједније фотографије ипак недостају јер су нестале у згаришту свих, до темеља порушених кућа, тако да је ово чисто српско село у општини Горажде данас пусто и зарасло у коров.

Село Илино код Горажда је по много чему било специфично. Насељавали су га искључиво чланови фамилије Нешковић, а послије Другог свјетског рата у њему је била и четвероразредна основна школа.

Почев од 1996. године у њему су остали само путељи, зидине кућа и запуштени извори воде, те породично гробље, које је обновљено, пошто је порушено у рату 1992. године.

Данас је ово гробље једино окупљалиште Нешковића и разлог њиховог повременог одласка у завичај.

Славко Хелета

Крсна слава Соколове Кућне радиности

ЧУВАРИ ТРАДИЦИЈЕ СТАРИХ БАКА

У Народном дому манастира Светог Николаја у Добринској Ријеци 25. децембра 2014. године чланице Кућне радиности, Српско соколског друштва "Соко", прославиле су Крсну славу Светог Спиридона Чудотворица.

Чин ломљења славског колача обавио је архимандрит Јован Гардовић. Он је у краћој бесједи истакао значај рада ове Соколове секције на очувању традиције израдом тканих, плетених и везених предмета, по старим мустрама.

-Активности Сокола и његових секција пример је како се добром организацијом, уз окриље

Српске православне цркве, може радити, васпитавати и стварати. Тако тридесетак чланица Кућне радиности, која успјешно дјелује при Соколу, ствара уникатне предмете по узору наших бака, рекао је архимандрит Гардовић.

Пригодним програмом славу су употребили млади глумци из подручне основне школе у Добрину, колективни чланови Соколове Драмске секције.

С. Хелета

У Вардишту одржан 15. Соколов меморијални турнир у малом фудбалу "Драган Грујевић-Гага"

ПОБЈЕДНИК “МЕТАЛ ЛОГИСТИК”

Побједник 15. Соколовог турнира у малом фудбалу, који је од 2014. године године прерастао у меморијал "Драган Грујевић-Гага", одржаног 20. јула у Вардишту, је екипа Метал логистик из Вишеграда, која је у финалној утакмици побједила екипу Бамби, резултатом 6:2.

За најбољег играча турнира проглашен је Игор Мирковић из побједничке екипе, а најбољи стријелац са пет погодака био је Ненад Мучибabiћ из екипе Дентал Сервис.

У име организатора турнира, Српског соколског друштва "Соко" и Издавачке куће "Дабар", награде и признања најуспјешнијим уручио је архимандрит Јован Гардовић, духовник Сокола.

На овогодишњем турниру учествовало је осам екипа из Вишеграда, Вардишта, Ужицам и Мокре Горе, а у склопу пратећег програма надметало се и пет екипа у навлачењу конопа. У финалу екипа Чаролија била је успјешнија од Ветерана Мјесне заједнице Вардиште.

С. Хелета

**Српско соколско друштво “Соко” 2014.
године свечано обиљежило крсну славу
Светог Василија Острушког**

НАГРАДЕ И ПРИЗНАЊА УЗ ЈУБИЛЕЈ

Поводом крсне славе Светог Василија Острушког, Српског соколског друштва “Соко” из Добруна, заслужним појединцима који су се истакли за 15 година од обнове овог Друштва додјељена су признања и награде.

Сребрни орден “Сокола” добили су активни чланови и обновитељи овог друштва у Вишеграду, Александар Савић и Благоје Андрић, као и познати публициста, књижевник и новинар, Радисав Машић из Фоче.

Предсједник “Сокола” Славко Хелета и игуман манастира Светог Николе у Добрунској Ријеци, архимандрит Јован Гардовић су уручили признања најуспјешнијим ауторима кратких вакршњих прича, приспјелим на овогодишњем Соколовом конкурсусу.

Прва награда припада је пјесникињи из Вишеграда, Данијели Жужка, за причу “У души мостови у души вакрсење”, друго мјесто освојила је Теодори Весић, ученици Основне школе “Карађорђе” из Вучића код Раче Крагујевачке, а треће новинар Агенције Срна, Миро Пејић из Сребренице.

—“Соко” данас окупља око 200 чланова, највећим дијелом младих и своје активности проводи кроз седам секција у области спорта, културе и информисања, као његовања народне традиције и духовности”, рекао је предсједник “Сокола” Славко Хелата.

Он је нагласио да дјеловање вишеградских соколаша финансијски и технички подржавају Митрополија дабробосанска, општина Вишеград и Зависно предузеће “Хидроелектране на Дрини” из Вишеграда.

Чин ломљења славског колача обавио је прота Милутин Андрић, уз саслужење монаштва и свештенства вишеградске епархије.

Радоје Тасић

**У Добрину 15. новембра 2014. године
одржане Друге витешке соколске игре**

НАДМЕТАЊЕ У ШЕСТ ДИСЦИПЛИНА

Српско соколско друштво “Соко” 15. новембра 2014. године, код подручне основне школе у Добрину, организовало је Друге витешке соколске игре, на којима је очествовало око 80 основаца из Вишеграда, Добруна и Вардишта.

Такмичари, подијељени у соколске одреде, надметали су се у шест дисциплина: трчање на 50 метара, скоку у даљ из мјesta, бацању кугле, трчању у врећама, борби на греди и навлачењу конопа.

За полетарце Сокола организована су и занимљива такмичења у ношењу јаја у кашикама.

Прије такмичења, учесници игара су посјетили манастир Успенија Пресвете Богородице у Добрину, а на отварању ове спортске манифестације краћом бесједом обратио им се архимандрит Јован Гардовић, духовник Сокола.

Прво мјесто освојио је одред “Тигрови”, други су били такмичари одреда “Пума”, а трећи “Орлови”.

Успјешној организацији игара доприњијели су чланови “Бамби-Сокола” и Соколове Драмске секције.

С. X.

Часопис за духовну и културну просвјету "Соко" из Добрена код Вишеграда објавио 10. Конкурс за кратку Вакшињу причу

"ХРИСТОС ВАСКРСЕ"

Вишеград - Редакција часописа за духовну и културну просвјету "СОКО", Српског соколског друштва "Соко" - Добрин код Вишеграда, објавила је традиционални, 10. Конкурс за кратку причу на тему "Христос Васкрсе".

На конкурс се пријављују необјављене приче, чији су аутори из свих српских крајева.

Један аутор може конкурисати са највише три приче дужине до 150 редова, које се достављају у три примјерка потписана шифром, с тим да посебна коверта садржи рјешење шифре и податке о аутору.

Радови се шаљу поштом на адресу Српско соколско друштво "СОКО", са назнаком за конкурс часописа "Соко", 73247 Добринска Ријека-мана-

стир св. Николаја, а крајни рок за достављање је 10. април 2015. године.

Редакција "Сокола" најуспјешније ауторе наградиће: За прво место са 200 марака, за друго место са 100 марака, а за треће место са 50 марака.

Проглашење најбољих и уручивање награда обавиће се средином маја 2015. године, у Манастиру Светог Николаја у Добринској Ријеци.

Редакција "Сокола" ће одабрати један број квалитетних кратких прича које ће бити објављене на страницама часописа и у оквиру посебног Збирка.

На конкурсу не могу учествовати чланови Редакције часописа "Соко", а додатне информације се могу добити на телефоне број: 058 612-112, 058-630-511, 065 684-040 и 065 536-386.

Редакција "Сокола"

Данијела Жука: Прва награда на Соколовом конкурсу за кратку Вакшињу причу 2014. године

У ДУШИ МОСТОВИ, У ДУШИ ВАСКРСЕЊЕ ХРИСТОВО... ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Нигде ноћ свицима горјела није као на Јабланичком језеру. Вечер кад обавије копрена тамна, они зујањем златну мрежу распредају, од свих фењера Медитерана љепшу. Наизмјеничним трептањем и титрањем у лету, тај необични хор вечерњих гудача чини музiku којој се ни данас отети не могу. Симфонија умиљна и кротка, умирује немир сваки и сваку тугу и чежњу.

Дању би испод моста измилило на десетине једрилица, перјаница бијелих и шарених што ношене погодним вјетром клизе наниже, ка Јабланици. Докони купачи с пажњом би би пратили веселу поворку, мада су све из даљине изгледале као сићушне тачке у јеку најјачег сунца, у подне.

Ми дјеца газали смо по води у гуменим сандалама, и ријетко би се кад одазвали на мајчин зов са обале. Она би неуморно звала на ручак који смо заборавили у својој радости, све док то не би прерасло у њену љутњу. По измаку јаког сунца, отаџ би везивао лозове гране уз чокоте, на подзиди наше куће. Од силног зеленила гране се нису дале спутати, слутећи сладак род. Под плавим теретом савијене, и стабла шљива и крошње шумиле су надолазећим родом богатим. Послијеподневни возвови протутњали би мостом, на тренутак реметећи очеву пажњу. У души слика мајке и оја, у души мостови...

И поново вече на измаку, док се из оближње ромске куће не зачују гласови који се спремају за ковање сача на обали. Ромкиња Ђула би чекићем зналачки ударла у сач, а муж Салко рукавицама

придржавао крајеве потешка сача. За дјетиње очи несвакидашњи призор..

Чамци за кочиће у муљу везани, гегали се на прозирној избистреној води, као уморне патке, отежале и снене. Понеко весло, бачено тик уз чамац, чекало је веслача за нови замах по сафирноме миљу. У пролеће касно, крадом смо узимали та весла и прелазили пријеко на другу обалу, гдје су пружене трешње мамиле јарком бојом.

У јесен језеро би смалаксало одлазећи, због јабланичке бране, сваке године то су били све болнији растанци са радошћу, коју смо ми дјеца имали на његовом зеленом пространству.

Памтим прелазак нечијег крда коња преко Неретве, кад је она већ у кориту била сужена. Бијели и коњи врани, гоњени свирепом хајком неколико прatioца, без даха би прелазили пријеко, уз пружену сајлу као спас. Поплављеле сапи и мокра грива лелујали би се пред мојим очима, док сам шапатом бодрила љепотане. Луђачки галоп уплашених животиња једва су смиривали, уз многу псовку и довикување. А ја сам шаптала да само трче, трче, бездушном да утекну. За њих мостова није било.

Јутра су тињала измаглијом над водом и величким испарањем. Будјење свако као ново, уз кликтање галебова драгуљара, како сам их од милошите звала. Нечујне пируете изводећи, играли су се мојом маштом докле год их је мој поглед могао досегнути. Одјездили би ко зна куда, баш као што су се расули и млади дани, ко распукли дјердани.

Али од свега што памтим као најлепше из дјетињства су дани пред и око вакшињских празника. То су били дани наше истинске радости. На Лазареву суботу, по комшијским ливадама брали смо

најлепши цвјетове и потапали их у посуде с водом. Сљедеће јутро, на Цвјетни недељу умивали смо се том водом и тако лаки и освјежени ишли у нашу црквицу Пресвете Богородице, на причест. Наша црквица је стајала на узвишењу изнад језера, бијела и усправна у очекивању вјерника који долазе на службу Божију..

Сваке године, на тај дан уласка Исуса Христа у Јерусалим, на цвјетни тај дан, ја и моја брата два ишли смо да примимо благослов Божији, радујући се својој причести. У нашем храму чекали су нас наши свештеници, поп Илија и поп Ратко, дијелећи с нама радост предстојећег Васкрса. Два дјечака и ја, дјевојчица са тешком шналом у другој коси, што ми је мајка упорно стављала, обучени у најљепше што смо имали. Идуће недеље Васкрс би стигао и објавио наше големо весеље, мајка би преко комшијске ограде дијелила шарена јаја, дјеци комшијској која нису била наше вјере. Они су се исто тако радовали васкршњим јајима. Сјећања која не умиру и не блиједе.

Прије неколико година, посјетила сам наш мали храм у завичају. Црквица је и даље стајала на истом мјесту, и даље усправна, но некако мрка и не-весела. Без својих вјерника. Тешких ногу прешла сам капију добро знану, ограда изваљена стајала је бачена и раштркана.

Пољубила сам довратак моје светиње, што стајаше без врата, срушена су руком невјерника.

Иконостаса није било, поломљени дуборез рашчињен је руком безбожника. На мјесту олтара сам видјела скоран измет псећи, и заплакало ми је и срце и душа... Заплакала сам, и запјевала, јер нам душе запоганили нису. Умукло је звоно православно у мом Челебићу, звоник је ћутао осамљеном тиштином. Ни наш поп Илија није више медју живима. Гледала сам ка жицама логора где су ми најродјенији робовали, неко је преживјео, а неко се никада вратити неће. Сјетих се граје младих момака на старом мјесту, у средишту села.

Али ја сам ходила, сјетила се наших празника и запјевала свом душом и срцем својим:

*И опет ходим
Бога спомињући
Не зглази душман
На моме Газиместану
Нису им помогли
Ланци
Гдје су ми бивали
Оци
И куд су ми сливали
Преци
И опет говорим
Христа хвалим
Тргам жицу
На своме сам свој
Нису им помогли
Ноки
Ни кад се
Душман умножи
Ни кад син мој
Живот положи И опет потомка*

*У крилу свијам
И зна ми
Од претка прекрст
И поникла клица
Правовјерна
У новом дану
Живи
Не зглази душман
На моме мегдану...*

Ходила родним селом и вратила се, а вјера у Васкрсење није ми оскрнављена. Данас, како сам старија, све више времена на ћуприји вишеградској проводим.

Огледам се над бисерном дубином, враћам се једном другом мосту, нади се враћам. Још увијек, у души завичај, у души мостови, нада у цвјетне дане рода муга.

Под новом одрњом развио је мој отаџ нову лозу. Истина, плави се галиџом и богата као наша некадашња лоза у Херцеговини. Он неуморно везује гране, само што му је кося сад потпuno сиједа, опажам да су му те гране заклон од свега.

Брат ми каже да се окупљају у цркви Грачаници нашпој, у Чикагу, посебно о Васкрсу је каже лијепо. Да ни они ни дјеца њихова не забораве језика ни свога поријекла.

Мајка нас више не сазива, расути смо дијем свијета, а бијели је свијет сувише далек да би нас све дозвала. Замукао њен зов, претвори се у радост само кад се неко од нас појави ненадано, и још када је Васкрс.

Истина, и овде има чамаџа, привезаних уз рушевне хриди живота. И младости има, моја дјеца пливају у водама Рзава баш као ја некада у Неретвином валу. Љепота мили из сваког дашка вјетра поред обале, у погнутом стасу усамљене врбе мисли заустављајући.

Под луком нове наде и новим сводом, веселим се се нашем највећем празнику, Васкрсу. Моја Дрина таласа се као и моја Неретва. Помиšљам колико су ријеке мијењале ток, кривудајући нас све различитим коритима и долинама, жљеба заједничког нам не налазећи, за увирање у једно. Упркос својој смарагдно-плавој љепоти, потапале нас и раздвајале, а мостови нас спајали.

Само мостови, непокорни бедеми људства, другови с којима смо морали проћи да бисмо опет једни другима дошли.

У мени и ново мјесто живљења, и завичај, мостови....

У души Васкрсење Христово, са отпоздравом најдражим ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!

Вишеград, април 2014.

СРПСКИ ВЕЛИКАНИ

КРАЉ ЧИКА ПЕРА

Краљ Петар Први Карађорђевић, ујединитељ српског народа, опеван у народним песмама као Петар Mrкоњић - у народу прозван Чика Пера, још за живота је постао легенда због личне храбости, поштења, али и изградње Србије као модерне и најмоћније државе на Балкану.

Сведочанства о херојским борбама српског народа у Првом светском рату, као и верност и оданост старог, болесног краља својим војницима и идеји о ослобођењу и уједињењу српског народа, далеко су прелазили границе Краљевине.

Највећи европски листови величали су краља Петра. Енглеска ревија "The Illustrated London News" од 4. децембра 1915. донела је преко целе стране слику краља Петра са следећим текстом: "У историји дугог мучеништва Србије није било херојскије фигуре од краља Петра. Патриота међу патриотима, он се борио заједно са својим војницима, све док није пао у несвест од просте изнемо-

гlosti, у току битке код Пирота, и инспирисао је трупе својом храброшћу..."

Под насловом "Краљ херој", француска ревија "Illustrassion" од 6. марта 1915. године, пише: "Стари српски краљ Петар I има данас седамдесет година. Школовао се у Сан Сиру. Борио се у нашим редовима 1870. Одликован је, за храброст, на бојном пољу код Вилерсексела. Један од наших српских пријатеља је примио, од једног тамошњег официра, следеће писмо. Из њега се може видети какву је дивну улогу играо Стари краљ.

У писму се излажу напори председника владе Пашића да би убедио старога краља да због своје старости и слабога здравља одустане да прати своје војнике, преко албанских гудура. Сви Пашићеви напори су остали без успеха и краљ Петар је са војском прешао албанске планине, усред зиме, прекривене снегом, на једним воловским колима, а где су биле непроходне био је ношен од својих војника, све док нису стигли до албанске обале на Јадрану."

О подвизима српског краља и његове војске писали су и људи од пера. Француски песник Едмон Ростан, писац "Сирана де Бержерака", надахнут храброшћу краља Петра Првог приликом повлачења кроз Албанију, написао је и објавио песму "Краљ Петрова четири вола", коју је на српски језик превео Милутин Бојић, песник "Плаве гробнице". Ростанова песма је већ на Солунском фронту била борбено надахнуће српским војницима.

Речи краља Петра изговорене пред Сувоборску/Колубарску битку, када су Аустријанци дошли до Колубаре, а он са оба своја сина сишао у ров и одржао говор исцрпљеној и уморној војсци, одзванале су много шире од рововског простора. Ево тог говора:

Децо моја!

Ви сте се заклели да браните отаџбину и свога Краља, али ја вас разрешавам заклетве дате мени, јер животи, и ваши и мој, припадају само Србији за коју морамо сада победити или умрети!

Ја сам дошао међу вас да је, са онима који хоће да се боре за њену слободу, одбрамимо или погинемо!

Сад је дошло време да ми брамимо своју земљу, њиве, огњишта. Међу вама има и оних који су посустали и зато сваки онај који не може, нека слободно оложи оружје и нека се врати кући, ја му праштам.

Остали, напред!

Речи Старог краља учиниле су оно што је изгледало немогуће. Клонули и изнемогли ратници, као препорођени, смогли су снаге за још једну, победносну битку.

Петар Карађорђевић (1844-1921) је био Карађорђев унук и трећи син Персиде и кнеза Александра Карађорђевића, који је био присиљен да абдицира након Светоандрејске скупштине. Петар је са породицом живео у иностранству. Борио се у француској војсци у француско-пруском рату. Придружио се као добровољац под псевдонимом Петар Мркоњић у босанскохерцеговачком устанку против Османског царства.

Оженио се 1883. године црногорском принцезом Зорком, кћерком кнеза Николе. Са њом је имао петоро деце, укључујући и наследника Александра. Након смрти оца 1885, Петар је постао глава династије Карађорђевић.

После Мајског преврата и убиства краља Александра Обреновића 1903, изабран је за краља Србије, а годину дојније крунисан у Београду. Због старости је 24. јуна 1914. пренео краљевска овлашћења на престолонаследника Александра. Као краљ залагао се за уставно уређење земље и био је познат по својој либералној политици.

Тежећи ка економском и друштвеном напретку Србије омогућио је уношење страног капитала, развој индустрије, занатства и трговине, као и отварање Универзитета у Београду.

Историчар Станоје Станојевић, описујући краља Петра, записује:

“Одлуком краља Петра да буде демократски и уставни владар искреним и лојалним вршењем те одлуке била су једним махом једном за свада решена у Србији сва унутрашња питања, и сва снага у земљи, трошена до тога времена у јаловим унутрашњим партијским и династичким борбама, окренула се после тога раду на државном снажењу и спреми за решење великих националних и државних задатака.

Што се у том правцу могло онда несметано радити велика је заслуга краља Петра. Он је искрено желео слободу и величину свога народа и био је уверен да ће се то онако како је он пустио да се ради најбоље и сигурно постићи.”

Пошто је био краљ Србије током периода великих српских војних успеха, у српском народу остао је запамћен као краљ Петар Ослободилац (такође познат и као Стари краљ). У народу је због ретког поштења и скромности називан Чика Пера.

Људске врлине које су красиле краља, војничке вештине које је доказивао на многим ратиштима у земљи и ван ње, неизмерна оданост народу из кога је поникао, као и идеја уједињења коју је заступао све до смрти, подариле су краљу Петру још за живота славу и поштовање на целом простору Краљевине СХС.

Краљ Петар на имању у Тополи

Три града понела су и његово име - Мркоњић Град у Бихаду 1924. године (раније Варџар Вакуф), у Црној Гори Петровац на Мору од 1919. године (раније Кастел Ластва) и Петровград у Војводини од 1935. до 1946. године (раније Бечкерек, данас Зрењанин).

Међу бројним признањима краљ Петар је био носилац и највећег руског одликовања, Велике ленте Светог Андреје са мачевима, орденом који је пре њега носио само цар Александар Први, победник над Наполеоном.

Умро је 16. августа 1921. у Београду. Сахрањен је у својој задужбини на Оplenцу.

*Краљ Петрова четири вола
 Краљ Петар иде, јер ићи мора
 Преко бусења, стења и гора.
 Тајанствен пред њим стоји пут.
 Са штапом, само у свом мундиру,
 Он иде мору, изгнанству, миру.
 Иде у бајке речне кут.
 Четири вола, с јармом у луку,
 Раоник славе, херојства вуку.
 Но унук Карађорђа, лав,
 Да се са бојног поља ишичуна
 Четири вола морају скупа
 Да употребе напор сав.
 Србин, тај песник, ратник, што створи
 Да земља пева, да барут збори,
 Да Петра Првог, борца тог
 Осветли душу, створи за Њега
 Та кола, спојив остатак спрега
 С остатком задњим топа свог.*

Извори: Станоје Станојевић, *Наши владари*, 1989, Народна књига Београд, и *Личност краља Петра I Карађорђевића*, Историјски архив Зрењанин 2005.

PTC

ВИЈЕСТИ

(припрема Славко Хелета)

Богдан Росић о Старог Броду до Сплита и обратно

У ЗАВИЧАЈУ ПОСЛИЈЕ 39 ГОДИНА

Када су ми унучад, шврљајући по друштвеним мрежама, нашли да је у село Стари Брод на лијевој обали Дрине, о коме сам им често говорио, са Борика преко Старогорских стијена дошао пут, прво што сам им рекао - то је немогуће, и друго, ако ми то докажете, онда спремајмо се - идемо тамо. Они су ме убијели и ево ме у завичају, прича Богдан Росић, који иако је живио у Сплиту пуних 39 година није дошао у њега.

Богдан је рођен у селу Сјеверско код Борика, фебруара 1938. године. Треће је дијете у оца Илије и мајке Ђуке, рођене у Старом Броду, у који се породица Росић, док је он још био у пеленама, преселила непосредно пред почетак Другог великог рата.

- Тих година, нормално је, ја се не сјећам. Али, сјећам се када су ме неки људи одвојили од мајке и као ратно сироче, јер ми је отаџ погинуо на почетку рата, некуд одвели. Било је то, касније су ми рекли, пред крај 1943. од када је почeo и мој боравак у домовима за ратну сирочад, од Севојна у Ужицу, Футога, Панчева и других, до Софије у Бугарској, где су нас слали на прехрану. Из Софије смо враћени у Бачку Паланку и ту сам остао до 1948., када смо враћени у републике из којих смо потицали. Ја у БиХ и Сарајево. Знао сам како се зовем и да ми је мајци име Ђука, прича Богдан са добром говорном маном због, како напомену, претрпјелог страха као домаћ када је са осталом дјеџом присуствовао убијању неких људи од стране Нијемаца.

Пошто је, према папирима који су га пратили у дом за сирочад, одведен из села Јлијеб у околини Вишеграда, где су били његови у изbjeglištvu, неко је криво прочитao, па је из Сарајева упућен у Жљебове код Сокоца, а не у вишеградски крај.

- Та забуна није дugo трајала. Пошто сам ја знао своје име и презиме и име мајке, брата Ненада и сестре Божане, неки човјек је рекао да он зна да Росића има у Сјеверску и тако сам се ја уз његову пратњу нашао у родном селу, али код мајке у Стари Брод дошао сам тек наредног дана. Довео ме је јед Jово Росић, присјећа се Богдан..

Веза са мајком прекинута је још док је рат трајао и она га је, како каже, ожалила.

- Зато је наш сусрет послије осам година про-праћен мајчиним запрепаштењем и обилним сузама, казује овај старина.

Богдан је у Старом Броду остао до своје 17 године, најчешће чувајући овије, у почетку и по пшеници, јер, каже, да је мислио да је то најбоља трава?! У међувремену, пошто је у дјечијим домовима за-

вршио три разреда основне школе, завршио је и четврти разред. Није заборавио, али је опростио једине бatinе које је добио од учитеља Едхема Хочића.

У јесен 1955. из Старог Брова, сусједне Тати-нице и околних прекодринских села ишло се у бербу кукуруза у Војводину. Пошао је и Богдан, Зауставили су се код Суботице и радили код неког Буњевића. Кад је берба окончана, газда их је кукурузом исплатио. Дао је и зараду Богданову, али га је оставио да као кочијаш ради код њега.

- Остао сам ту око двије године, а кад су ме у војску затражили, поново сам дошао кући у Стари Брод. Војску сам служио у Славонској Пожеги и Нашиćама, увијек се плашећи официрске униформе због трауме из дјечачких, домских дана, наглашава Богдан.

Из војске на кратко у Стари Брод из кога листом одлазе млади. Отишао је и Богдан у Сарајево, где се запошљава као физички радник у грађевини. Био је увијек добар радник и оспособио се за керамичара. Мијењао је и фирмe и дошао до Знатског предузећа у Зеници.

У граду металурга је "изгубио и слободу". Оженио се комшиницом из завичаја - Видом Линдо из села Трпевине из вишеградске жупе. Вјенчали су се 26. марта 1966. и исте године добили прву од двије кћерке, Гордану.

Идући за послом и бољом зарадом Богдан је преко Метковића 1965. стигао до Сплита. У овом граду добио је и другу кћерку Наташу и дефинитивно свио породично гнијездо.

У Старом Броду послиједни пут је био љета 1975. Али, зато као керамичар стигао је до Алжира, Туркистана и Русије и тако до 1990. и пензије од 1860 куна, што у маркама износи 460. Да му није помоћи дјеџе, како каже, тешко би се преживјело.

Са доласком рата у Хрватској и БиХ затрли су се Богданови путеви према завичају. Требало је спасити главу, јер није било лако бити Србин у некада "црвеном" Сплиту.

Богдан сматра да је преживио зато што су највећи дио његових из породице били Хрвати. Кћерка Наташа удата за Крстуловића, а сада и унука Кармела за Шегвића. Она је и "кривац" што је Богдан, који говори тисућу, тједан и слично, послије толико година дошао у завичај.

- Моје враћање из дома за сирочад остало ми је у сјећању по сузама радосницама моје сада поје мајке, која је умрла 19. августа 1980, а ово друго по томе што сам дошао путем са Борика до мог Старог Брова. То се у вријеме док сам ја био овдје није могло ни замислити. Пријатно сам изненађен и Спомен-обиљежјем у мом Старом Броду,

страдалим 1942, о чему сам пуно слушао од мојих старијихказује Богдан Обрадовић.

Богданова унука Кармела и унук Дујо, који су са њим дошли у Стари Брод, одушевљени су, како рекоше, нетакнутом природом у дједовом завичају.

Пошто је тек сада сазнао да му је умрла сестра Божана и зет Здравко Митрашиновић, који су живјели у Хан-Пијеску, а старији брат Ненад живи код синова у Панчеву, Богдан, ако га здравље послужи, обећа долазак у завичај и ове, 2015. године. Пуно тога је, како рече, што би желио и требао да посјети и види макар и у позним годинама живота.

Сретен МИТРОВИЋ

Врбница код Фоче

СТОЛАРИ ДЈАРУЈУ ИКОНОСТАС

У новоизграђеној цркви Светог Пантелејмона у зеленгорском селу Врбница у току је израда иконостаса, а радове бесплатно изводе радници столарске радње "Петровић" из Фоче.

Материјал за иконостас обезбиједио је Одбор за изградњу цркве, а столари су одлучили да њихов рад буде поклон овој православној светињи.

У Одбору кажу да ће на иконостасу, између осталих, бити заступљене иконе посвећене славама породица из Врбнице, а посао иконописања повјерен је професору ликовне умјетности Ранку Ковачу.

"На пролеће је предвиђено уређење порте, а машине ће, за те послове, обезбиједити Национални парк жСутјеска", каже предсједник Одбора за изградњу Милутин Вујићић.

Градња цркве у Врбници, средствима вјерника, почела је у августу прошле године, а већ почетком новембра је покривена, па су на Ђурђиц, 16. новембра, освештана и постављена звона.

(Срна)

У Доброну код Вишеграда обележена је 211-та годишњица од подизања Првог српског устанка

Сећање на Карађорђа и његове устанике

У организацији Одбора за његовање традиција ослободилачких ратова Владе Републике Српске у манастиру Успења Пресвете Богородице у До-

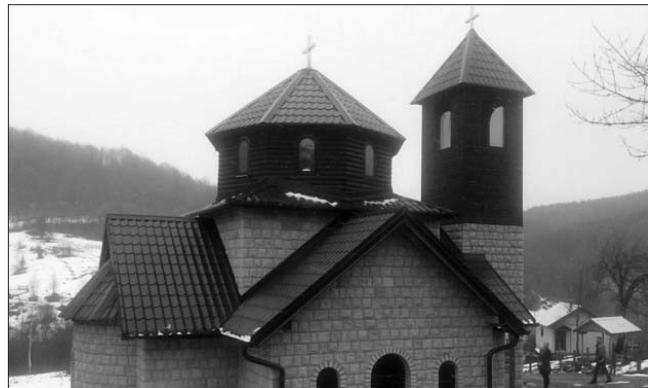
брону код Вишеграда обележена је 211-та годишњица од подизања Првог српског устанка.

Након Свете литургије одржан је паастос у манастирској цркви, коме су присуствовали министар рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске Миленко Савановић, представници амбасаде Србије у БиХ, изасланик српског члана Председништва БиХ Младена Иванића, Бранко Нешковић, затим представници Борачке организације Републике Српске, те начелници Вишеграда и Новог Горажда, Славиша Мишковић и Далибор Нешковић.

Бројне делегације су се, потом, упутиле на стену изнад манастирске порте где су положиле џвеће и венце на монументални споменик Вожду Карађорђу Петровићу, који је ту постављен 2004. године, на великој свечаности обележавања 200 година од подизања Првог српског устанка.

У пригодној беседи, министар Миленко Савановић је рекао да је Први српски устанак био прекретница у борби против вишевековне владавине Османског царства, вођен свешћу за слободом.

- Сећајући се тих тешких времена свесни смо да без српских устаника неби било ни наших данашњих тековина, рекао је Савановић, истичући да се морамо сећати Карађорђевих устаника, јер су они одредили нашу садашњост и трасирали будућност.

Он је подсетио да је слобода у српским крајевима тешко извојевана и скупо плаћана, због чега у њу нико не сме довести у питање.

Поздрављајући присутне, начелник општине Вишеград Славиша Мишковић је изразио задовољство што се у манастиру Доброну, на овакав начин, поштује историјско наслијеђе српског народа, додавши да је то било време које је красило јунаштво, морал и заједништво.

Дражан Перендија, предсједник скупштине Борачке организације Вишеград је подсетио на славне дане када су пре два века Карађорђеви устаници једно време боравили у манастиру Доброну, преносећи у ове крајеве слободарске идеје, које су биле водиља српским борцима и у последњем одбрамбено-отаџбинском рату.

У уметничком програму, на свечаној академији у Народном дому манастира Доброн, наступио је вишеградски глумац Јовица Гиговић и бањалучка етно група "Траг".

С. Хелета

УЗ 122 ГОДИШЊУ РОЂЕЊА ИВА АНДРИЋА

У организацији Народне библиотеке "Иво Андрић", Српског просвјетног и културног друштва "Просвјета", Дома културе и Друштва љубитеља писане ријечи "Мост" одржано је традиционално пјесничко вече уз 122. годишњицу рођења књижевника и нобеловца Ива Андрића.

Бесједу о Андрићу говорила је професор књижевности Миљана Продан, а пригодним рециталима представили су се чланови рецитаторске секције Основне школе "Вук Каракић" и рецитаторско-драмске секције Народне библиотеке "Иво Андрић".

У програму су учествовали и вишеградски књижевни ствараоци: Божидар Тушевљак, Саво Шкобић, Данијела Жужа, Весна Којић, Славко Хелета, Бранка Чарапић и Вукашин Трипковић, а пригодном пјесmom представила се и средњошколка Ана Ђијаковић.

Поводом годишњице и у Средњој школи "Иво Андрић", уприличен је програм у коме су учествовали рецитатори и чланови других секција, а у Андрићграду овај дан обиљежен је полагањем цвијећа на споменик Иви Андрићу на тргу Николе Тесле.

C. X.

У Галерији Андрићевог института, у Андрићграду, крајем августа 2014. године отворена изложба "Млада Босна и Сарајевски атентат"

ВРИЈЕДНА ДОКУМЕНТАРНА ГРЛЈА

У организацији покрета "Позитивна Српска" из Бања Луке у простору Галерије Андрићевог института, у комплексу Андрићграда у Вишеграду, предсједник Матице Српске, проф. др Драган Станић свечано је отворио изложбу архивске грађе "Млада Босна и Сарајевски атентат", аутора мр. Бојана Стојнића, помоћника директора Архива Српске из Бања луке.

Обраћајући се бројним посетиоцима Станић је посебно нагласио да се Срби никада нису покоравали освајачима, што је у пракси доказано безброј пута, па и у случају Сарајевског атентата.

Он је нагласио да је ово изузетно вриједна и документарно богата изложба која својом едука-

тивношћу на најбољи начин осликова прилике уочи, за вријеме и након Сарајевског атентата.

Председник Матице Српске др Драган Станић

Мр. Бојан Стојнић је подсјетио да је изложба подјељена на пет тематских цјелина, које садрже документе који не дозвољавају да се фалсификује историја. Највrijеднији експонати на самој изложби су преписке између чланова "Младе Босне", те извјештаји о страдању српског народа у Босни и Херцеговини за вријеме Првог свјетског рата, а оно што представља посебну архивску вриједност су фотографије, које приказују вјешања по БиХ и затварања по концентрационим логорима.

Он је најавио да ће посетиоци Андрићграда у Вишеграду ову изложбу, којом се обиљежава 100 година од избијања Првог свјетског рата, моћи видjetи до 20. септембра.

На свечаном отварању изложбе крајим бесједама публици су се обратили и Боривоје Милошевић, члан Управног одбора Андрићевог института, директор Архива Српске Душан Поповић и један од оснивача покрета *Позитивна Српска*, Далибор Рачић.

С. Хелета

РВНОГОРИЦИ ТРАЖЕ ДРАЖИНУ РЕЖАБИЛИТАЦИЈУ

Око 1000 припадника Равногорских покрета Републике Српске, Србије и Црне Горе, као и Косова и Метохије, окупило се 13. марта у Добрунској Ријеци код Вишеграда где су обиљежили 69. годишњицу од хапшења генерала Драже Михаиловића од стране припадника ОЗНЕ.

Равногорци су организовано, у колони, углавном у униформама и са заставама посјетили мјесто хапшења генерала српске војске у отаџбини у Ундрљама као и локацију где су 13. марта 1946. године од стране УДБЕ побијени Дражини пратиоци капетан Никола Мајсторовић, мајор Драгиша Васиљевић и поручник Благоје Ковач.

Предсједник Равногорског покрета Републике Српске Јово Вукеловић је подсјетио да се ових дана поново у Београду води процес рехабилитације Драже Михаиловића.

“Суђење је било застало из неких разлога двије године али ми, равногорци, смо оптимисти да ће се овај поступак довести до краја и да ће генерал бити рехабилитован. То је његово поновно суђење,” рекао је Вукелић.

Вукелић није оптимиста када је у питању проналажење гроба Драже Михаиловића, односно званичног мјеста где је послије стријељања у тајности сахрањен.

“Реално говорећи вријеме је учинило своје иако ми имамо сазнања да се то десило непосредно поред зграде затвора где је лежао али многи свједоци нису живи,” додао је Вукелић.

Предсједник Уједињеног равногорског покрета отаџбине Српске Слободан Марић каже да се мора окончati процес рехабилитације јер је досад разним марифетлуцима одувлачен.

“Ми тражимо да се коначно открије гроб славног српског генерала,” искључив је Марић.

Помен генералу Михаиловићу и његовим пратиоцима код спомен-обиљежаја одржао је ахримандрит Јован Гардовић.

“На данашњи дан Чича је мучки ухапшен од стране припадника УДБЕ и одеден је да постане мученик,” рекао је Гардовић и додао да он није умро јер је остао да живи у душама српских родољуба.

“На свом путу до погубљења он је изгубио све пријатеље, неки су побијени, други су га издали али он је вјеровао једино у Бога и уздао се у његову милост,” нагласио је Гардовић.

Гардовић је истакао да је Чича на суђењу ћутао јер је добро знао да безбожници праве нову српску историју и да је немоћан да их убеђује у своју невиност.

Споменик генералу Дражи Михаиловићу постављен је у порти манастира Светог Николе у Добрунској Ријеци 17. априла 2004. године.

Pagoje TASIC

**У вишеградском Дому културе 12. марта
је одржано књижевно вече, поводом 40
година од смрти књижевника и
Нобеловца Иве Андрића.**

АНДРИЋУ У ЧАСТ

Предсједник Друштва библиотекара Републике Српске Стојка Мијатовић рекла је да се Андрићу на овај начин одаје почаст као књижевнику и нобеловцу.

О животу и дјелу књижевника говорила је професор српског језика и књижевности из Вишеграда Дијана Инђић Милошевић, која је истакла да су Андрић и његово дјело нераздвојиви, те да се о његовом имену и дјелу данас отимају двије државе, а трећа га се помало одриче.

“Андрић је био усамљеник којем је најугледнија књижевна награда била само штит од усамљености и наше балканске зависи. Андрић је данас потребнији него прије 40 година, јер он представља најчистији, најузвишенији и најмање споран заједнички именилац свих мислећих и писмених људи који пишу и говоре нашим језиком”, закључује Милошевићева.

У другом дијелу књижевне вечери промовисана је књига вишеградског пјесника Вукашина Триповића “Шесто чуло”. Реџензент Данка Митровић истакла је да је аутор своје стваралаштво подијелио у двије цјелине, а то су пјесме о животињама и људима.

Своје стихове на књижевној вечери говорили су чланови Друштва љубитеља писане ријечи “Мост” Саво Шкобић, Славко Хелета, Бранка Чарапић, Славица Гарић, Ранка Кузман, Спаса Куљић и Данијела Жужа.

У програму су учествовали и рецитатори Народне библиотеке “Иво Андрић”, рецитатори истоимене Средње школе и рецитатори Драмског студија Дома културе Вишеград.

Организатор књижевне вечери је Дом културе Вишеград у сарадњи са Народном библиотеком “Иво Андрић”, Српским просвјетним и културним друштвом “Просвјета” и Друштвом љубитеља писане ријечи “Мост”.

За 23. април организатори су најавили пјесничко вече под називом “У сусрет прољећу”.

Цвијеће на Андрићев споменик

Поводом 40 година од смрти српског књижевника, дипломате и нобеловца Иве Андрића, ученици Средње школе “Иво Андрић” из Вишеграда, IV-1 одјељења Гимназије и треће године Економске школе, положили су цвијеће на споменик који је српском великану подигнут у Андрићграду, на централном Тргу Николе Тесле.

Био је ово својеврstan час историје и књижевности за ученике, подсећање и одавање почасти једном од наших највећих књижевника коме је Андрићград и посвећен.

Јована Боровчанин

Народна библиотека Рогатица - сјећање на Иве Андрића

ОД ТРАВНИКА И ВИШЕГРАДА ДО ВАТИКАНА, БЕРЛИНА И ШТОКОЛДА

Пригодним поетско-музичким програмом под насловом "Сви прави животи су лијепи и тешки" у Народној библиотеци у Рогатици 13. марта, обиљежена је 40 годишњица од смрти једног нобеловца на просторима бивше Југославије, Иве Андрића.

Иво Андрић рођен је као Хрват, а живио, стварао и умро као Србин, речено је на почетку и на крају ове манифестације, која је одржана у читаоници Библиотеке.

Протагонисти у програму и овог пута били су чланови Драмско-рецитаторске секције која ради при Библиотеци. Они су кроз рејитације и читање извода из многобројних дјела Иве Андрића на својеврстан начин вратили сјећање на његов плодоносан живот и рад кроз мање познате детаље широј јавности илити обичном човјеку.

Рођен је у Травнику 9. октобра давне 1892. Дјечачке дане провео је у Вишеграду, где је завршио и основну школу. А онда слиједе гимназија у Сарајеву и прикључивање младобосанџима због чега је тамновао у шибеничком и мариборском камату. Ту је и успјешна дипломатска каријера у Ватикану, Марсеју, Мадриду, Бриселу и Берлину, Други велики рат и поратни период током кога је неуморно писао. У почетку пјесме, а касније проза међу којима је и епохално дјело "На Дрини ћуприја", које је њему и бившој СФРЈ донијела још увијек једину Нобелову награду 1961.

На овом скромном скупу поштовалаџа лика и дјела једног нашег нобеловца посебно је освијетљен његов говор приликом пријема Нобелове награде, када је, поред осталог, рекао:

- Моја домовина је заиста "мала земља међу световима", како је рекао један наш писац, и то је земља која у брзим етапама, по цену великих жртава и изузетних напора, настоји да на свим подручјима, па и на културном, надокнади оно што јој је необично бурна и тешка прошлост ускратила. Ваше признање једном од књижевника те земље значи несумњиво охрабрење том продирању. Стога нас оно обавезује на захвалност, и ја сам срећан што вам у овом тренутку и са овог места, не само у своје име него и у име књижевности којој припада-

дам, могу ту захвалност једноставно али искрено да изразим.

Вече посвећено Иви Андрићу реализовали су и топло поздрављени: Снежана Нинковић, Софија Џвијетић, Ведрана Иконић, Лидија Павловић, Јована Оловић, која је и соло пјевала, Андреј Лакић и Ђорђе Фргања.

Сретен Митровић

Пензионер Обрад Ђуровић у Дому стаца у Рогатици

ЧЕКЛЯ ТРЕЋУ ФИЛМСКУ УЛОГУ КОД КУСТУРИЦЕ

Дом за старија лица "Сунце" у Рогатици под своје окриље добио је једног занимљивог станара. Ријеч је о 83-годишњем Обраду Ђуровићу са, по много чему, занимљивим животним путем.

Рођен је у соколачком селу Циндићи. Девето је и последње дијете у оца Илије и мајке Стане (Добриловић). Иако је рођен на Светог Николу родитељи су му дали име Обрад, старословенско-српско мушки име које у преносном значењу асоцира на радовање, обрадовање, рад и добро здравље.

Шта су његови родитељи имали на уму кад су му дали име Обрад, он незнан. Али, тврди да је био радо виђен и доносио радост где год је долазио.

- Кад год сам ишао обрадовао сам својим доласком, био сам по мом мишљењу и добар радник, а да сам здравствено добар, доказ је и чињеница да сам већ дубоко закорачио у девету деценију и ево ме жив и релативно здрав, започиње причу чича Обрад, још увијек виталан и занимљив саговорник.

Као бивши просвјетни радник најрађе прича о просвјети некад и његовом учитељству по Романији. Али, оно са чим се он посебно поноси је филм.

- Филмом сам се почeo бавити по старије дане. Највјероватније, захваљујући мом начину живота и можда мало изгледу и таленту, филмски режисер и мајстор филма, професор Емир Кустурица, повјерио ми је улоге у његова два филма. Прву глумачку улогу, мудрог старца Вујана, добио сам у филму "Живот је чудо". Мислим да сам шансу коју ми је пријатељ Кустурица повјерио успјешно одра-

дио и зато је дошла нова. Опет је то улога старца у филму "Завјет" који је требало да се објеси, јер је остао сам. Стекао сам дојам да је тај дио филма писан на фрагментима моје животне биографије. Све је личило на мене, осим што ја никад нисам помишљао на, недај Боже, самоубиство на било који начин, прича чича Обрад и наставља - У филму сам остао жив и дао завјет да ћу остати жив и да ћу се оженити. Први дио мог завјета из филма се већ остварује, још сам ту, на бијелом свијету, а други - немам разлога за женидбу, имам супругу и двије кћерке у Данској, изbjегле из Сарајева током рата, и горе остале, објашњава Ђуровић.

Он у шали још додаје: "Која би пошла за једног старца, па макар он био и глумац?"

Посије пензионисања, 1987. године, у основној школи "Фрањо Клуз" у Сарајеву, где је радио као професор, Обрад се вратио на Романију и својим Циндићима. Да би, како каже "убијао вријеме" прихватио се необичног хобија - узгоја коза.

Посебно је волио да има доброг јарџа. Са њим је традиционално долазио на изложбу стоке у Рогатици. Расни јарџи плијенили су пажњу радозналаца, а посебно њихова имена. Углавном су то била имена познатих личности, најчешће политичара, са Близког и Средњег истока и Америке.

Године и самоћа учиниле су своје и Обрад је раскотарио козе и у свом трећем добу доспио до дома за стара лица. Прво у Источном Сарајеву, а ево сада у Рогатици.

- Овде ми је фино. Имам своју собу и најнујније што ми треба. Уз ТВ и читање, најчешће "Гласа Српског", јер је у Ћирилици и лак за читање, чекам нови позив Емира Кустурице. Обећао ми је и трећу улогу. Здравље ми је доста добро. Мало "шкрипти" у грудима, а ту су и аферими из младости - реума у зглобовима. Али, не да се старај, рече на крају Обрад Ђуровић, бивши учитељ, професор математике и најртне геометрије, глумац и узгајивач коза.

Сретен МИТРОВИЋ

Нађен занимљив археолошки експонат у Сјеверску код Борика

СРЕДЊИ ВИЈЕК ИЛИ РИМСКО ДОБЛЯ

Према писаним изворима у селу Сјеверско код Борика, у општини Рогатица, на три локалитета налазе се мање или значајне скupине стећака у виду некропола. Посебно је позната некропола на Илијаку са шест стићака доста великих димензија, добро клесаних и очуваних. Ради се о два сандука и четири сљеменика. На једном је мотив крста чији се кракови завршавају као кругови.

Ту је и некропола код Оловића кућа са пет стећака, од чега је један сљеменик и четири сандука. На једном од њих је као украс мач дужине 90 центиметара.

Ово село познато је и по два тумула. У тумулу "Црквине", који је добрим дијелом истражен, архе-

олог Нада Милетић, написала је да је откријено пет средњевековних гробова, од чега су два мушки и три женских пола. У гробовима је нађено доста археолошког материјала који се сада налази у Земаљском музеју у Сарајеву.

Други тумул је на локалитету "Чавке" између Сјеверска и Мркоњића. У њему је скupина од пет стећака од којих су три сандука и два сљеменика. Један од њих је одвојен око 80 метара од осталих.

То је оно што је до сада познато и истражено. А да у и око овог села има још тога што би се могло и требало истражити доказ је експонат до кога су недавно у Сјеверску донели радници Туристичке организације општине Рогатица.

Небојша Голић, директор Територијалне организације, каже да је у питању камена плоча од овдашњег вапnenца полукружног облика, ширине 71, висине 52 и ширине од 9 до 13 центиметара. Обрађена је са једне стране и по рубу. Има на себи исклесану добро видљиву људску фигуру. У каквој је била функцији не може се закључити. Затражили смо мишљење археолога Момира Џеровића, Рогатичанина који ради у Шапцу. И он се слаже да се ради о стилизованој људској фигури за коју је, према фотографији, тешко конкретно рећи о чему се ради, односно да ли је нешто средњевековно или из доба рима.

- Овај необичан камен, нагласио је Голић, збринут је и заштићен од зуба времена, а из кога времена потиче и шта му је била улога тражићемо мишљење и стручњака Републичког завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске.

С. МИТРОВИЋ

Село Сјеверско - Борике код Рогатице

ПОМЕН КРАЉУ ПЕТРУ ОСЛОБОДИОЦУ

Централни дио прошлогодишње вишедневне манифестације које су у Рогатици одржаване поводом крсне славе општине, Преображења Господњег, догодио се у 20 километара удаљеном селу Сјеверско код Борика. У организацији Удружења

потомака и поштоваљаца ратних добровољаца 1912-1918. општине Рогатица одржан је помен и положен вијенац на споменик краљу Петру Првом Великом, или, како су га из милошће звали његови сљедбеници, Ослободиоцу, који је у овом селу испод Бокшаније и Деветака откривен 27. јула по старом, подносно 9. августа по јулијанском календару, давне 1925. године.

Подигао га је народ овог краја "као вјечиту задужбину свом вољеном ослободиоцу миле нам отаџбине из општина Годомиље, Живаљевићи, Жепа и Поджепље", пише на ченој страни споменика на којој је исклесан и Краљев лик у сребрној боји.

Сличан споменик краљу Петру Ослободиоцу, истичке предсједник Удружења потомака и поштоваљаца ратних добровољаца 1912-1918. Рогатица, Раде Јовановић, у БиХ има још само у Мркоњић Граду и Бијељини.

Након вјерског помена Краљу, војсковођама и војницима страдалим у балканским ратовима и Првом свјетском рату, кога је водио свештеник Рајко Џвјетковић, и умировљениprotoјереј ставрофор Јово Планојевић, чији је отаџ Васо био један од водећих идејних твораџа и добротвора при његовој изградњи, присутне је упознао са краћом историјом овог споменика.

- Подигнут је, рекао је он, послије само седам година од завршетка Првог великог рата прилозима грађана и привреде овог дијела тадашњег рогатичког среза. Покретач акције за његову изградњу био је тадашњи начелник среза Николић, а утемељивачи, уз остале, били су Софрен Јовановић, Манојло Којић, Марко Радовић, Радован Џвијетић, Мехага Зимић, Едхем Хајдаревић и други. Као добротвори уз Васу Планојевића и његовог брата Мила, били су Антон Небесни, жандармеријски наредник, Аћим Вељовић, Ханс Кавран, инж. фирме "Пропес", Новица Вељовић, лугари Марко Станар и Милан Радојчић и Милован Рајак.

Споменик у Сјеверску усташе су обориле 11. јула 1941. године, а камен од кога је грађен остао је на мјесту где је он био. Међутим, већина камена од стране комунистичког режима, послије Другог свјетског рата, сурвано је у оближњу провалију с намјером да буде затрпан као смеће.

- На срећу нашли су се људи и поново му вратили живот почетком деведесетих година прошлог вијека. Ђелимично је обновљен, а праву обнову добио је прошле године. Оно што није ла-

ни завршено, завршиће се ове у којој ће бити обиљежено 90 година од његове прве изградње и отварања, рекао је том приликом начелник општине Рогатица Томислав Пухалац.

Раде Јовановић је присутним на Сјеверску прочитао и краћу биографију Краља Петра Првог Ословодиоца који је рођен 11. јула 1844, а умро, 16. августа 1921. године.

Сретен МИТРОВИЋ

Ново у односима Рогатиџе и Амбасаде Русије у БиХ

ТЕМЕЉИ ЗА ТРАЈНИЈУ САРДЊУ

Половином прошле године у Рогатици је формирano општинско Удружење српско-русок пријатељства. За првог предсједника изабрана је дугогодишња професорија руског језика Јеленка Гуслов.

Основни циљ формирања Удружења, рече предсједница Гуслов, је његовање вјековне сарадње у свим сферама живота српског и руског народа као браће по поријеклу, вјери и сродности језика.

Вјетар у леђа раду новоформираног Удружења, за чије формирање највише заслуге има Удружење жена "Сноп" из Гучева и његова предсједница Слађана Ујић, дошао је и са скупом који је одржан у оквиру манифестација посвећених крсној слави општине Преобрађењу Господњем на коме су били присутни најодговорнији у општинској администрацији, представници Српске праволавне цркве у општини и истоименог Удружења у Добоју, те Ана Ивљева, аташе, и Јури Трудајчук, помоћник амбасадора за питања протокола у Амбасади Русије у БиХ.

Сви они поздравили су идеју за формирање Удружења и обећали подршку његовом раду.

Представници руске Амбасаде на овај скуп дошли су и са поклонима. Донијели су и приказали 20 минутни филм "О Русији" и изложбу са 26 фотографија са насловом "Моја Русија", а Ана Ивљева предсједница Гуслов поклонила је књигу о Севастопољу, који је поново враћен под јуридистију Русије од које је одвојен мимо жеље народа који у њему живи.

С. МИТРОВИЋ

Туристичко-привредна манифестација у Вишеграду

“ЗЛАТНЕ РУКЕ ПОДРИЊА”

У Вишеграду је средином јуна 2014. године одржана туристичко-привредна манифестација “Златне руке Подриња” на којој је учествовало 18 излагача из Чајнича, Фоче, Горажда, Фоче-Устиколине, Рогатице, Рудог, Вишеграда, као и из Љубовије и Ужица из Србије.

На овој манифестацији учествовали су угостићељски објекти, невладине организације и секције кућне радиности Сокола из Добрена и Удружења жена Сноп из Гучева.

Директор Туристичке организације Вишеграда Оливера Тодоровић истакла је да је манифестација, иако вријеме није ишло на руку, оправдала циљ и показала умијеће домаћина у спровођању кулинарских специјалитета и то шта су урадиле златне руке плетиља, везиља и ткаља.

“Планирамо да идуће године први дан организујемо смотру старих заната, а други изложбе хране и пића са простора ове регије”, рекла је Тодоровићева.

Начелник Општине Вишеград Славиша Мишковић, отварајући манифестацију, истакао је да је обавеза локалне заједнице да помаже у његовању народне традиције.

“Важно је показати шта су нам стари у завјет оставили како би младе генерације наставиле започето и тако очувале културно наслеђе овог краја”, додао је Мишковић.

Pagoje Tasić

Годишњи концерт КУД-а “Бикавац” из Вишеграда

ВРСНИ ФОЛКЛОРИСТИ

Млади вишеградски фолклористи Културно-умјетничког друштва “Бикавац” одржали су 14. марта у вишеградском Дому културе традиционални годишњи концерт.

Више од 150 чланова вишеградски КУД-ова “Бикавац” и “Краљ Петар Први Ујединитељ”, који су наступили као гости, представили су се бројним суграђанима оригиналним кореографијама и разноврсним ношњама.

Предсједник КУД-а “Бикавац” Борислав Пољчић рекао је да су наступиле све фолклорне секције, од најмлађих до најстаријих, представљајући игре из околине и Србије.

Пољчић је навео да у овом друштву има много талентованих чланова које су награђивани на бројним фестивалима. Он је изразио задовољство великом бројем младих који се опредељују за фолклор и његовање старих традиционалних пјесама.

Предсједник КУД-а “Краљ Петар Први Ујединитељ” Чедо Гузина рекао је да је оваквих концерата потребно још више, посебно у наступајућој туристичкој сезони. Према његовим ријечима, тада фолклористи оба друштва могу наступати на отвореној позорници и тиме обогатити туристичку понуду Вишеграда.

Он је похвалио достигнути ниво уиграности фолклориста оба друштва, посебно бројност њихових подмладака.

Културно-умјетничко друштво “Бикавац” основано је 2003. године и окупља преко 100 чланова.

J. Боровчанин

КУД “Извор” Чајниче

ВЕЛИКИ ИНТЕРЕС ЗА ГОДИШЊИ КОНЦЕРТ

Културно умјетничко друштво “Извор” из Чајнича 6. марта је одржало годишњи концерт, у сали Дома културе “Филип Вишњић”, која је била преپуна љубитеља народних игара и пјесама.

Прво су се представили чланови “Извора” са осам различитих кореографија, затим чланови музичке секције са својим солистима, те секција која његује традицију изворних народних пјесама, са својом мушком и женском групом.

КУД “Извор” је од оснивања па до данас имало је бројне, изузетно запажене наступе.

“Чланови свих наших група су веома вриједни, што су показали и на овом годишњем концерту. Друштво постоји око седамдесет година, а данас окупља око 200 активних чланова, рекао је предсједник КУД-а “Извор”, Веселин Дачевић.

Он каже да је у оквиру програма рада за 2015. годину планирано да се за први ансамбл ураде двије нове кореографије, да се обнови пруилично до-страјала ношња, и за млађи ансамбл да се сашије комплетна нова ношња.

“Друштво ће подржати све културне манифестације на нивоу општине, а планирали смо и три гостовања ван Републике Српске, најавио је Дачевић, додавши да ће ове године угостићи друга Културно-умјетничка друштва из иностранства.

Гордана Голубић

СЦЕНСКИ ПРИКАЗ СТИХОВА РАДОМИРА РАШЕ ЈАГОДИЋА У ПОЖЕГИ

У сали Културног центра Пожега у Србији средином фебруара изведен је сценски приказ поезије поводом стогодишњице Првог свјетског рата по мотивима стихова пјесника Радомира Рашића Јагодића из Рудог, из његове књиге “Пјесме и цртежи”.

У програму су учествовали и мушка изворна група “Завичај” из Злакусе, Бранко Лазаревић труба и рецитаторска секција и женска пјевачка група Гимназије “Свети Сава” из Пожеге.

Своје стихове говорили су и пјесници Миленко Боровчанин Ромсок са Сокоца и Слободан Ристовић са Златибора, а специјални гост била је Љиљана Браловић из Горњег Милановца.

Организатори манифестације били су: КП “Жиравац”, Гимназија “Свети Сава” и Народна библиотека “Пожега”.

A. C.

Промоција у организацији СПКД “Просвјета” Вишеград

НОВА КЊИГА МИЛЕНКА ЈЕВЂЕВИЋА

У организацији СПКД “Просвјета” у Градској галерији у Вишеграду промовисана је четврта по реду, књига Миленка Јевђевића, Рогатичанина, бившег официра ЈНА и ВРС, која сада живи и ради у Бања Луци.

“Књига садржи девет аутобиографских приповједака, које би се тематски могле сврстати у неколико циклуса. Јевђевић у њима говори о хришћанству, о породици, о вјековним српским огњиштима, као и о гробу Давида Штрбца”, казала је промотер ове збирке, професор доктор књижевности Данка Митровић.

Она је казала да један циклус заслужује посебну пажњу читалачке публике а то су двије прве приповјетке “Шапка мајора Драгана” и “Прст пуковника Зека”. “То су записи о протеклом ратном времену и људима који то вријеме чине часним и вриједним страхопоштовања, али и о нељудима, због којих је срам- префикс сваког сјећања на тај период”, појаснила је Митровићева у свом излагању.

Бивши официр Миленко Јевђевић, са највећим војним школама, укључујући и Генералштабну школу, коју је завршио као најбољи у класи, умјетност писања, сматра даром, који станује дубоко испод официрске униформе, када је потребно одговорност официрског позива и у најтежим временима оплеменити нечим лијепим.

У водничар и домаћин вечери у Градској Галерији био је хаци Бранко Никитовић а у музичком дијелу програма на овом запаженом културном догађају, учествовала је магистар хармонике Данијела Газдић из музичке Академије у Источном Сарајеву.

М. Андрић

Рецитаторски маратон вишеградских средњошколаца за 2015. годину

ПОБЈЕДНИК ТАРИНЯ ГЛОГОВАЦ

Марина Глоговац побједник је Осмог рецитаторског маратона ученика Средње школе “Иво Андрић”, док је друго место припало Ани Шијаковић, а треће Анастасији Ињић.

Марина Глоговац каже да је “Пркосну песму” Добрице Ерића одабрала зато што описује сав бол који је нанесен српском народу и зато што ова пјесма има душу, али и зато што може да се искаже на лијеп начин.

“Ово је догађај на који треба да дођу сви ученици, јер треба да његујемо културу и умјетност и

да се не заборави све што је лијепо”, рекла је Марина Глоговац.

Професор српског језика и књижевности Дијана Инђић рекла је да овај маратон траје већ осам година и да многи ученици у Средњој школи читaju поезију, да је разумију и дубоко осјећају.

“Кроз рецитаторску секцију ученици све што осјећају могу да изразе на најбољи начин. Уз моралну и материјалну подршку наше школе успјели смо да одржимо овај маратон”, навела је Инђићева.

Она је додала да је кроз маратон прошло много добрих ученика, те да су неки од њих добри професори, неки су добри новинари, а неки имају и објављене збирке поезије.

На овогодишњем маратону учествовало је 12 ученика, а три најбоља ученика наградио је директор Ђорђе Mrшевић.

J. Боровчанин

У Сокоцу одржан 20. сабор гуслара Републике Српске

ПОБЈЕДНИК ВЛАЈКО РАБОТА

Влајко Работа, члан Гусларског друштва “Старина Новак” са Пала побједник је 20. Сабора гуслара под називом “Романијо гордо од јунака”, који је 14. фебруара одржан у Сокоцу.

Друго мјесто припало је Бошку Голијанину из Гусларског друштва “Гаврило Принцип” из Источног Старог Града, док је трећи био члан Гусларског друштва “Филип Вишњић” из Бијељине, Вукан Ђука.

Пехар и диплому побједнику је на сабору уручиле секретар Савеза гуслара Републике Српске Зоран Ребриновић.

У такмичарском дијелу наступила су 22 гуслара са подручја сарајевско-романијске и доњодринске регије. Жири су чинили гуслари такмичари са овог сабора.

Организатори Сабора били су Савез гуслара Републике Српске и Гусларско друштво “Романија” из Сокоца, а покровитељи Скупштина општине Соколац и соколачко Шумско газдинство “Романија”.

СРНА

Светосавска свечаност у Средњој школи “Иво Андрић” у Вишеграду

ПРОСЛЯВИЛИ ШКОЛСКУ СЛАВУ

Ученици и просвјетни радници Средње школе “Иво Андрић” у Вишеграду свечано су обиљежили школску славу - Светог Саву.

Славски обред обавио је прота Милосав Видаковић, а затим је у краткој бесједи подсјетио на велике заслуге Светог Саве на државном, здравственом, просвјетном и црквеном пољу.

Директор Средње школе “Иво Андрић”, Ђорђе Mrшевић захвалио се на присуству ученицима, садашњим и пензионисаним просвјетним радницима, члановима школског одбора, те бројним гостима, међу којима су били начелник општине Вишеград, Славиша Мишковић и делегат у Вијећу народа Скупштине РС, Pero Петровић.

Mrшевић је подсјетио да је осамдесетих година прошлога вијека у Вишеграду било 1500 средњошколаца, а данас их је око 390.

-И поред тога ми смо поносни на све њих, као и на оне који су завршили разне факултете и успјели у разним струкама. Предстоји нам посао уређења школског дворишта и постављање ограде, што планирамо урадити средствима Министарства просвјете и културе РС, рекао је Mrшевић.

Светосавска свечаност завршена је наступом чланова драмске, рецитаторске и музичке секције Средње школе “Иво Андрић”. Они су извели пригодан Светосавски програм, под умјетничким руководством професорије Дијане Инђић-Милошевић.

C.X.

Rugo - култура**ЧЕТРНАЕСТИ “ВИДАКОВИЋЕВИ ДАНИ”**

Изложбом Међународне ликовне радионице “Милош Видаковић”, коју је 6. децембра 2014. године отворио Радомир Рашо Јагодић, почели су 14. традиционални Видаковићеви дани културе у Рудом.

На изложби су представљени радови 12 младих ликовних стваралаца из осам општина, из Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине.

Радомир Рашо Јагодић истакао је важност културне манифестације “Видаковићеви дани”, чији је циљ да прерасте у ликовну колонију.

“Ово је већ традиционално обиљежавање културне манифестације, а ове године њен садржај се обогаћује, истовремено пружајући прилику младима да буду ствараоци, као што је у то у своје вријеме био и сам Милош Видаковић”, рекао је Јагодић.

На свечаној академији, бесједу посвећену Милошу Видаковићу говорили су академик Матија Бећковић и академик Војислав Максимовић, а српска глумица Јелена Жигон говорила је стихове Милоша Видаковића.

Музички дио академије увеличao је хор Свети кнез Лазар из Прибоја, Бојана Пековић и глумица Јелена Жигон интерпретирајући пјесме из косовског циклуса.

За суботу, 6. децембар у 18 часова најављено је књижевно вече, у којем ће учествовати књижевници из Србије и Републике Српске.

Истог дана у 19 часова планиране су промоције књига академика Војислава Максимовића “Први светски рат”, историчара Предрага Остојића “Дрински регион” и књига “Цртежи и песме” Радомира Раше Јагодића.

Културна манифестација “Видаковићеви дани” завршена је пјесмом и игром фоклорних група.

J. Боровчанин

СПОРТ**Јуниори КК Варде ХЕ међу 10 најбољих у БиХ****ПРИЈЕМ У ПРЕДУЗЕЋУ ХЕ НА ДРИНИ**

Управа Зависног предузећа Хидроелектране на Дрини, на челу са директором Милом Лакићем почетком марта приредила је пријем за екипу младих вишеградских кошаркаша који се такмиче у премијер јуниорској лиги Босне и Херцеговине, међу десет најбољих екипа.

“Цијенећи успјехе спортских колектива које спонзорише вишеградска хидроелектрана и то не само сениоре, него и млађе категорије играча, желимо да их још више подтврдимо у њиховим такмичењима, како би били још успјешнији на спортским теренима”, казао је Лакић након дружења са младим кошаркашима које је организовано у управној згради предузећа у Андрићграду.

Освајањем првог мјеста на регионалном такмичењу у источном дијелу РСе и трећег мјеста на финалном републичком првенству у кошарци за јуниоре, ови млади кошакраши су показали завидан успјех борећи се са изузено јаком конкуренцијом.

Самим пласманом на финални турнир, изборили су се за учешће у премијер јуниорској лиги БиХ где представљају једну од четири најбоље екипе из РСе, док су осталих шест из ФБиХ.

“Ми смо веома ујгран тим, али морам признасти да је тешко играти са физички захвалио управи хидроелектране на подршци коју им пружа у наставци спорстке опреме, превозу и спонзорству на тренизима и позвао навијаче да их бодре на домаћем терену у недељу 1. марта против “Игокеј” из Александровца.

“Вишеградска хидроелектрана на разне начине помаже спортисте. На примјеру добрих резултата показаћемо да водимо рачуна и о осталим спортским клубовима: фудбалу, одбојци и свим организованим спортским клубовима који функционишу у Вишеграду, те појединачним спортивима”, истиче директор овог предузећа Миле Лакић.

натнијим екипама, стога ћемо се лавовски борити за сваку лопту и надамо се побједи. Много нам значи подршка једног јаког предузећа попут вишеградске хидроелектране. Самим тим имамо и обавезу да оправдамо указано повјерење, јер иза нас буквално стоји „цијели наш град”, каже млади кошаркаш Бранко Фулурић.

Њихов тренер Дарко Переула похвалио је најмлађу екипу спортсита у Вишеграду истичући да је најважније то што имају јаку вољу за већим успјесима, те се зајхваливши се управи Хидроелектрана на Дрини на пажњи и свесрдно помоћи.

Мира Андрић

Богојављенско пливање у Вишеграду

ПОБЈЕДНИК НЕДЕЉКО ПЕРИШИЋ

Недељко Перишић из Вишеграда препливао је први стазу дугу 33 метра на ријеци Дрини, код чувене Ћуприје, и освојио богојављенски Часни крст за 2015. годину.

“Ово је моје треће учешће на овој манифестацији и осјећај је феноменалан. Вода је хладна и браза, али све се то заборави, јер је осјећај прелијеп”, каже Перишић.

Побједнику, као и свим учесницима Богојављенске трке, пригодне награде уручио је начелник општине Вишеград Славиша Мишковић.

Он је честитао побједнику и рекао да се нада да ће Богојављенско пливање за Часни крст најавити боље дане за све грађане Вишеграда и Републике Српске.

Предсједник Српског соколског друштва “Соко” из Добруна, код Вишеграда, Славко Хелета уручио је данас Сребрни орден Сокола спасилачком клубу “Волф” из Фоче за несебично залање на спашавању људи широм Републике Српске и Србије.

Хелета је рекао су чланови “Волфа” продухољена група људи посебних квалитета који у временима све веће људске отуђености налазе снагу и спремност на даривање својих специфичних способности у најтежим моментима.

Манифестација је почела јутрос литургијом и освештањем Богојављенске водице у храму на Мегдану, а наставила се пливањем за Часни крст код Ћуприје на Дрини.

Побједник прошлогодишњег богојављенског пливања за Часни крст у Вишеграду била је Оливера Добриковић, студент Стоматолошког факултета у Фочи.

Организатор ове манифестације била је Српска православна црквена општина Вишеград, уз подршку општине Вишеград, а помогли су је и чланови Спасилачког и ронилачког клуба “Волф” из Фоче.

J.B.

На падинама Пуховица код Сокоца

ЗИМСКЕ РАДОСТИ КАО НЕКАД

Не тако давне 1984. године у Сарајеву су одржане Зимске олимпијске игре. У то вријеме изграђени су бројни терени за зимске спортиве, а међу њима и два ски-лифта на подручју соколачке општине - на Равној Романији и на брду Пуховац код Сокоца. Старији сокочани добро се сјећају окупљања и дружења на овом скијалишту, које је већ годинама није у функцији и скоро да је заборављено.

Према ријечима многих, Соколац је у то вријеме био један од ријетких градића који је имао освјетљену стазу, па су љубитељи зимских спорова могли да се скијају и у вечерњим часовима. У то вријеме Пуховац је био мјесто на коме су се окупљале и забављале све генерације, а није био заборављен ни од страних туриста. Већ дуги низ година на том мјесту постоје само остатци прошlosti.

Због изградње већег броја стамбених објеката и инфраструктуре, стаза је знатно краћа. Само стубови “говоре” да је ту некада постојао ски-лифт.

У недјељу, 15.фебруара, овај простор поново је окупио љубитеље скијања и дружења у природи. Санкало се и скијало. Уз музiku и пиће, забава је трајала до касних вечерњих часова. Све је подсјећало на времена када се у зимским данима и ноћима на падинама Пуховица свакодневно дружило стотине Сокочана и њихових пријатеља из других градова. Посебно весело било је у вријеме зимског рапуста.

Организатор овог неформалног скупа био је Момчило Субашић, власник угоститељског објекта "Кафе Интермеџо". Према његовим ријечима, главни мотив овог окупљања био је да се анимира омладина, те да се на трен оживи снијежна стаза на Пуховицу, која је годинама била мјесто забаве и дружења многих генерација Сокочана, што је у неку руку и успијело, јер је у току дана Пуховац посјетило неколико стотина људи.

Прави је доживљај био видјети велики број младих окупљених добрым поводом, а да мјесто окупљања није кафана или кладионица. Ово је доказ да је потребна само добра идеја да се омладина покрене и усмјери у позитивне активности. Надамо се да ће оваквих дружења у наредном периоду бити више, али и да ће једног дана на Пуховицу поново ски - лифт бити у функцији.

C. Rajuћ

Ања Ашоња - перспективна одбојкашица поријеклом из Вишеграда

БУДУЋА ЗВЕЗДИНА ЗВЕЗДА

Једна од најталентованијих одбојкашица Републике Српске и члан Црвене звезде, Ања Ашоња истиче да се одлично укопила у "црвено бели" тим и да се нада позиву у кадетску репрезентацију Србије за предстојеће Европско првенство.

На претходном Свјетском првенству за одбојкашице у тиму Србије играле су Бранкица Михајловић и Тијана Бошковић које су рођене у Републици Српској, а својим талентом су очарале свијет у "плавом" дресу. Тим путем полако иде и талентована Ања Ашоња из Вишеграда, која су већ са 15 година примијетили људи из Црвене звезде.

Ања се почела бавити одбојком са девет година у вишеградском одбојкашком клубу "ХЕ на Дрини". Својим талентом убрзо је дошла и до сениорске екипе, а највећи успјех остварила је са својим вршњакијама.

- Прошле године смо били првац Републике Српске и Босне и Херцеговине у пионирској селекцији. На том турниру смо уз велики труд и рад, поред јаке конкуренције стигле до титуле - каже Ања и додаје - освајањем тог трофеја доказали смо зрелост наше екипе, што не би успјели без помоћи тренера, са којима смо свакодневно радили на побољшању игре.

Након тог турнира, на ком је бриљирала, Ању су запазили људи из, вишеструког шампиона Србије, Црвене звезде. Услиједио је прелазак у Београд, гдје је она одлично примљена.

- Искрено, много сам захвална мојим саиграчима у Црвеној Звезди које су ми много помогле да се уклопим у ново друштво и све остало, а такође и управи клуба која ме много подржава - додала је она.

Убрзо је услиједио и позив кадетске репрезентације Србије за квалификације за Европско првенство.

- Била сам на ширем списку кадетске репрезентације, али због папира који нису били готови нисам могла ићи на припреме. Надам се да ћу у марта, када почињу припреме за Европско првенство, бити опет на списку и да ће папири до тада бити готови.

Оно што је сигурно, је то да ће Вишеграђани бити поносни на своју суграђанку, пред којом је велика каријера гдје јој желимо пуно среће.

Dejan Jovicić-SportgDZ

Проглашени спортисти Фоче за 2014. годину

КИК-БОКСЕР МИЛОШ РАДОВИЋ

Спортски савез општине Фоча прогласио је члана Кик-бокс клуба "Игма" Милоша Радовића за најбољег фочанског спортиста, а Стонотенички клуб "Перућицу" за најбољи спортски колектив за 2014. годину.

Радовић је ову награду заслужио освајањем сребрне медаље на Свјетском првенству у кик-боксу, које је одржано у мађарском граду Сегедину, те сребром са Међународног турнира у Сарајеву.

Женска екипа "Перућице", као једини фочански колектив који се такмичи у Премијер

лиги БиХ, у 2014. години пласирала се у Европски куп, у којем је остварила двије побједе и два пораза, док су са готово свих појединачних такмичењима у Републици Српској и БиХ млади чланови овог клуба доносили најсјајнија одличја.

На, те члану Спасилачког клуба "Волф" Јелени Симовић за учествовање у спасилачким мисијама у Добоју и Маглају за вријеме поплава, а награђени су и најбољи појединци свих фочанских клубова.

Новчане награде за најбољег спортисту и најбољи спортски колектив, који су добили по 1.000 КМ, обезбиједило је Министарство породице омладине и спорта Републике Српске, док је општина Фоча издвојила по 200 КМ за најбољег тренера и најперспективнијег спортисту. традиционалној свечаности, која је одржана у Центру за културу и информисање, за најбољег тренера проглашен је шеф стручног штаба Фудбалског клуба "Сутјеска" Миљан Радановић који је у текућој сезони, након преузимања кормила, екипу за кратко вријеме са дна довео у врх прволигашке табеле, док је награду за најперспективнијег спортисту Фоче освојила члан Карате клуба "Љубишња" Милића Тодовић, јуниорска шампионка Републике Српске и БиХ из 2014. године.

Начелник општине Фоча Радисав Машић, који је најбољима уручио награде, истакао је да у 13 спортских колектива у Фочи тренира 850 спортиста, те да је општина у 2014. години за спорт издвојила 420.000 КМ, што је четири одсто годишњег буџета.

Предсједник општинског Спортског савеза Градимир Стојановић рекао је да клубови опстају у тешким финансијским условима, те да би општина, али и јавне институције и приватни сектор морали посветити више пажње спорту.

Посебне захвалнице додијељене су интернет порталу "Фоча 24 инфо" за промоцију и афирмацију фочанског спорта

(Срна)

У Вишеграду почетком јула 2014. године одржано Балканско веслачко првенство

НЕПРИКОСНОВЕНИ РУМУНИ

Проглашењем победника и доделом медаља и пехара на централном Тргу Николе Тесле комплекса Андрићград у Вишеграду је 9. јула протекле године завршено је Балканско веслачко првенство на коме је учествовало преко 300 такмичара из Србије, Румуније, Грчке, Бугарске, Турске, Македоније, Кипра и Босне и Херцеговине.

Свеукупни победник, са освојених 18 медаља (13 златних, три сребрне и двије бронзане) је екипа Румуније, којој су прихали и перари за победника у мушкиј и женској конкуренцији. Други су били Грци са 18 медаља (пет златних, осам сребрних и пет бронзаних), а трећи Бугари са 11 медаља (шест сребрних и пет бронзаних).

Четврто место у свеукупном пласману припало је веслачима Србије, који су освојили шест медаља (једна златна, једна сребрна и четири бронзане), а пети су били веслачи Турске са пет медаља (једном златно, једном сребрном и три бронзане). Веслачи БиХ, којима је ово деби на једном међународном такмичењу, као и Македоније и Грчке нису освојили ни једну медаљу.

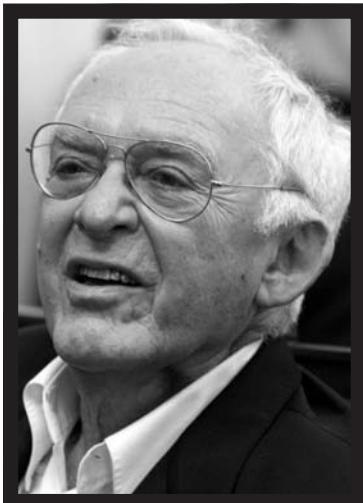
Првенство је, у организацији Веслачког савеза Републике Српске и Андрићграда, и уз подршку Јавне установе "Воде Српске", одржано на новоизграђеној стази Сасе, три километра низводно од Вишеграда на доњем Дринском језеру.

На редовном конгресу Балканске веслачке федерације, одржаном у Вишеграду, за новог председника изабрана је петострука олимпијска шампионка у веслању Елизабета Липа из Румуније. Домаћин наредног Балканског веслачког првенства је Румунија.

С.Хелета

СЈЕЋАЊЕ

ПЕТ ГОДИНА ОД СМРТИ МОМА КАПОРА

1937 - 2010 - 2015

Момо Капор, најбогатији писац, великан српске књижевности и аутор најпопуларнијих романа последњих деценија - романа који представљају незаменљиво сведочанство о свим нашим манама и врлинама.

“Човек може да нађе колико год хоће пријатеља са којима ће да прича, али мало је оних са којима ће да ћути.”

“Усамљеност није у томе што смо сами, него у томе што не постоји ништа за чим чезнемо.”

“Многима би се допао да се ниси трудио допасти се свима.”

“Никада немамо доволно времена за оне који нас воле, већ само за оне које ми волимо.”

“Звезде падају и дању, само то многи нису у стању да виде.”

“Ипак нисам побеђен све док не призnam пораз, а ја га још не признајем.”

“Човек може да каже да му живот није промашен ако може бар једну једину ствар да уради боље од других.”

“Данас свако има мобилни телефон, али многи немају коме да телефонирају. Никада саставити сва добра!”

“У земљи слепих једнооки човек је краљ.”

“Мењам будуће благостање за некадашњу најду.”

“Сви они, који траже нешто важно, нешто драгоцено, нешто што су давно изгубили, корачају на исти начин. Познајете их по томе што их на улици ништа друго не занима: само гледају испред себе, само гледају и траже, траже”

“А шта је то - љубав? Кад гледаш у звезде без разлога и кад поделиш жваку и кад поклониш цвет и уступиш љуљашку у паркићу када је на тебе ред да се љуљаш! Кад ономе кога волиш даш један гриз и кад поделиш са њим гуму за брисање на двоје и кад му дас један лиз! Кад нацрташ срије и унутра

ушишеш васа два имени. Ако то није љубав, ја онда, стварно не знам шта је!”

С друге стране, постоје градови чувени због своје лепоте, али нам не значе баш ништа, јер их никад није озарила наша љубав, неки тајни смисао. Корачамо кроз њих зевајући од досаде. Кривица није до тих градова - она је у нама. Због тога, најпаметнији људи и не путују. Седе на тргу на ком су се родили, и чекају да свет дође до њих.”

“Тражи се једна половине недеља, без вести о несрећама и ратовима! Траже се пријатељи, макар дотрајали, сви они ишчезли, расељени, изгубљени, пожењени, траже се сви они што су нас разносили комад по комад, део по део: делове нашег времена, наше љубави, траже се да врате љубав!”

“Тражимо неке сличне птице, али њих нема у нашој просечној грађанској средини. Ипак, осећамо да негде постоје нека дивна, паметна створења која ће једне вечери слетети у наш мали пакао и избавити нас беде и понижења.”

“Постоји један јутарњи час после сваке непроправане ноћи када се додирне само дно греха. То је онај тренутак када се на уснама осећају последице духовитих досетки, а у груди скрама горчине од лудорија и исповести, да не говоримо о грижој савести док се гледа поштени народ како управо одлази на посао.”

“Ако ишта погоди Београд, погодиће га то што више неће моћи да прича са светом! У овом граду, наиме, готово да нема породице која нема неког од ближњих у иностранству. И не постоји град на планети где се више прича преко телефона! Наравно, више зовемо ми, него наши нас! Наши у белом свету су се већ навикли да штеде новац, импулсе и осећања. Презадужени преко гуше, с неплаћеним киријама и телефонским рачунима, када нас ухвати сентиментално расположење зовемо кога стигнемо у Америци, Аустралији или Француској.”

“Човеку се обично дешава оно чега се највише плаши. Јер, то не постоји никаде, осим у његовој глави. Онда изађе из главе, уобличи се, изазове судбину и дође. И то је добро. Иначе би се читава ствар претворила у рутину. А навика, шта је? Нека врста смрти.”

“Није ли уметност заиста покушај одгађања смрти или начин да се стекне неуврваћена љубав? Због чега бисмо, иначе, писали, цртали, гравирали, ако не да оставимо неки траг о свом бедном, краткотрајном постојању на овој планети - један скроман траг међу мноштвом других трагова, који се допуњују и говоре о сталном људском покушају да се надигра и надживи пролазност и заборав.”

“Почињемо да се бавимо уметношћу, осећајући да нешто није у реду са нама. Очигледно, разликујемо се од других и то нас мучи. Странци смо међу својима још од малих ногу. Расејани смо, родитељи нас киње, неспретни смо, збуњени и стидљиви, бледи и унезверени, избегавамо масовне свечаности, повучени смо, много читамо и још пуно више -мислимо.”

Цитирано са: Момо Капор - цитати

Stationsgebäude, Visegrad, Bosnien

Verlag Josef Schreiber, Wien/Paris

Вишеградска жељезничка станица на разгледници из времена Аустроугарске

Вишеградски мост - гравица